

ข้าพเจ้าชื่อประดิษฐ์ ดำรงค์วานิช เกิดปี 2462 อายุขณะนี้ 77 ปี ต่อไปนี้เป็น
การบันทึก ในช่วงหนึ่งของชีวิตเราเมื่ออายุได้ 9 ปี

ตอน “เห่อยากไปเมืองจีน”

เมื่อเราเริ่มอายุได้ 9 ขวบ จะเป็นปีเดือนใดจำเกือบไม่ได้
แล้ว(บ้านเกิดของเราอยู่ บางมูลนาก จ.พิจิตร) แต่มีอยู่ช่วงหนึ่ง
บิดาเรา เรียกว่า“อาเตี้ย”ปกติทานมิได้เอาอกเอาใจใส่ในตัวเรามาก
นัก รักนะรักข้าพเจ้ามาก แต่ทว่าก็ไม่ได้เอาใจใส่เอาอกเอาใจ
ข้าพเจ้ามากนัก แต่อยู่มาวันหนึ่งชวนเราลงไปพายเรือซึ่งเป็นหน้า
น้ำ ซึ่งคนอื่นไม่ได้ไปมีเราสองคนพอลูกเท่านั้น แก้ก็โตสาธยายถึง
เมืองจีนว่า เมืองจีนมีน้ำให้เล่นทั้งปี แม่น้ำเขาไม่เหือดหาย เราก็บอก
ว่าแม่น้ำเราก็ไม่เหือดหาย เพียงแต่น้ำน้ำลดตลิ่ง หนาแลงยุบลง
ไปจนกระทั่งเดินข้ามแม่น้ำได้ อาเตี้ยบอกไม่เหมือนกัน แม่น้ำเมือง
จีนเป็นบ้านเกิดของอาเตี้ยแม่น้ำจะเต็มฝั่งอยู่ตลอดเวลา ซึ่งการ
แข่งเรือจะแข่งได้ทั้งปีเลย ซึ่งบ้านเราจะแข่งได้เฉพาะหน้าน้ำหลาก
เท่านั้น หนาวธรรมดาเขาก็ไม่แข่งกัน แต่เมืองจีนแข่งเรือกันได้ตลอด
เวลาที่ต้องการแข่ง เทศกาลแข่งเรือเมืองจีนมี 3-4 ครั้งต่อปีนับว่าสนุก
มากที่สุด คนล้นหลามมาชมการแข่งเรือกัน หมู่บ้านอื่นๆก็พยายาม
มาดูมาชมกันมาก คนเหมือนกับหนอนเลย คนไซ้วาจะมีน้อย
เหมือนบ้านเรา คนมีมากพอมีงานอะไรหน่อยมาชมกัน สองปาก
ฝั่งแน่นไปหมดเลยและแม่น้ำนั้นก็เต็มฝั่งอยู่ตลอดเวลาไม่มีวันเหือด
แห้ง นี่เป็นปรากฏการณ์ธรรมชาติของเมืองจีน อาเตี้ยเราบอกว่า
วิเศษสุดซึ่งเมืองไทยไม่มี หนาแลงก็แลงจนเดินข้ามได้ หนาน้ำก็
ล้นฝั่ง ซึ่งผิดกับเมืองจีนเป็นแม่น้ำที่วิเศษสุด การพายเรือเที่ยวเล่นก็
เหมือนกัน การพายเรือเที่ยวเล่นของเมืองไทยเราจะพายได้เมื่อฤดูน้ำ
หลากเท่านั้นเองที่ไปเที่ยวกันได้ ซึ่งปีหนึ่งจะมีประมาณ 1-3 เดือน

(เฉพาะเมืองบางมูลนาก จ. พิจิตร ซึ่งเป็นบ้านเกิดของเรา เท่านั้น) แล้วแต่น้ำมากน้ำน้อย ถ้าน้ำมากก็อาจจะถึงเกือบ 3 เดือน ถ้าน้ำน้อยบางที่ไม่ถึง 1 เดือน น้ำล้นฝั่งก็เหือดแห้งไปแล้ว น้ำล้นเข้าฝั่งอย่างนี้อาตยาเราไปเล่นเรืออย่างนี้นะ ซึ่งผิดกับเมืองจีนพายเรือเที่ยวเล่นได้ทั้งปีเพราะแม่น้ำเต็มฝั่งอยู่ตลอดเวลา นี่เป็นความพิเศษอีกอย่างหนึ่งของเมืองจีน อาตยาพยายามพูดถึงความวิเศษสุดของเมืองจีนให้เราฟังอยู่ทุกวันทุกวัน โดยเฉพาะผลไม้เมืองจีน อาตยา ก็พยายามพูดเสียวิเศษสุดเลย ซึ่งรสชาติพิเศษกว่าเมืองไทยมากมาย เมืองไทยเรานี้รสชาติของผลไม้เมืองจีนไม่ได้ ซึ่งผลไม้มีอะไรบางละ อาตยาพยายามเล่าให้ฟังว่ามี “อั้งไส” อั้งไสเมื่อดิบ ๆ จะเรียก “แซ่ไส” กินแล้วจะกรอบฉ่ำเลย ทั้งหวานทั้งกรอบ อร่อยเหาะเลย ซึ่งเมื่อสุกก็จะนิ่มเหมือนมะม่วงเราก็ชิมอย่างนั้น แต่รสชาติดีกว่าเรามากมายนักและมีเมล็ดเล็กๆ ซึ่งเมืองไทยเราที่เห็นกันอยู่ก็เฉพาะเขาเอามาตากแห้งเป็นไสเปี้ยวให้เรากิน อย่างที่เอามาใส่กับน้ำเต้าหู้ภาษาไทยเรียกลูกพลับแห้ง อย่างนี้อาตยาซื้อให้กินอย่างนี้แหละ นี่คืออั้งไสแล้วยังมี “ลูกท้อ” อีก ลูกท้อที่สวยดูรูปชิวอาตยาพยายามให้ดูลูกท้อลูกใหญ่สวยเหลือเกินเลย ข้างบนสีเขียวข้างล่างสีแดงเหมือนกับสาว ๆ ทาแกมแดง ๆ ดูแล้วสวยสดเหลือเกิน แล้วยังมีลิ้นเท้านี่เท้านี่พยายามอธิบายให้เราเข้าใจ ซึ่งเราก็ไม่สามารถเข้าใจได้เพราะไม่เคยเห็นลูกท้อลูกลีเลยในขณะนั้น เห็นแต่ไสเปี้ยว (ลูกพลับแห้ง) อย่างเดียว ที่เขาเอามาใส่กินกับน้ำเต้าหู้ยังมี “เนย กวย” สมัยก่อนยังมีมาจากเมืองจีน ปีหนึ่งจะมีมาหาเดียว ซึ่งคนจนอย่างเราดูแต่เขากินกันไม่เคยที่จะซื้อมากินเองเลย เพราะราคาสูงมาก “เนย กวย” ก็คือลิ้นจี่ดอง แต่สมัยนี้ลิ้นจี่สดเมืองไทยพอปลูกได้ ราคาก็ไม่แพงนัก โดยเฉพาะที่วิเศษสุดของอาตยาเราที่มากพูด ก็คือ ฮงก๊าะ คือมันเทศซึ่งจะมีให้กินทั้งปีเลย มันเทศเอาไปเผาไฟสักหน่อยกลิ่นหอมกรุ่นอร่อยเหลือเกินอาตยาพยายามพูด ซึ่งจะมีกินทั้งปีเลยเป็นอาหารของเมืองจีนและเป็นอาหารสำหรับ

คนจนแล้ว ยิ่งข้าวโพดอีกมีขายทุกวันขอให้เงินซื้อเถอะ มันเทศ มันแกว มีให้กิน 3 อย่างนี้มีให้กินอย่างเหลือเฟือ เป็นอาหารสำหรับคนจนแท้ๆ อาตมียพยายามคุยให้ฟังอย่างเลอเลิศว่าเมืองจีนมีดีอย่างไรและพยายามเอาหนาทานเมืองจีนมาเล่าให้ฟังตั้งเยอะแยะหมดซึ่งเราก็มไม่สามารถที่จะจดจำได้ เพราะสมัยนั้นยังเด็กมากนัก บางวันก็มาคุยให้ฟังว่ามีลูกนก พรอมที่จะให้จับอยู่บนต้นไม้ ถ้าเราปีนต้นไม้ไม่ได้(เล็กๆเราชอบปีนอยู่แล้ว ปีนป่าयนี้ชอบเหลือเกินเลย) จึงรู้สึกวาทันเตนอยากจะไปจับลูกนกเล่นบนต้นไม้ ตลอดเวลาที่เรต้องการ และต้นไม้ก็มีวิเศษที่สุดคือลูกมันเหมือนกับลูกบอลเราที่แหล่และมันตกลงมาตังโป่งแล้วมันก็กระเดงไปสูง เราเอามาขว้างเล่นได้มันไม่แตกเหมือนกับลูกยางเราอย่างงี้เลย ซึ่งมันเก็บไว้ไม่ได้นาน เก็บไว้นานมันก็จะเสียคุณภาพ มันก็จะสนุกต่อเมื่อเล่นใหม่ๆเท่านั้น (เล่นได้กับเสีย) แต่วบบนต้นไม้ก็จะมีลูกกระโยงระยาง ให้เราขึ้นไปเก็บได้ตลอดเวลา ซึ่งคนจีนขณะนั้นเรียกว่า อังเพากิว ขณะนั้นเราก็จำไม่ได้ว่าเรียกอะไรจนกระทั่งไปเมืองจีนเราถึงรู้ แล้วก็หอยอีกอย่างหนึ่งหอยขม ซึ่งคนจีนเรียกว่า ฉั่งล่อ ขณะนั้นเราก็จำไม่ได้ว่าเรียกว่าอะไร รู้แต่ว่าเป็นหอยนา ซึ่งแปลว่านา ลักษณะมันก็เหมือนหอยขมบ้านเราจะมให้กินได้ตลอดทั้งปี อย่างที่ใครๆว่าเมืองจีนอดไม่จริงไม่อดหรอก อาตมียว่าหอยเนี่ยขอให้เราขยันไปงมได้ตลอดเวลา มีเหิงมไปตลอดทั้งปีเลยตามที่เรต้องการ แล้วอากาศก็ยงดีที่สุดอีกด้วย อากาศเมืองจีนเย็นอยู่ตลอดเลยหาเหิงอไม่ได ซึ่งตอนเล็กๆเราชอบหนาวหนาวที่สุด หนาวอนึ่งเต็มไปด้วยความกระวุ่นกระวาย ซึ่งผิดกับเมื่อตอนแก่นักแล้วหนาวหนาวที่สุดเลย ส่วนหนาวอนึ่งนี้ไม่เป็นไรเพราะมีพัดมาพัดให้ลมบรรเทาได้ ซึ่งขณะนั้นชนบทเล็กๆยงไม่มีพัดลมไฟฟ้าหรือพัดลมไอน้ำเหมือนปัจจุบัน เราจำได้ว่าที่บางมูลนากชนบทเล็กๆ มีบ้านข่างๆโรงวิกนายโนม เจ้าของชื่อนายสุวรรณ โพธิ์สมบัติ ฤฤหบดีผู้มั่งคั่งในเมืองบางมูลนาก และทันสมัยที่สุดในขณะนั้น เราจำได้ว่าหนาวอนแก็มีพัดลมขนาด

ประมาณ 12 นิ้วอยู่ 1 เครื่อง แกนอนบนแครงามเอนเอกเขนกอย่างสบายอารมณ์ พัดลมพัดจนหวัดดำปหงอกของแกปลิวไสวน่าดูชมยิ่งนัก ทุกคนได้เห็นแล้วช่างน่าอิจฉาในความสุขของแกเสียจริงๆ ขณะนั้นเรายังเล็กมากเป็นเด็กยากจนที่ต้องการดูหนึ่งซาลิแซปปลิ้นหรือโอวัลลูจและแซซุยเลงฟรี จึงไปบ้านเบี่ยนแถวนั้นเพื่อคอยช่วยเจ้าของหนึ่งแห่ป้ายโฆษณาชื่อหนึ่งที่จะฉายในวันนั้นหรือตีฉาบ หรือตีกลอง เพื่อเข้าชมหนึ่งฟรีเฉพาะในวันนั้น ให้อริอิจฉานายสุวรรณ โพธิ์สมบัติ แกเหลือเกิน หนึ่งที่ฉายจะต้องมีเครื่องทำไฟฟ้าของตนเองเท่านั้น เพราะไม่มีโรงไฟฟ้าของรัฐ ขณะนั้นจึงให้สงสัยเป็นกำลัง เพราะเครื่องไฟฟ้าของโรงหนึ่งก็ไม่เปิดเหตุไรพัดลมจึงหมุนได้ ได้พยายามถามเพื่อนๆ และผู้ใหญ่ที่พอจะไถถามได้ก็ไม่มีใครให้ความกระจ่างได้ จนภายหลังจึงทราบว่าพัดลมนั้นเดินด้วยลานใหญ่ๆ เพราะหมุนลานแต่ละครั้งจะพัดได้ไม่เกิน 20 นาทีเท่านั้น

อาตยาเราได้ปลูกประสาธาให้เราเห็นดีเห็นชอบในความเห็นของแกเกี่ยวกับเมืองจีน ซึ่งเป็นบ้านเกิดของอาตยาแก เราก็คักจะคล้อยตามกับถ้อยคำปลุกปั่นโน้มน้อมใจให้นิยมเมืองจีน ตามคำอวดอ้างของแก แม่เราจะคล้อยตามและเชื่อถือให้ถ้อยคำของผู้บังเกิดเกล้าก็จริง แต่ทว่าอาตยาของเราก็ไม่เคยสนิทสนมและเอาใจใส่เราถึงขนาดเช่นเดี๋ยวนี้มาก่อนเลย เราจึงรู้สึกลี้เล็ดต่อถ้อยคำของแกในใจของเราแม้แต่คุณแม่และคุณยายเท่านั้นที่สนิทสนมถนอมกลมเกลี้ยงและฝังใจรักทนถนอมเรามากที่สุด แล้วเราจะจากคุณแม่คุณยายไปเมืองจีนกับอาตยาของเราได้อย่างไร? เราจะจากคุณแม่คุณยายไปใดละหรือ? เราไม่เข้าใจตัวเราเอง เราสงสัยในตัวเราเอง ไม่ๆอย่างเด็ดขาดเราจะไม่จากคุณแม่คุณยายเราไปอย่างเด็ดขาด โอ้ชีวิตเจ้าข้าชีวิตขานอนนี้เป็นของใคร ไม่ใช่เป็นของคุณแม่คุณยายละหรือ? ไม่ๆเราจะไม่จากคุณแม่คุณยายไปไหน เราจะต้องอยู่กับคุณแม่คุณยายไปตลอดชีวิตของเราให้จงได้ แล้วเมืองจีนละ เมืองจีนที่อา

เตี้ยเผ่าปลุกปั้นให้เห็นดีเห็นงามไปกับแก พลันเราก็รู้สึกลึกลับขึ้นมา
อีก เมืองจีนคือแดนฟ้าเมืองสวรรค์ตามลมปากของอาเตี้ยแก พลัน
เราก็กลับสองจิตสองใจขึ้นมาอีก ชีวิตหนอชีวิตนี้เป็นเช่นไร? เราให้
รู้สึกสงสัยเสียจริงจังจริงๆ

ตอน “จากและาลัยคุณแม่และคุณยาย”

อาเตี้ยเราพยายามใช้เวลาเก็ยกล่อมมานานหลายเดือนเต็มทีที่แรกเริ่มทีเดียวเลย ท่านจะไปไหนก็จะพาเราไปด้วย พุดจนกระทั่งเราเกิดความเลื่อมใสเมืองจีนของแกแล้ว ต่อไปเราก็อิ่มใจจะไปเอง ซึ่งหนักๆ เขาก็อยากไปเอง คุณแม่จะว่าอย่างไรเราก็ไม่ยอม บางทีเราก็อิ่มใจ บางทีเราก็อิ่มใจจะไปกับอาเตี้ยให้ได้ ไม่ว่าแกจะไปคุยกับเพื่อนแกจะไปเดินเล่นที่ไหน อาเตี้ยก็เอาเราเป็นเงาตามตัวไปด้วยเสมอไป บางทีคุณยายไม่ให้ไป เราก็อิ่มใจไปกราบคุณยายขอไปกับอาเตี้ยเราให้ได้ คุณยายก็สงสารมันติดพอมันเหลือเกิน ก็เกิดสงสารต้องให้ไป ฉะนั้นเมื่ออาเตี้ยจะไปไหนก็พยายามพุดถึงเมืองจีนกรอกหูเราอยู่เรื่อยๆ รวมทั้งการเล่านิทาน ซึ่งเราก็อิ่มใจไม่ได้แล้วว่ามีนิทานอะไรบางของเมืองจีน ที่อาเตี้ยพยายามเล่านิทานของเมืองจีนอยู่ตลอดมา เราก็อิ่มใจได้บ้างไม่ได้บ้าง จนเดี๋ยวนี้ลืมไปหมดแล้วเพราะนานตั้ง 60 กว่าปี แต่มาหวนนึกถึงตอนนั้นเราติดคุณพ่อของเรามากที่สุด ซึ่งปกติอาเตี้ยแกไม่ค่อยพาเราไปไหน เพราะเหตุว่าเราเป็นเด็กผู้ชายหนึ่งแกไม่ต้องห่วง และอีกประการหนึ่งแกชอบไปไหนไปคนเดียวอยู่ตลอด แกไม่ต้องมีเราให้รำคาญใจ แต่ตอนที่แกพยายามจะชักชวนเราไปเมืองจีนนี้สิ ตอนหลังถึงทราบว่าคุณแม่พยายามขอคุณแม่ของคุณยายตั้งหลายครั้งแล้ว คุณแม่คุณยายก็ไม่ยอมให้ไป เอาหรือหนักๆ เขาก็เกิดรำคาญก็ให้ถามไอ้จิวมันสิ มันยอมไปก็จะยอมเพราะเราก็อิ่มใจที่ท้าวจะไปเมืองจีนกับคุณพ่อเราเลย ตอนหลังคุณแม่พยายามชักชวนเราว่าเมืองจีนเหมือนสวรรค์ชั้นวิมานอะไรก็ไม่ปานนั้น ก็ดีไปหมดเลยซึ่งมันเป็นไปไม่ได้ ถ้าเราโตหน่อยเราก็อิ่มใจจะรู้ แต่ขณะนั้นเราไม่ทราบจริงๆ คลอຍและเห็นชอบไปตามคำพุดของแก บางวันถึงกับฝันว่าเราไปเมืองจีนมีสมบัติมากมายเหมือนสวรรค์ชั้นวิมานชั้นฟ้าก็ไม่ปาน เราถึงขนาดฝันไปหลายต่อหลายครั้งทีเดียวเลย ฉะนั้นตอนหลังๆ นี้

เดือนที่ 4-5 ทำให้เรารู้สึกเคลิบเคลิ้มไปกับความฝันของเราของการไปเมืองจีนนั้นทีเดียว พออาเตียเราไม่อยู่คุณแม่เราก็บอกว่า “จิวเอ๋ยอย่าไปเลยนะเมืองจีน” เมืองจีนถ้าดีจริงซินตั้งเขาคงไม่มาเสื่อผืนหมอนใบอย่างนี้แน่ๆ เขาจะต้องเอาอะไรมาอีกเยอะเยอะ ทุกๆคนมาก็เอาเสื่อผืนหมอนใบมาเท่านั้น แล้วก็มาสร้างเนื้อสร้างตัวจนกระทั่งมีขึ้นในเมืองไทยเยอะเยอะ อย่างกับเถาแกวห่างหลินั้นละพี่น้องของพ่อเองละ ถ้าดีจริงเขาคงไม่เอาเสื่อผืนหมอนใบมาสร้างเนื้อสร้างตัวจนร่ำรวย ไม่กลับไปเมืองจีนอย่างนี้หรอก เราก็ไม่เชื่อเพราะปล่อยให้ใจเราเคลิบเคลิ้มถึงขนาดฝันตั้งหลายครั้งว่าเมืองจีนเหมือนสวรรค์ชั้นนิมานก็ยังไม่น่าปาน เมื่อใกล้เวลาที่อาเตียจะพาเราไปเมืองจีนกำหนดดูเวลาแน่นอนนี่เอง ทำให้เราไม่ยอมให้อาเตียห่างตาเลย ปกติบ้านเราทำหอยหมกขายเขาๆ คุณแม่เราทำขนมถ้วยกับขนมขี้หนูไปขายตีนตี 3 ตี 4 ทำแข่งกับกะทิหนานขนมถ้วยแล้ว เอาแป้งมายีทำขนมขี้หนูชุดมะพร้าว เราตื่นขึ้นมาก็มีหน้าที่ชุดมะพร้าวด้วยมือ แกก็พยายามสอนว่าจิวเอ๋ย หนึ่งขนมถ้วยนี้จะต้องรูไว้ว่าทำตัวขนมถ้วยแล้วการหยอดหน้าขนมถ้วยขณะที่น้ำยังไม่เดือดเราอย่าเอาลง ต้องตั้งให้น้ำเดือดเสียก่อนจึงหยอด ส่วนตัวก็ต้องนั่งไว้ตั้งแต่เย็นวานนี้ หน้ากับตัวเขาไม่ให้ติดกันขณะที่จะหยอดหน้าจะต้องให้น้ำร้อนให้จัดเสียก่อน จึงให้ตั้งบนเตาไฟแล้วหยอดหน้าเตียนั้นเลย ไม่อย่างนั้นหน้าจะไม่แตกมัน หน้าไม่แตกมันจะไม่สวยนะและรับประทานไม่อร่อย นี่เป็นเคล็ดลับของการทำขนมถ้วยสำหรับขนมขี้หนูไม่มีอะไรเลย เพียงแต่ว่าขนมขี้หนูจะให้อร่อยต้องเอาน้ำมะพร้าวมาปนเขาไปแล้ว เอามาผสมกับแป้งแล้วถึงเอาไปนึ่ง ผสมได้มากน้อยเท่าไรก็แล้วแต่เราจะผสมแล้ว มันจะทำให้ขนมขี้หนูนี้อร่อย อบเทียบให้กลิ่นหอมหวานขึ้นชุ่มคอขึ้น นี่ก็คือเคล็ดลับของขนมขี้หนู ตอนเช้าทำขนมถ้วยและยีขนมขี้หนูเสร็จมะพร้าวเสร็จพอดี แยกไปตลาดนำไปขาย พักเดียวก็ขายหมดกลับมาจะต้องซื้อปลาใบตองมาด้วย มาถึงก็ให้เราเป็นคนฉีกใบ

ตอง แล้วยกก็ทำปลา อาเตียก็ไปปอกมะพร้าวและขูดมะพร้าว เราก็คือเป็นคนเอาปลาที่คุณแม่ทำมา กวน แยกก็สอนอีกว่าทำห่อหมก ขอสำคัญที่สุดคือข้าวเปลือก ในน้ำพริกจะต้องใส่ข้าวเปลือกเสมอไป ถ้าลืมใส่แล้วน้ำพริกจะไม่นุ่ม ข้าวเปลือกคือข้าวหักเอามาแช่จนไหม้แล้ว ก็เอามาใส่ในน้ำพริกขณะตำ น้ำมะพร้าวที่เหลือก็เอาใส่ลงไปในนิดหน่อยด้วย ขณะตำน้ำพริกต้องใส่เครื่องใหญ่ครบ สิ่งที่สำคัญที่สุดคือพริกจะต้องซื้อพริกบางซาง พริกบางซางมันไม่ค่อยเผ็ดและกลิ่นมันจะหอม กลิ่นพริก ส่วนพริกอย่างอื่นไม่ค่อยหอมและเผ็ดจัดอีกด้วย ซึ่งคนกินเขาจะไม่ค่อยชอบ สิ่งที่สำคัญที่สุดคือการกวน ห่อหมกต้องกวนให้น้ำมันออกจน กวนได้ที่แล้วนำไปห่อ ห่อหมกจะอร่อยหอมจากน้ำพริก แลวน้ำมะพร้าวที่เราเก็บไว้ต้องใส่กวนทั้งหมดด้วย จะทำให้ห่อหมกรสนิมอร่อย เวลานึ่งต้องรูปดอกเดียว คอยให้น้ำเดือดเสียก่อนแล้วจึงเอาห่อหมกไปตั้งนึ่ง การนึ่งห่อหมกต้องพอดีรูปดอกเดียวต้องรีบเอาลง คุณแม่เอาไม้กลัดที่มลงไปที่ถ้าทะลุได้สบายๆ แสดงว่าสุกแล้ว ถ้าที่มลงไปไม่ค่อยทะลุลงหมายถึงว่าเนื้อปลายังไม่สุก นี่เป็นเคล็ดลับอีกอย่างหนึ่ง ซึ่งชีวิตของการที่เราช่วยคุณแม่ทำนี่ยังมีอื่น ๆ อีกหลายอย่าง ซึ่งไม่ใช่กิจวัตรประจำวัน บางทีก็ทำบางบางทีก็ไม่ทำ เช่น ทองหยิบ ฝอยทอง ทองหยอด อะไรพวกนี้ยังมีอีกมาก นานมาแล้วบางทีก็นึกไม่ออก

ตลอดระยะเวลา 5-6 เดือนที่อาเตียเกลี้ยกล่อมเรา แยกไปไหนเราต้องตามไป นี่เป็นกิจวัตรประจำวันของเรา เราต้องทำหน้าที่ให้เสร็จมิฉะนั้นคุณแม่คนยายจะไม่ให้เราไป หน้าที่เราในการทำห่อหมก ก็คือฉีกใบตอง คั้นกะทิแล้วก็เป็นคนห่อ ห่อหมกเราเป็นคนห่อ คุณแม่เป็นคนหยิบใส่ใบตอง แม่กระทั่งเดี๋ยวนี้เราก็ห่อได้บางทีจะไม่ค่อยสวยหน่อยเพราะไม่ได้จับเสียนมนานเต็มทีมาแล้ว ตอนหลังเราอายุ 10 กว่าขวบ เรานึกเลยว่าอาชีพอย่างนี้เราไม่ยอมทำเด็ดขาดเลย เราจะพยายามหาอาชีพอื่นให้ได้เท่าขึ้นมาให้ได้ แต่ขณะนั้นเราไม่มีหวัหัดอันนี้ ช่วยคุณพ่อคุณแม่ไปเรื่อยๆ มีคุณแม่

กับคุณยายเป็นตัวตั้งตัวตี ส่วนคุณพ่อนั้นเป็นส่วนประกอบ แก่ไม่ค่อยเอาเรื่อง แก่จะไปเที่ยวของแกเรื่อยๆ ตอนหลังพาเราไปก็พยายามพูดรอกหูเราเรื่อยๆว่าเมืองจีนมันวิเศษอย่างไรมันมีความสุขสนุกสนานอย่างไร มันเทียมสวรรค์ได้อย่างไร เพื่อนแกก็พยายามส่งเสริม ตอนนั้นเกือบได้เวลาไปแล้ว เราไม่ยอมให้ห่างแม่แต่ฝีก้าวเดียว พอเอาเตี้ยไม่อยู่ก็ถามคุณแม่เอาเตี้ยไปไหน คุณยายก็ห่มน้ใส่เกลือกินบอกว่า ถ้ามันอยากไปก็ปล่อยให้มันไปรับความลำบากเสียบ้าง ความเจ็บใจอันนี้ก็ทำให้เราไปได้เมืองจีนสูมความปรารถนาที่ร่ำร้องตามคำเกลี้ยกล่อมของอาเตี้ยเรา แต่แล้วอนิจจังอนิจจาไปถึงเมืองจีนแล้วแทนที่จะเป็นสวรรค์ชั้นวิมานดังที่เราคาดหวังไว้ กลับเป็นนรกเรตี่ๆนี่เอง เพราะไปกว่าจะถึงบ้านเมืองจีนได้ก็เดินเทาเสียเกือบตาย เทาระบมหมดเลย คางคินหนึ่งตื่นขึ้นมาพี่ชายที่พอพูดภาษาไทยได้นิดหน่อย ก็พาเราไปดูนกดูกาโดยเรายังไม่เห็นหน้าอาเตี้ยเลยไปจับลูกนกเสร็จแล้วแทนที่จะเห็นลูกนกรอซึ่งมันสูงมากโดยที่ไม่สามารถจะปีนขึ้นไปได้ พี่ชายเราก็กินไม่ได้เราก็กินไม่ได้ ครั้นกลับมาถึงทราบว่อาเตี้ยกลับเมืองไทยแล้วเราก็ร้องไห้จนน้ำตาเกือบเป็นสายเลือด นี่แหละนรกซัดๆของเรา ซึ่งเราจะได้กล่าวในตอนต่อไป การกระทำของเราทำให้คุณแม่กับคุณยายเราเหนื่อยใจมากยิ่งขึ้น ทั้งห่มน้ใส่ ทั้งน้อยใจ หลายๆครั้งๆ ความซอกซำใจก็มากขึ้นมากขึ้น จนถึงกำหนดวันที่อาเตี้ยได้กำหนดให้เราไป เราได้ไปลาคุณแม่คุณยายแก่ไม่ได้ทักท้วงแม่แต่คำเดียวเช้าวันเดินทางก่อนที่อาเตี้ยกับเราจะไปขึ้นรถไฟเพื่อไปกรุงเทพฯ และเดินทางลงเรือต่อไปยังเมืองจีนนั้น เราได้เข้าไปกราบคุณแม่และคุณยายเพื่อขอพรจากท่าน ท่านมิได้ทักท้วงเราแม่แต่ชนิดเดียวเลย เพราะท่านคงจะเจ็บใจเราที่เราไม่เชื่อฟังท่านแม่แต่น้อย ท่านเตือนเราตลอดเวลาว่าลูกเอ๋ยเมืองจีนนะไม่มีอะไรดีนะ ถ้ามันดีทั้งคุณพ่อทั้งใครๆเขาคงไม่มาเมืองไทยหรอก นี่มาเมืองไทยหาได้เท่าไรก็ต้องส่งไปเมืองจีน เมืองจีนอดอยากเกลือกิน ไม่ใช้วิมาน

ชั้นฟ้าอย่างที่ถูกไฟฝนไว้หรือก้อย่าไปเลย แต่เราก็มิได้เชื่อท่านตลอดระยะเวลาเวลานานที่พรำตักเตือนเรา ฉะนั้นวันนี้มากราบลาทาน ท่านจึงคอยแข็งไม่ได้ทุกทวงแม่แต่คำเดียว แต่ว่าเราสังเกตเห็นว่านายต๋าท่านปรึ้มไปด้วยน้ำตาเยิ้มคลอเบาตลอดเวลา คุณยายถึงกับต้องหันหน้าไปแล้ว ไม่กลับมาดูอีกเลยมีแต่เสียงอวยพรว่า ลูกเอ๋ยจงไปดีมาดีไปสวรรค์วิมานชั้นฟ้าตามที่ลูกปรารถนาเถอะสาธุ นี่คือเหตุการณ์ในวันนั้น ซึ่งขณะนั้นอารามที่อยากจะไปให้ถึงวิมานชั้นฟ้ามากกว่าที่จะมาสังเกตเห็นอาการผิดปกติของท่านทั้งสอง ประกอบว่าเรายังเล็กอยู่ยังไม่รู้เล่ห์เหลี่ยมของคุณพ่อเรา ซึ่งจะพยายามเอาเราไปปล่อยเกาะ ซึ่งต่อมาจึงได้รู้ว่าลูกคนโต คุณพอมักจะเอาไปปล่อยสืบพี่ชพันธ์อยู่ที่เมืองจีนเสมอมา ส่วนมากจะเป็นแบบนี้หลาย ๆ รายแล้ว คนจีนเขาก็รักเมืองจีน ต้องการสืบเผ่าพันธุ์อยู่ที่เมืองจีนตลอดไป ซึ่งเรามาทราบเอาตอนหลัง ๆ แต่ว่าเราไม่มีความรู้สึกเลยอารามอยากไปถึงวิมานชั้นฟ้ามากกว่า จนเราลังโลดตื่นตื่นจนระงับใจไม่อยู่ ก้มลงกราบแล้วก็เร่งคุณพ่อไปเหอะ ไปเหอะ นี่เองทำให้ทั้งคุณแม่และคุณยายคอยแข็ง ส่วนน้องสาวเรายังเล็กมาก มาดูแล้วก็ไม่ได้พูดว่าอะไรเลย เพียงแต่เกาะแขนอาต๋ैयाอยากไปบางเท่านั้นเอง เรามีทั้งหมด 3 คนพี่น้อง คือพี่สาวคนโตซึ่งแก่กว่าเรา 14 ปี แล้วก็พี่น้องสาวคนเล็กซึ่งอ่อนกว่าเรา 3 ปี เรา 9 ขวบขณะนั้นน้องสาวเราเพียง 6 ขวบเท่านั้นเอง เพราะฉะนั้นจึงไม่รู้เรื่องอะไรเลย เราก็เร่งคุณพ่อให้รีบไปรีบไป คุณแม่คุณยายอวยพรเสร็จก็เข่าห้อง วันนั้นคุณยายคุณแม่ไม่ขายอะไรเลย คงจะเป็นวันวิปโยคของคุณแม่กับคุณยายของเราเป็นแน่แท้ (ซึ่งขณะนั้นเรายังเล็กจึงไม่มีความรู้สึกเรื่องนี้มากนัก) เลยหยุดกิจการที่เคยทำประจำวันทั้งหมด อาต๋ैयाก็รู้ใจตัวเองวากล้วยจะใจไม่แข็งพอจึงรีบพาเราออกไปสถานี่เลย เราก็รอนแรมอยู่บนรถไฟ สิ่งที่พานพบและจำได้ติดตาติดใจถึงเตี๋ยวันนี้ก็คือสถานีช่องแค ขณะนั้นผ่านไปเรายังสงสัยเลยว่าภูเขากำทำไมมาติดกับรางรถไฟอย่างนี้รถไฟกำลัง

วิ่งอยู่ช้าๆแทบจะเอามือไปจับภูเขาได้เลย เขาระเบิดหินพอให้ช่องรถไฟผ่านไปได้เท่านั้น ซึ่งขณะนี้ใครผ่านไปผ่านมาที่ช่องแค่นี้เขาระเบิดทำหิน เตี้ยวี่ห่างจากทางรถไฟเป็นกิโลเลย แต่ขณะนั้นแทบจะเอามือจับถึงหินได้ ซึ่งเราจำได้ดี และการขึ้นรถไฟแต่ละครั้งเหมือนกับไร่นาสาโทวิ่งหนีเราไป ต้นไม้แต่ละต้นเดินหาเรามั่งเดินหนีเรามั่ง เสียงรถไฟขณะนั้นถึงก็ข้างไม่ถึงก็ข้าง เพราะขณะนั้นเป็นรถไฟที่เดินด้วยสตรีมไอน้ำ ไซฟีนเป็นพลังในการขับเคลื่อนไม่เหมือนสมัยนี้ใช้เครื่องดีเซลและใช้น้ำมันโซลาเป็นพลังขับเคลื่อนกว่าจะถึงกรุงเทพฯก็ตกราวๆ 2 ทุ่ม พักที่โรงแรมน้ำเือง ขณะนี้รู้สึกว่ยังมีโรงแรมอยู่เลยนะ และอาทิตย์ได้พาเราไปรำล้าหว่างหลี่และมุยหลี่ซึ่งเป็นร้านค้าของชำที่ตลาดหัวลำโพง จำได้คลับคล้ายคลับคลาวาเคยไปหลายทีแล้วร้านนี้ สำหรับหว่างหลี่นี้จำไม่ได้เลย เพราะไปแล้วมันใหญ่โตระโหลฐานเหลือเกิน บ้านเศรษฐีมีเงิน แม้จะเป็นญาติเรียกว่า โงวหกไหล(ญาติภายในหาชั่วทอด)ของเราก็จริง แต่ว่เรามันยากจน เขานั้นเป็นมหาเศรษฐี แม่นอาทิตย์จะเขาไปอ้อด้วย แต่เราไม่ชอบเลยเคยพาไป 2-3 ครั้ง พอเราเขียนถึงตรงนี้ก็หวนนึกถึงในชีวิตที่ผ่านมา เมื่อเรากำลังสร้างโรงสีไฟขนาดวันละ 80 เกวียน ซึ่งเป็นโรงสีไฟใหญ่มากสำหรับชนบทเล็กเช่นเมืองบางมูลนากในขณะนั้นเพราะส่วนมากจะเป็นโรงสีที่สีได้วันละไม่ถึงสิบเกวียนหรือสิบกว่าเกวียนและที่ใหญ่ที่สุดก็ไม่เกินสีได้วันละคินละสีสิบเกวียน ฉะนั้นโครงสร้างจึงสูงใหญ่โตผิดกับโรงสีไฟโรงอื่นๆ ทั่วๆไป ชาวตลาดมาชมการสร้างเราก็ให้การต้อนรับไปตามมีตามเกิดโดยไม่มีเวลามากนักพร้อมกับขอโทษที่ไม่มีเวลาค่อยด้วย ทั้งนี้ก็เพราะความจำเป็นเกิดขึ้น เพราะเราเป็นตัวจักรสำคัญในการสร้างโรงสีในครั้งนั้นเพราะเป็นทั้งเจ้าของ ผู้อำนวยการสร้างและขอสำคัญเราเป็นช่างที่มีความรู้ในเรื่องโรงสีมากที่สุดในการสร้างโรงสีในขณะนั้น การสร้างได้แบ่งเป็นหลาย แผนก เช่น

1. แผนกสร้างตัวโรง

2. แผนก่อสร้างร้านสี่
 3. แผนกตั้งตัวหิน 8 ลูก คือหินสี่ข้าวดำ 4 ลูก หินสี่ข้าว
4 ลูก ไซ้ข้าง 2 ชุด เพราะเร่งสร้างให้เสร็จทันข่าวใหม่ที่จะออกมา
 4. แผนกวางฐานตั้งหมอน้ำ
 5. แผนกปล่องไฟสูงเสียดฟ้า
 6. แผนกปั้นอิฐตามจำนวนที่ต้องการ เพราะต้อง
ปั้นและเผาในที่ดินของเราเองเลยโดยขุดดินมาจากที่อื่นๆ
 7. แผนกสร้างยุ้งข้าวริมตัวโรงสีไฟทั้งสองข้างซึ่งตัว
โรงสร้างเสร็จแล้วไซ้ข้าง 2 ชุด ขวา 1 ชุด ซ้ายของตัวโรง 1 ชุด
 8. แผนกทำรางและทำท่อลมเข้าไว้ เพื่อใช้เมื่อทุกอย่าง
เสร็จแล้วจะได้ใช้รางและท่อต่อเสริมให้การสีข้าวสมบูรณ์ได้
 9. แผนกก่อตั้งเตปูนตกตาเพลาราว
 10. แผนกใส่ไม้เตรียมไว้เพื่อแผนกต่างๆ เมื่อจะใช้ไม้
ซึ่งทั้งหมดนี้อยู่ในคอนโทรลของเราทั้งหมด
 11. แผนกเหล็กทำบอลลูกกับทำตัวพัดลมอีกด้วย
- ฉะนั้นตลอดระยะเวลาทั้งวันเต็มๆ เราจะต้องหัวยุ่งกับแผนก
ต่างๆ ที่ต้องคอยเรา เพื่อกำหนดสถานที่ให้วาง กำหนดวัดระดับน้ำ กำ
หนดการตั้งหินทั้ง 8 ลูก กำหนดการตั้งพื้นฐานตะแกรงโยกและ
ตะแกรงสีเหลี่ยม อีกเกือบ 10 ตะแกรง เมื่อมีชาวตลาดมาเยี่ยม
จึงไม่มีเวลาต้อนรับมากนัก ใต้แต่ขอโทษๆ พรรคพวกทุกคนแต่
เท่านั้น(กลางคืนก็ต้องเขียนแปลนและแผนงานเพื่อใช้ในวันรุ่งขึ้น)
ครั้งการก่อตั้งโรงสีใกล้เสร็จ ก็มีพี่น้องจากเมืองจีนมาเยือนมาก
หน้าหลายตา โดยที่เราไม่เคยเห็นหน้าค่าตามาก่อนเลย เราก็ต้อง
ต้อนรับไปตามมีตามเกิด เห็นจะเป็นด้วยเหตุจำเป็นเช่นนี้เหมือน
กันกับหวางหลี่โดยไม่มีเวลามาต้อนรับ และสังสรรค์กับอาเตียเราเท่า
ที่ควรก็เป็นได้ตามที่เราเคยไปกับอาเตียเรา แต่ขณะนั้นเราไม่มี
ประสบการณ์และไม่เข้าใจ จึงไม่ยอมไปกับอาเตียเราอีกเลย เพราะ
หยังและทรงงในศักดิ์ศรีของตัวเอง แม้จะไม่มีศักดิ์ศรีอะไรเลย

แม่แต่น้อยในขณะนั้น เราอยู่กับอาเตี้ยเราและเฟลิดเฟลินกับความ
 วิจิตรพิสดารของกรุงเทพมหานครไปก็วันจำไม่ได้ แต่อารามที่ไม่
 เคยจากคุณแม่และคุณยายหลาย ๆ ค่ำมาก่อนก็ทำให้เราคิดถึงคุณแม่
 และคุณยายเป็นอย่างมาก จึงรบเร้าอยากจะกลับบ้านกับอาเตี้ยเรา
 อาเตี้ยก็พยายามพาเราขึ้นรถเจ๊กไปเที่ยวตามสถานที่ต่าง ๆ จนเรา
 เฟลิดไปอีก โอคุณแม่จากคุณยายจา กอนนอนเราร้องไห้จนใจหาย
 และคิดถึงคุณแม่และคุณยายเป็นกำลังแล้วพลันเราก็น้ำตาไหลและในที่สุดก็
 กลับไปในอ้อมกอดของอาเตี้ยเราจนได้ การจากบ้านเกิดดูเมื่อนอน
 นอนรวมทั้งคุณแม่คุณยายของเราข้างเป็นการจากที่แสนจะว้าวหวอดคิดถึงซึ่งกัน
 และกันไม่ได้ และคิดว่าคุณแม่คุณยายเราก็คงจะคิดถึงตัวเราเหมือน ๆ กับเรา
 คิดถึงท่านทั้งสองนั่นแหละ สมุดจาโปรดเป็นพยานในความรักความอาลัย
 อารมณ์ที่เรามีต่อคุณยายและคุณแม่ของเราด้วย แต่ทว่าทั้ง ๆ ที่เราคิดถึง
 อาลัยอารมณ์ต่อคุณยายและคุณแม่สักปานใด แต่ทว่าความอยากไปเมือง
 จีนเมืองฟ้าเมืองสวรรค์ในความใฝ่ฝันของเราก็ยังมีมากกว่า จึงจำต้องตัดใจ
 ความอาลัยอารมณ์ให้คลายลงบ้างกระทั่งเพลี่ยและหลับไปตามวิสัยของ
 เด็กที่กำลังกินกำลังนอน

ตอน “ห้าตาเป็นสายเลือด”

เมื่อได้กำหนดเอาเตี้ยก็พาเราขึ้นรถเจ๊กไปลงเรือประมาณ 3 คืนหรือ 7 คืนเนี่ยะจำไม่ได้ กว่าเอาเตี้ยจะซื้อตั๋วเรือไฟไตรวัน กำหนดออก ขณะลงเรือไฟเรารู้สึกว่าท่าเรือมันใหญ่โต เรือลำโตกว่าบ้านตั้งเยอะแยะหมดเลย ขณะนั้นมันมีโศภนจริง ๆ มากกรุงเทพฯเราก็ตื่นเต้นแล้ว มาลงเรือก็เรือลำโตอีกเพราะขณะนั้นไม่ใช่เรือใบเป็นเรือกลไฟที่เดินด้วยสตริมีโอน้ำแล้ว ปกติเขาเดินทาง 7 วันถึงแต่เที่ยวเราไปเขาเดินทาง 9 วันถึงซัวเถา เราอยู่ในเรือพอเรือออกสักพักเราก็อ้วเวียนหัว ตกเย็นก็อาเจียนออกมาจนไม่มีอะไรเหลือเลย อาเตี้ยก็พยายามเอาข้าวต้มให้เรากิน ข้าวต้มมันก็มีติดคอเหลือเกินมันจะอาเจียนทำเที่ยวเท่านั้นเอง ไม่อยากกินเวียนไปหมด นับว่าเป็นนรกสำหรับเรา ในวันที่ 5 ในวันที่ 6 เราก็อ้วชืนตอ การโคลงของเรือและคลื่นแล้วก็เริ่มขึ้นไปบนดาดฟ้า ที่นอนในลำเรื่อนั้น มันไม่ใช่ที่นอนธรรมดาเขามีไม้ให้อันหนึ่งสำหรับหนุนหัว เราก็อ้วอะไรมารองให้มันนุ่มสักหน่อย แล้วก็นอนเรียงกันเป็นแถวไปตลอดแถวติดกันเป็นพืดเลยติดกันตลอดเวลา เพราะมันนั้นมันก็ไม่มีทางบรรจุนหลาย ๆ พันคนไปได้เรือลำหนึ่ง แต่ว่าใหม่ ๆ เขาไปมันเวียนจนไม่รู้สีกตัวอะไรมันจะอาเจียนทำเที่ยว ไม่อย่างนั้นก็หลับตลอดมา ในเรื่อนั้นไม่มีอะไรเลยของชายอะไรก็นิด ๆ หน่อย ๆ ส่วนเรือก็ให้ข้าวเพียงอย่างเดียว ส่วนกับเราไปซื้อเองบนดาดฟ้ามีขายบางชนิด ๆ หน่อย ๆ มีเต้าหู้อะไรพวกเนี่ยะขาย ถึงเวลาอาหารเขาให้เราหยิบชามเอง เขาหุงอยู่ในถังแล้วเราก็อ้วชามตักลงไปเองในถังไม้อันใหญ่ แล้วก็ลงมาข้างใต้มีมกกับข้าวของเราเองซึ่งแต่ละคนจะต้องเอาของส่วนตัวไป ถ้าไม่ได้เอาไปก็ต้องไปซื้อที่ดาดฟ้าเรือซึ่งเขามีของขาย ซึ่งขณะนั้นจำได้ว่าสตาจค์แดงเราแลกได้เหรียญทองแดงจีน 2 อันคือ 2 ลุย เหรียญเงินเราสองเหรียญ แลกเหรียญเงินจีนได้ 1 เหรียญ พอไปเมืองจีนเงินจีน 1 เหรียญ

เป็นทอดๆไปแบบนี้ คนลากก็ลากเรือเราไปจนกระทั่งมาถึงที่
แล้ว เขาก็จัดแจงทอดสมอบักหลักแล้วบอกว่าถึงแล้วเตรียมตัวขึ้น
บกได้ อาเตียก็จ้างคนนำทางมาอีกคน ไปให้ถึง“หมู่บ้านก้อมวย
ตำบลลง ไตว”เรายังเดินไปอีก ไปถึงนั้นในราวตะวันตรงหัวพอดี
เดินตลอดเวลาไปจนกระทั่งถึงประมาณทุ่มกว่าสองทุ่มราวๆนั้น พอ
ไปถึงอาเตียก็ขึ้นเตียงเลยหมผาสันอยู่ตลอดเลย ส่วนเราไม่รู้สึกรู้
หนาว อายุน้อยๆขณะเล็กๆไม่รู้สึกรู้หนาวเท่าไร หนาวเหมือนกัน
แต่มันก็พอทนได้ ไปได้เลนไคกระโดดโลดเต้นเสียหน่อยก็หาย
หนาวไป ไปถึงมีคนมาเยอะแยะเลย อาเตียก็ชวนของไปแจกกัน ใคร
มาก็จัดแจงแจกของให้ เขาก็เอาของมาให้ เอาของกินเล็กๆน้อยๆ
มาให้ เราก็กินของเตรียมเสื้อผ้าเตรียมขนม อะไรจากเมืองไทย
จ้างเขาขนไปเยอะแยะหมด คนมาจากเมืองไทยคนหนึ่งจะต้อง
แจกเป็นกิวัวตประจําเลยทุกคน ซึ่งเมื่อเราไปอยู่ที่นั่นแล้วก็อย่าง
นี้เหมือนกัน คนมาจากเมืองไทยแล้วเราก็กินไปรับแจกของจาก
เขา เราแม่จะเป็นเด็กเขาก็แจกให้ทุกที เหมือนกับตายอดตาย
อยากจะแยะความจริงก็ตายอดตายอยากจริงๆ แต่คุณพ่อรามา
พูดเสียเลอเลิศเลย วันหนึ่งอาเตียให้เราไปเอาได้ลุยเดียว ลุยหนึ่ง
ทำด้วยทองแดงแต่ใหญ่กว่าสตางค์แดงเราเยอะ สตางค์แดงเรา
สตางค์หนึ่งแลกได้ 2 ลุยอยู่ในเรือ แต่มาถึงเมืองจีน สตางค์แดงไม่มี
ประโยชน์แล้ว ในคืนวันนั้นอาเตียจะคุยกับใครว่าจะกลับเมื่อไหร่
จะอะไรเมื่อไหร่เขาคุยกันเป็นภาษาจีน ซึ่งขณะนั้นเราฟังไม่รู้เรื่อง
แม่แต่คำเดียว จะรู้เรื่องแต่ “ผู้บอ เกาเจง” พอรู้ เพราะอาเตียดาเรา
อยู่เรื่อยๆ แต่คำอื่นๆเราแทบจะไม่กระตือรือร้นเลย เพราะฉะนั้นอาเตีย
จะคุยกับใครอย่างไรเราไม่รู้เรื่อง ประกอบกับเดินทางมาไกลแทบ
จะทั้งวันเลยก็ว่าได้ รอนแรมกันมาหลายวัน คืนนั้นเราเลยหลับเป็น
ตาย รุ่งเช้าตื่นขึ้นมาพี่ชายเราก็มานปลุกพาไปเที่ยวกัน ไปจับนกจับ
ปลา แต่เรารู้สึกว่าผิดหวังเพราะว่าไปแล้วแทนที่จะได้นกกลับไม่
ได้นก ก็เห็นรังนกอยู่สูงๆนกสักตัวก็ไม่เห็นมีเห็นแต่รังนกเท่านั้น

เอง พี่ชายเราพาเที่ยวจนกระทั่งเย็นเขาเอาข้าวมากินด้วย เมื่อเย็นกลับมาถึงเราคิดถึงอาเตี้ยเกือบตายเลย กลับมาอาเตี้ยก็ได้กลับเมืองไทยไปตั้งแต่เช้าแล้ว หลังจากเรือออกไปได้ประเดี๋ยวเดียว อาเตี้ยก็กลับไปแล้ว เท่านั้นเองเหมือนกับสายฟ้าฟาดลงมา เรารู้สึกว่าเหวจนไม่รู้จะพูดอย่างไรเลย เกิดจากท้องพอท้องแม่ไม่เคยจากพ่อจากแม่ นี่มีอาเตี้ยมาคนเดียวคนอื่นๆ ก็ยังไม่รู้จัก พี่ชายก็เพิ่งรู้จักเมื่อเขาเนี่ยะเพิ่งมาพาไปเที่ยว พูดภาษาจีนไม่ค่อยเป็นพูดได้แค่คำสองคำเท่านั้นเอง ภาษาจีนเราก็พูดไม่ได้หมด เรารู้สึกสายฟ้าเปรี้ยงหน้ามืด รู้สึกเสียใจจนไม่รู้จะบรรยายยังไง ความรู้สึกในขณะนั้นไม่สามารถเขียนเป็นตัวอักษรได้เลย มันรู้สึกประหนึ่งว่าใจขาดรอนไปหมดทุกสิ่งทุกอย่างมันมืดมัวไปหมด ตัวเราเหมือนอยู่ตัวคนเดียวในโลกนี้ แทะๆเลยพูดกับใครพูดก็ไม่รู้เรื่อง จึงได้อยู่อย่างเดียววาสะอีก สะอื้นร้องไห้กระสีกๆจนกระทั่งหลับไป อามาเราก็เอามากอดแล้วกอดอีก พูดกับแกเราก็พูดไม่ได้ แกพูดเราก็ไม่รู้เรื่อง ร้องไห้หลับไปตื่นขึ้นมาก็ร้องอีก รู้สึกว่าโลกนี้ทั้งโลกไม่มีความหมายสำหรับเราเลย ที่เราใฝ่ฝันว่ามาเมืองจีนจะเป็นเมืองสวรรค์มันเป็นไปได้ไม่ได้เสียแล้ว มาถึงมันนรกเราชัดๆนี่เอง นึกไม่ออกว่าเรามาทำไม เราคิดถึงแม่และคิดถึงยายแล้วก็เจ็บใจ อาเตี้ยใจร้ายเหลือเกิน มาแค้นวันเดียวก็ทิ้งเราไปแล้ว แทนที่จะเอาเราไปด้วย ถ้าเอาเราไปด้วยเราไม่รู้สึกละเลย แล้วแกก็ไม่ได้พูดกับเราว่าจะเอาเรามาสืบเผ่าพันธุ์ที่เมืองจีน เปล่าเลยไม่เคยพูดแม้แต่คำเดียวเลย มาถึงก็มาทักกันอย่างนี้ เราว่าเหว เป็นที่สุดเลย สิ่งที่ใฝ่ฝันว่ามาเมืองจีนเท่ากับมาเมืองสวรรค์มาหลายไปหมดตั้งแต่วันแรกที่มาถึงแล้ว โอ้สวรรค์หนอเกิดมาไม่มีอะไรที่สมหวังเลย ใฝ่ฝันไว้ตั้งหลายเดือนกว่าจะได้เห็นสวรรค์มาถึงก็กลายเป็นนรกชัดๆสำหรับเรา เราร้องไห้จนหน้าตาเป็นสีแดงๆ คลายๆเป็นเลือดปนออกมา นี่เองหนอที่เขาว่าร้องไห้จนหน้าตา

เป็นสายเลือด สวรรค์เอียนรักซัด ๆ ของเรานี่เองหนอ เราคร่ำครวญปรีหม่าจะขาดใจเสียให้ได้ในคืนวันนั้น ไม่ทราบว่าจะร้องไห้กระซิกกระซิกร้องจนเพลียมากเข้า มากเขาก็หลับไป เมื่อตื่นขึ้นมาก็เสียอกเสียใจว่าเหว่คิดถึงคุณแม่คุณยายเสียเหลือประมาณ คิดถึงแมกระทั่งเงินหยีพี่สาวเราและน้องปราณีของเรา แล้วก็เสียใจและเจ็บใจอาตายเป็นที่สุด แต่มีรูว่าจะทำอะไรที่ดีไปกว่าการคร่ำครวญโหยหาถึงความอบอุ่นอันเคยได้รับจากคุณแม่ คุณยายและพี่สาวน้องสาวของเรา แล้วก็เสียใจในความโง่เขลาของเราที่หลงเชื่อคำพูดอันเลอเลิศของอาตैयाที่ยกยอเมืองจันทว่า “ศิวิลย์” มีของดีประหนึ่งเป็นเมืองฟ้าเมืองสวรรค์ ซึ่งเราได้ใฝ่ฝันว่าเป็นเมืองที่วิเศษสุด จนเรานำมาฝันทั้งขณะหลับและตื่นเสียตั้งหลายเดือนจนเกิดความอยากจะมาเมืองจันทให้จงได้ จนเรียกว่าหลงใหลในคำของอาตैयाผู้บังเกิดเกล้าของเราเอง มิใช่ที่คุณแม่และคุณยายจะได้ปลอบโยนมิให้เราเชื่อในคำป้อยอ ยกเมืองจันทเป็นเมืองสวรรค์ของอาตैयाเรา แต่เราก็มิได้แยแสต่อคำโหสติของคุณแม่คุณยายเราหลงจนกระทั่งนำมาใฝ่ฝันทั้งขณะหลับและขณะตื่น และติดอาตैयाเราเสียจนคุณแม่และคุณยายเราเกิดความเสียใจ กระทั่งเกิดความโมโหหมั่นไส้เรา และเกิดความเจ็บใจใครจะให้เราได้เผชิญและสำนึกถึงความลำบากยากเข็ญและความว่าเหวอันแสนสาหัสให้แก่เรา เพื่อเป็นบทเรียนอันสูงค่าเสียบ้าง จึงรับปากกับอาตैयाเราว่าถ้าสามารถพูดจนเราสมใจไปเองแล้วก็จะยินยอมให้ไปกระทั่งเราได้มารับทุกขุทรมานอยู่ในบัดนี้ โอ้สวรรค์จ๋า เราคิดถึงอ้อมอกอันอบอุ่นของคุณแม่และคุณยายเราเป็นที่สุดแล้ว เราสมควรเลยที่จะเชื่อฟังคำพูดอันไร้ความจริงของอาตैयाเรา เราสมควรที่จะเชื่อฟังคำตักเตือนของคุณแม่และคุณยายเรามากกว่า เราเจ็บใจต่ออาตैयाเรา เหตุไฉนจึงใจร้ายต่อเราเสียเหลือเกินทั้งๆที่เราเป็นเลือดเนื้อเชื้อไขของอาตैयाแท้ๆ มาคืนเดียวก็กลับทิ้งเรากลับไปเมืองไทยเสียแล้ว เรายังเจ็บใจเรากียังร้องไห้ยังร้องไห้ ก็ยังเจ็บใจ

ในความใจร้ายของอาเตี้ยช่างไม่มีความรักและความสงสารเราเสีย
 บางเลย ใจช่างร้ายเหลือ เรายิ่งคิดก็ยิ่งคิดถึงความรักและความ
 ห่วงใยของคุณแม่และคุณยายที่มีต่อเราเป็นอย่างมากมาย ยิ่งรัก
 คุณแม่และคุณยายมากเพียงไร ก็ยิ่งคิดถึงมากเพียงนี้ และก็ยัง
 ระบายออกมาด้วยน้ำตาระริก ๆ กระชกกระชี่ ไม่เป็นสติสมประดี มิ
 ใยที่อาเฒ่าของเราซึ่งกอดเรา ด้วยความรักความเห็นใจและปลอบ
 เราด้วยคำว่า“อาโน้วโอ้ย อาโน้ว ม่ายเขานอ เขี้ยก เขี้ยก ๆ” ขณะ
 นั้นเราฟังไม่รู้เรื่องและไม่รู้สึกอบอุนักเลย รู้นแต่อาเฒ่าแกก็รักเรา
 เหมือนกัน แต่ทว่าความเสียใจความเจ็บใจและความคิดถึงความ
 อบอุนของคุณแม่และคุณยายเรามีมากกว่า เราจึงไม่ยอมหยุดรอร
 ให่ จนกว่าจนกว่าจะเพลี้ยมากเข้ามาหาเรา ๆ จึงจะหลับไปด้วย
 ความเหนื่อยอ่อนและทุกข์ทรมานเป็นที่สุดในชีวิตอันน้อย ๆ ของเรา
 ไอ้สวรรค์เจ้าเขาท่านจะรับรู้ในความทุกข์ทรมาน ความว้าเหว ความ
 คิดถึงและความเจ็บใจของเราในขณะนั้นบ้างไหมหนอ เราให้สงสัย
 เป็นกำลัง ความว้าเหวและทุกข์ทรมานในขณะนั้นใหญ่หลวงนัก
 จำได้ว่าความทุกข์ทรมานการรำไ้ได้กระชกกระชก กระทั่งเพลี้ยและ
 หลับไป รู้สึกตัวตื่นขึ้นมาความทุกข์ทรมานอันใหญ่หลวงก็ประดัง
 ขึ้น ความเจ็บใจในการทอดทิ้งของอาเตี้ย ชีวิตของเรานี้สิ้นหวัง
 หหมดทุก ๆ สิ่งแล้ว คนที่รักเรามากที่สุดคนหนึ่งเช่นอาเตี้ยก็หมดรัก
 หหมดความสงสาร หหมดความห่วงใยในตัวเราเสียแล้ว ช่างทอดทิ้ง
 เราได้ลงคอ สำหรับคุณยายและคุณแม่ซึ่งรักและห่วงใยเราที่สุด ก็
 อยู่ห่างไกล ให้อนาทรรอนใจต่อเราสักเพียงใด ก็เกินความสามารถ
 ที่จะข้ามน้ำข้ามทะเลมาช่วยเราได้อย่างแน่นอน เพราะคุณยาย
 และคุณแม่พูดภาษาจีนได้บางนิตหนอยเท่านั้น ยิ่งกว่านั้นคุณแม่
 และคุณยายไม่เคยมาเมืองจีน ทั้งตำบลเฮี้ยลืออะไรตำบลจังหวัดและ
 มณฑลอะไรก็คงไม่ใส่ใจ ขอสำคัญแม่จะวาจางใครมารับก็ยากที่จะ
 กระทำไ้ เมื่ออาเตี้ยกลับไปเมืองไทย พบหน้าคุณยายคุณแม่
 เราโดยไม่มีเราไปด้วย เราอยากูนี้กว่าจะตอบคุณยายและคุณแม่

ตอน”ภูวัญรุ่นอายุ16-17ปีใช้เข็มขัดฟาดจนสลบ”

หลังจากที่เราไปเที่ยวกับอาเฮียหย่งซัวกลับมาตอนเย็น ทราบข่าวว่าอาเตี้ยของเรากลับไปเมืองไทยแล้ว เราก็มีความว่าเหว่เสียใจ ทุกสิ่งทุกอย่างสูญสิ้นไปหมด ร้องไห้จนกระทั่งน้ำตาเป็นสายเลือดออกมา ต่อจากนั้นเราก็หมดสติสมประดีไป จะเป็นเวลานานเท่าไรอย่างไร เราจำไม่ได้ เรามารู้สึกตัวอีกครั้งหนึ่งก็ตอนที่อาม่าของเราซึ่งเป็นมารดาของอาเตี้ยเราได้กอดเรา พร้อมกับบอกว่า เชี่ยก ๆ ๆ อาโนวเอ๋ย เชี่ยก ๆ ๆ เราฟังจนรู้สึกชินหูไปเลย อาโนวหมายถึงเด็กเล็กๆที่น่ารัก เชี่ยก ๆ นี้หมายถึงรักมาก ๆ เราตื่นขึ้นมา แล้วก็ทวนนึกถึงว่าอาเตี้ยเรากลับไปเมืองไทยแล้ว แค่ม่าให้เรารู้จักบ้านเกิดของอาเตี้ยเราเท่านั้น เรายังไม่รู้ใครเลย แม่แต่คนเดียว แม่นำพูดสักคำหนึ่งก็ไม่รู้ เพราะอาเตี้ยพูดกับเราเป็นภาษาไทยมาโดยตลอดตั้งแต่เล็กจนกระทั่ง 9 ขวบ อาศัยที่อาเตี้ยเรามาเมืองไทยตั้งแต่อายุ 11-12 ขวบ อยู่จนกระทั่ง 50 กว่าเกือบ 60 เห็นจะได้ แกจึงสามารถพูดภาษาไทยได้ไม่แพ้คนไทยคนหนึ่ง แม่นำพูดของแกทุกคำที่เปล่งออกมาจะพูดไม่ชัดก็จริง เช่นคำว่า แม่อีหนู แกจะบอกว่า “แม่อีหลู” แกงฟักทอง แกจะบอกว่า “แก้งฟักทง” บางมูลนาก แกจะบอกว่า “มั่งบุงหลัก” ดงตะขบ แกจะบอกว่า “ล่งเต็กซก” เทียวไปเทียวมาแกจะบอกว่า “เทียวไล เทียวชือ” อย่างนี้เป็นต้น ทั้งนี้แม่นแกจะมาเมืองไทยหลาย ๆ สิบปี ก็ตาม แต่ทว่าแกไม่เคยศึกษาเรื่องเมืองไทยเลย เรียนหนังสือก็ไม่ได้เรียน เพราะฉะนั้นเรื่องคำพูดจึงพูดไม่ค่อยชัด ก็เหมือนกับคนจีนทั่ว ๆ ไปนั่นเอง นอกจากต้องเรียนหนังสือไทย ถ้าเรียนแล้วจะรู้ว่าที่เราพูดออกไปนั้นมันผิดจากความเป็นจริงอย่างแน่นอน อาทิเช่นอาซาเจกนองชายของอาหนึ่งเรา เมื่อแกมาใหม่ ๆ 4-5 ปีแกมาเป็นเสมียนของอาหนึ่งแกพูดไม่ชัดเลย ต่อเมื่อแกไปเรียนหนังสือไทย ตอนกลางคืนซึ่งเขาเปิดสอนภาษาไทยกัน ไปเรียนได้ 3 เดือนเท่านั้นเอง แกก็บอกว่า”กุกยยา”นี้กว่าภาษาที่เราพูดนั้นชัดที่สุดที่ไหน

ได้ไปเรียนหนังสือถึงจะรู้ว่าที่พูดนั้นมันเพี้ยนไปทั้งหมดเลย เพราะฉะนั้นหลังจากที่เรียนหนังสือ 3 เดือนสำเร็จแล้วแกก็สามารถพูดภาษาไทยได้ชัดถ้อยชัดคำอย่างนี้เป็นต้น หลังจากเรารู้สึกตัวแล้วเราก็ออยู่ในอ้อมกอดอาต๋ามาต๋อๆไป ซึ่งจะทำให้เราหายใจหายึกหายหนาวก็หาไม่ แค่นี้เพียงรู้สึกว่ามันอบอุ่นกว่าปกตินิดหน่อย อาม่าแมจะเป็นคนแม่ของอาเตี้ยเราก็อจริง แต่ทว่าเราก็อเพิ่งเห็นหน้าแกครั้งนี้เป็นครั้งแรก จึงเป็นคนแปลกหน้าสำหรับเราเสมอ ความอบอุ่นจะมีก็ต่อเมื่อแกให้ความรักความอบอุ่นเอ็นดูเรา เราก็อมีความรู้สึกอบอุ่นขึ้นมานิดหน่อยเท่านั้น ความเสียใจ ความอาลัย ความคิดถึงอาเตี้ยกับคุณแม่และยายเราก็อเมืองไทยรวมทั้งน้องเราต๋วย น้องเราพี่สาวเรา เราอดที่จะคิดถึง อดที่จะร้องไห้กระซิกๆ รวมความแล้วทั้งคืน เราร้องไห้อยู่ตลอดจนกระทั่งรุ่งเช้าก็ยังคงอยู่เรื่อย หน้าตาป็นสายเลือดทั้งแห้งเหือดและหลังออกมาอีกและหายไปสลบกันอย่างน้อยก็กระทั่งสาย มิโยที่ใครจะเรียกเราไปกินข้าว แต่ทว่ากระเพาะเรารูสึกของเรามันไม่รู้สึกเลย วาจะเกิดความหิว ความเศร้าโศกเสียใจมันมากเกินไปที่เราจะรู้สึกหิว เกินกว่าที่เราจะอินังขังขอบกับชีวิตน้อยๆของเราเนี่ย เราจึงร้องไห้อยู่ตลอดแมนใครจะเรียกไปกินข้าว อาม่าก็พยายามอุ้มเรา แกก็อุ้มไม่คอยไหว เพราะวาระนั้นแกอายุ 80 กว่าแล้ว ร่างน้อยๆของแกผอมจนกระทั่งเหลือแต่หนังหุ้มกระดูก ตามปกติของผู้หญิงจีนทั่วๆไปแล้ว มีหน้าซำเท่าแกยังพันด้วย “ซาซุงกินเนย” หมายถึงพันจนกระทั่งเหลือปลายเท่าแหลมๆเหลือไม่ถึงครึ่งของธรรมดา แมนแกจะอุ้มเราไหวแกก็อเดินไม่ไหว แมนแต่ตัวแกเองแกก็อเดินไม่ได้อยู่แล้ว เดินแล้วจะผาลมให้ไต่เพราะเท่าแกเหลือเพียงนิดเดียว ตั้งแต่เด็ก ๆซึ่งคนจีนพยายามให้หญิงจีนทุกคนพันเท่าให้เหลือนิดเดียว เห็นแล้วมันหน้าทุเรศเหลือเกิน ตอนหลังเราเห็นแกพันอยู่ทุกวัน ๆเขา-เย็น เอาออกมาแล้วก็เหมือนเนื้อหนังที่มันเนา พันอยู่มันอบมันเนาเหลือเกินก็เลยต้องเอายามาล้างหลาย ๆครั้ง พอคอยยังชั่วแล้ว แกก็อเปลี่ยนผ้าใหม่

พันให้แหลมถือกันนิยมกัน ว่าเป็นเท่าที่สวยที่เรียวงาม แต่ที่ไหนได้
 ทรมาณคนพันเหลือเกิน เดินก็เดินไม่ไหว เดินก็เดินอึลกกุกกักอะไร
 แบบนี้ ตอนหลังนี่อย่างซี้ซิมเราพัน พอแต่งงานกับอาซี้เจกแล้วไม่
 ยอมพันเลย ไม่อย่างนั้นทำงานไม่ไหว ต้องทนเดินอึลกกุกกัก สามีกก็
 ไม่อยู่ลกกักก็ยิ่งเล็ก แกลเลยไม่ยอมพันซึ่งถูกพวกผู้ชายคนเฒ่าคนแก่
 ดาชะไม่มีดี แกก็ยอมให้คาดดีกว่าที่จะพันแล้วทำงานไม่ไหวเหมือน
 กับอามาเรา ส่วนอามาเรานั้นเกินที่จะไปเอาออกได้แล้ว ทั้งๆที่
 เหลือแต่กระดูกแหลมเพี้ยวและสันนิตเดียวเท่านั้นเอง จึงจำเป็นจำ
 ใจต้องทำต่อไป สมัยหลังๆคนจีนจึงไม่นิยมให้ผู้หญิงพันเท้า ซึ่ง
 เรียกว่า“ซาชุงกินเนย” อย่างนั้นมาจนกระทั่งบัดนี้ เมื่อแก่ไม่
 สามารถจะอุมเราไปได้และเราก็ไม่ยินยอมที่จะไป ความรู้สึกหิวไม่มี
 ซึ่งไม่มีครั้งไหนในชีวิตที่เรารู้สึกว่าหิวเหมือนอยู่ตัวคนเดียวในโลกนี้
 เท่านั้นเอง เราจึงอดขาตั้งแต่เย็นวานกลับมากระทั่งเช้านี้
 สำหรับอามาเราเห็นเราดิ้นรนไม่ยอมไปแน่ แกก็จากเราไปพร้อม
 กับกำซับให้คนอื่น ๆ มาดูแลเรา ซึ่งเราก็จำไม่ได้ว่าใครบ้างผลัดหน้า
 กันมาดูแลเรา ส่วนแค้นนี้ไปทานอาหารที่บ้านอาซี้ซิมบ้าง บ้านอา
 เปะบ้าง หมายถึงว่าคนละวัน วันนี้ไปทานข้าวบ้านอาซี้ซิม วันพรุ่งนี้
 ไปทานบ้านอาเปะ มันถึงจะยุติธรรม ความจริงมีลูกตั้ง 7 คน แต่อยู่
 เมืองไทย 3 คน เสียไป 1 คน(นี้พูดเฉพาะผู้ชาย) ก็มีเพียง 2 บ้านที่
 แกผลัดกันไปกินบ้านนี้วันหนึ่ง บ้านนั้นอีกวันหนึ่ง เป็นการเฉลี่ย
 อาหารการกินให้ลูกๆรับผิดชอบคนละวัน จึงจะเกิดความยุติธรรม
 ขึ้น สำหรับตัวเราเองจำไม่ได้ว่าไม่ได้กินข้าวไปกี่มื้อ ต่อมาไอ้ความ
 เศร้าโศกเสียใจก็ค่อยๆคลายลง รู้สึกว่าจะเป็นวันที่ 3 พี่ชายเราพา
 ไปเที่ยวจึงออกไปเที่ยวได้บ้าง แมกระนั้นก็ดีก็หาได้ขางความโศก
 เศร้าเสียใจลงดังปกติของคนทั่วไปได้ จนวันที่10-11-12ความราเริง
 จึงกลับมาสู่เราเหมือนดังเช่นอยู่เมืองไทยและอยู่ที่อื่น ๆ ทั่วๆไปกว่า
 ครั้งเดือนไปแล้ว เราจึงรู้สึกว่าบ้านที่เราอนอนนั้นมีอยู่ 3 เตียง และ
 การก่อสร้างเขาก็สร้างแบบเตปูนขึ้นมาทั้งหลัง ส่วนชื่อและจันทัน

และจัวไซไม้และมีผ้าเพดาน ซึ่งผ้าเพดานก็เจาะรูอยู่หน่อยสำหรับเอาของเบาๆขึ้นไปเก็บบนนั้น เพราะฉะนั้นผ้าเพดานจึงรู้สึกว่ามันต่ำนิดเดียว ไม่สูงเหมือนกับบ้านเมืองไทยเราเลย บ้านเมืองไทยเราที่สูงเหลือเกิน แต่ว่าที่บ้านเมืองจีนมันต่ำๆ ทั้งนี้ทราบเหตุผลว่าเขากลับลมแรง แต่วากลับลมแรงอย่างไรก็ตามแต่“เฉียงเตง” หรือที่ตากอากาศของเด็กวัยรุ่น ซึ่งเขาสร้างขึ้นมาใกล้ๆกับที่เรานอนนั้นเอง บ้านหลังที่เรานอนกับอำเภอนั้น ตอนหลังถึงทราบว่าเป็นส่วนแบ่ง ของอาเตี้ยเราซึ่งเกิดเป็นลูกคนที่ 2 ของครอบครัวนี้ คนที่ 1 ชื่อ“อาแป๊ะเต็งเซง” คนที่ 2 คืออาเตี้ยเราชื่อ“กิมเซง” คนที่ 3 ชื่อ“กิมก” (เสียไปแล้ว) คนที่ 4 ชื่อ“เซงเซง” คนที่ 5 ชื่อ“เซงเซย” คนที่ 6 ก็เสียไปแล้ว คงเหลือแต่“เต็งเซง” ซึ่งเป็นอาแป๊ะเราและ“กิมเซง”ซึ่งเป็นอาเตี้ยเราและคนที่ 4 ชื่อ“เซงเซง” ซึ่งเป็นสามีของอาชีมูมเราซึ่งบ้านอยู่หลังบ้านเรา เป็นที่หน้าอุทิศรยคือว่าแทนที่บ้านสร้างจะหันหน้าเขาหากัน เขาหันหลังให้กันอยู่เสมอ เป็นอย่างนี้ทั่วไปทุกๆบ้านในเฮียลีเราทั้งหมดนั้นที่เราผ่านไป บ้านเราอยู่หลังริมสุด แลวต่อไปจึงจะเป็นฮวยเตี้ยเป็นลานเทพูนที่กว้างใหญ่สำหรับเป็นที่ชุมนุมหรือเป็นลานที่ไชนวดข้าวหรือตากของอะไรเนี้ย เป็นของสวนกลางของเฮียลี เป็นลานกว้างซึ่งอยู่ที่หน้าบ้านเรา ส่วนทางขวามือนั้นมีสะพานข้ามคลอง คลองนี้ไม่เคยแห้งเลย มีแต่น้ำขึ้นกับน้ำลงเท่านั้นเองไม่เคยแห้งเลย มีสะพานสูงๆข้ามไปอีกเฮียลีหนึ่งก็เฮียลีเดียวกันแต่ว่าข้ามคลองไปสู่อีกฟากหนึ่ง ซึ่งเราจะไปนั้นจะต้องเดินผ่านสะพานข้ามคลองอันนี้ไปเสมอ โดยให้ควายเดินขางกลางแล้ว เราขึ้นไปแต่ถ้าเราจะเดินข้ามเองเราก็เดินข้ามบนสะพานไป ส่วนมากเราจะขี่ควายให้ควายบุกน้ำไปขึ้นอีกฝั่งหนึ่ง เพราะควายตัวใหญ่ถ้าหากให้ข้ามสะพานนี้ทุกทีๆก็เกรงสะพานจะไม่คงทน ผู้ใหญ่จึงบังคับให้ควายต้องเดินขางกลางอย่างนี้เป็นต้น ส่วนอีกฟากหนึ่งเป็น“เฉียงเตง” เขาใจว่ามี 6 เส้าหรือ 9 เส้าราวๆนี้เป็นเส้าชะลูดสูงขึ้นไปและไซตอกัน 2 หรือ 3 เส้าจำไม่ได้เลย เราอยู่

บ้านเรามองไปที่“เลี้ยงเต่ง” รู้สึกว่าจะคอต้งบ้าที่เดียว เฉพาะบันไดต่อกัน 3 ทอด เป็นบันไดไม้ไผ่แต่ละทอดจะต้องมีเสาชะลูด ๆ เส้นผ่านศูนย์กลางประมาณ 6 นิ้วปักขึ้นไป บันไดไม้ไผ่นี้ก็ชันเสียเหลือเกิน ชันมากเลยที่เดียว“เลี้ยงเต่ง” เขาใจว่าเป็น 9 ตันมีจะนั้นมันจะตาทานทานลมไม่ได้ มันจะทำกันแน่นหนายึดกันถึงขนาดนี้ แต่ว่าตามประวัติที่เขาเล่ามาทราบภายหลังว่าเคยถูกลมพัดล้มไปที่ ถึงกับต้องมาซ่อมแซมกันใหม่“เลี้ยงเต่ง”นี่นิยมขึ้นไป เฉพาะวัยรุ่นเท่านั้นเอง คนเฒ่าคนแก่ไม่มีสิทธิ์ขึ้นไปและไม่นิยมขึ้นไป นอกจากคนเฒ่าคนแก่บางคนก็ใจกล้าที่จะขึ้นไปได้ ส่วนเรานี้กลัวเหลือเกิน ไม่กล้าขึ้นไปเลย แต่ก็จำได้ว่าขึ้นไปอยู่ครั้งหนึ่ง ต่อมาจากนั้นประมาณสักเกือบเดือน พี่ชายเราให้เราขึ้นบันไดก่อน แล้วแกก็คร่อมเราค่อย ๆ ขึ้นไป อาศัยที่เราเคยขึ้นต้นไม้อยู่บางมูลกมากก่อนสูง ๆ แต่ก็ยังไม่เคยสูงถึงขนาดนี้ นี่มันสูงมากจริง ๆ เรากลัวจะตายแล้ว พี่ชายเราซื้อเฮียงยงข้าวให้กำลังใจและบังคับให้ขึ้นไปให้ได้ จำได้ว่าขึ้นไปครั้งนั้นเป็นครั้งแรกและรู้สึกว่าจะจะเป็นครั้งสุดท้าย ไม่ได้ขึ้นไปอีกเลยเพราะมันสูงมากเรากลัวความสูง ขึ้นไปแล้วก็ไม่เห็นมีอะไรน่ากลัวจะตาย ลมแรงพัดแล้วพัดอีก พัดกระโชก ๆ เย็นดีก็จริง แต่ทว่าทำให้“เลี้ยงเต่ง”นั้นโอนไปเอียงมาอยู่ตลอดเวลา แต่อาศัยที่เขายึดอยู่หลายช่วง ไม้ทั้งเชือกยึด ทั้งเสายึด จึงทำให้เลี้ยงเต่งนั้นคงทนอยู่ได้นานหน่อย เราขึ้นไปแล้วก็มีเด็กวัยรุ่นอายุ 16-17 ปีคนหนึ่งไต่มาหาเรา พูตอะไรเราก็ไม่รู้จำไม่ได้ว่าพูตว่าอะไรพูตแล้วก็ยิ้มเยาะแล้วยิ้มเยาะอีกไม่ประสงคดียุเลย เยาะจนกระทั่งเราเกิดโมโหขึ้นมา เอ๊ะนี่มันป็นอะไรนี่ถึงต้องมาอย่างนี้ ประเดี๋ยวทำท่าจะเตะเดี่ยวทำท่าจะตอย เราก็เลยตามันเป็นภาษาไทย มันก็ดำเราเป็นภาษาจีนตอนนั้นเราฟังไม่รู้ไปรู้เอาทีหลัง รู้สึกว่าเอแปลกเราก็ไม่รู้มันไม่ประสงคดียุกับเรา ทำทายนอนอย่างนั้นยวนอย่างนี้ เราก็ดำมันเรื่อย มันโมโหขึ้นมามันเอามือจะตบเราพี่ชายเราก็จับเอาไว้ พี่ชายเราตอนนั้นสัก 20กว่า ไอนี้มัน 16-17ปี ทราบภายหลังว่า

ครอบครัวนี้มีผู้ชายตั้ง 6-7 คน เป็นครอบครัวเดี่ยว คำว่าเดี่ยว หมายถึงว่าเป็นผู้หญิงมีคนเดียว เพราะว่ามีผู้ชายมาก ออกลูกมาเป็นผู้ชายเขาถือว่า เทียมเต็ง คำว่าเต็ง หมายถึงลูกชาย ที่เป็นกำลังสำคัญของบ้าน เพราะฉะนั้นมีเต็งตั้ง 7-8 คนจึงรู้สึกว่ ครอบครัวเขาทั้งบริบูรณ์มีอันจะกินและมีพลังเป็นลูกชายมาก คนในเฮียลี้จึงพากันเกรงกลัว ทั้งอำนาจเงินและอำนาจพลังทางที่มี ลูกชายมาก ขณะที่เราดำมันแล้วมันก็ทำทำวนนีย พี่ชายเราห้าม มันก็ไม่ฟัง มันถือว่ามันเดี่ยว มีคนเกรงกลัวมันมีคนสยบให้มัน ทั้งนั้น ทั้งเฮียลี้เลย ทั้งหมุ่บ้านเลย มันก็เลยเกิดความล่ำพองใจ ทำอะไรทุกอย่างก็ไต่ทั้งนั้น ส่วนเราเองก็ไม่เคยสยบให้ใคร ยิ่งทรงตัวเองว่าเรากี่หนึ่งในตองอูเหมือนกัน เพราะฉะนั้นจึงไม่ลดไม่ละ ไอคความไม่ลดไม่ละอันนั้นก็ถึงจุดหนึ่งที่มันทนไม่ไหว มันจึงเอาเข็มขัดที่มันถือมาฟาดควับมาทางเราทันที เราจึงรู้สึกวูบไปไม่รู้ ว่าเราไปที่ไหน ตัวเราเป็นอย่างไรอยู่ที่ไหน ไม่รู้สึกเลย คลายๆกับ ผันไป มารู้สึกอีกทีหนึ่งก็อยู่ในอ้อมกอดของอามาเราเป็นเคารบสอง ทำไม่จึงเป็นเป็นอย่างนี้ละเราพลัดบ้านพลัดเมืองมา คุณพ่อเราก็ไซว่า เป็นคนมั่งมีจนคนยำเกรงก็เปล่า เราารู้สึกคิดถึงบ้านเมืองไทยใจ แทบจะขาด อาเตี้ยจา แม่จา ยายจา ทำไม่ปล่อยให้ลูกหลานมาถูก เขารังแกอย่างนี้ อามาเราก็มีอยู่อย่างเดียวที่ว่า อาโหนวเออยๆ เชี่ยกๆ มีอยู่แค่นี้ละ พรอมกับกอดเราและน้ำตาไหลรินสงสาร เรา ซึ่งความรักที่แกมอบให้เรา เราารู้สึกซาบซึ่งเหลือเกิน แต่เราก็ อดที่จะคิดถึงบ้านไม่ได้ จนกระทั่งสว่างเราก็ร้องไห้กระซิกๆ แต่ ไม่เสียใจมากเหมือนกับครั้งแรกที่อาเตี้ยจากเราไปโดยที่เราไม่รู้ภาษา จีน ขณะนี้เราพอรู้อะไรๆบ้างแล้ว พอที่จะฟังเขาพูดได้ และทราบซึ่ง ในความรักของอามาเรา แต่สิ่งที่เราอดนึกถึงไม่ได้ เลียงเตงสูง ขนาดนั้นแล้วเราสลับไป ใครที่จะสามารถเอาเราทั้งๆที่เราหมดสติ อยู่อย่างนั้นลงมาได้ ขอนี้เป็นที่อัศจรรย์ใจ ถ้าถามเขาเขาก็บอกเอาลง มาได้ก็แล้วกัน เนี่ยะเป็นที่น่าอัศจรรย์ใจซึ่งเราไม่รู้จนกระทั่งเดี๋ยวนี

เพราะมันสูงเหลือเกินถึงขนาดคอต้งบ่า แม่นเขาจะประกอบไปด้วยไม้ซุงชะลูด ๆ ต้งหลายอันต่อหลายอันไขว้ไปไขว้ มาเพื่อความแข็งแรงก็จริง แต่มันสูงเหลือเกิน แล้วไม่ใช่เรามีเป็นชั้น ๆ ขึ้นไป เปล่าเลยชะลูดขึ้นไปแล้วก็ขึ้นบนเพียงชั้นเดียวเท่านั้นเอง สำหรับให้เขาไปจับปี่สีซอกันแล้วก็ร้องเพลงจีน ซึ่งเราไม่มีความรู้แล้วก็ร้องไม่ได้แม่แต่คำเดียว คินนั้นแม่นเราจะร้องให้ แม่นเราจะคิดถึงตัวเอง แม่นเราจะคิดถึงเมืองไทย แต่ก็ไม่มากเท่ากับคินที่อาเตียเราจากไปเลย ซึ่งมันผิดกันอย่างฟ้ากับดิน เราเที่ยวนี้เพียงแต่เจ็บเท่านั้นเอง ส่วนใจเราก็เจ็บบ้างแต่ไม่มากนัก เพราะไม่ได้มีการต่อสู้อะไรกัน เราถูกขมเหงข้างเดียว ปกติเราก็เป็นคนหัวโตรางเล็กอยู่แล้ว ประกอบกับคนอายุ 16-17 เขาอวบใหญ่ ซึ่งมันสู้กันไม่ได้อยู่แล้ว เป็นธรรมดา เราพยายามสอบถามผู้ใหญ่ ผู้ใหญ่ก็ไม่ได้บอกเรา พูดแต่ว่าเขามีปัญหาเอามึงลงมาได้ก็แล้วกัน ซึ่งเด็ก ๆ รุนราวคราวเดียวกับเราตอนหลัง ๆ ก็พยายามถามมันก็ไม่เคยมีใครเห็นเราลงมา ถามอาเฮียยังชั่วพี่ชายเราก็บอกเราไม่ต้องไปรู้หรอก แต่จำได้ว่า มึงอย่าไปตากับมันเซียวนะทุกคนในเฮียลี้เรากลัวมันหมดทุกคน เพราะฉะนั้นอย่าไปทำให้มันโมโหอีกไม่อย่างนั้นจะเจ็บตัวฟรี เหตุการณ์ก็เป็นเช่นนี้และเราก็ได้รับความเมตตาจากภรรยาที่พึ่งคนเดียวของเรา ซึ่งแกก็ไม่มีสติปัญญาอะไรที่จะไปสู้รบปรบมือกับใครเลย แกก็ได้แต่ปลอบเราให้ความรัก ให้ความเอ็นดูกับเราเท่านั้นเอง นับเป็นที่พึ่งอันเดียวและอันสุดท้ายของเราในขณะนั้น โถพ้อจา แม่จา ยายจา ไยจึงทิ้งเราไว้คนเดียวที่เมืองจีนอย่างนี้ช่างไม่คิดถึงเราเลยหรือจะ

ตอน“อำมาของเราถึงแก่กรรมเพราะโรคชราและวิธีทำศพ”

หลังจากเรามีความสุขอยู่กับอำมาคนเดียวของเราในขณะนั้น เป็นเวลาไม่นานนัก เช่นอำมาจะไปทานข้าวจะต้องเอาเราไปเสมอ ตามธรรมเนียมอยู่เมืองจีนมีลูกกี่คนจะเลี้ยงพ่อแม่ ก็ต้องไปกินที่ ลูกคนโตก่อนวันหนึ่งแล้วลูกคนรอง แล้วลูกคนที่สาม ลูกคนที่สี่ ลูกคนที่ห้า ลูกคนที่หก แต่ว่าพี่น้องของอาเตี้ยเรามีอยู่ทั้งหมดหกคน สำหรับผู้หญิงเขาไม่ถือเพราะมีครอบครัวแล้ว ก็ไปอยู่กับบ้านสามี เขา ไปเป็น”ปักหนึ่งเกสิงไส” ซึ่งเขาไม่คิดว่าลูกผู้หญิงเป็นลูกคนหนึ่งของครอบครัวเลย คงถือว่าเป็น”ปักหนึ่งเกสิงไส”เท่านั้น พี่น้องของอาเตี้ยเรามีอยู่หกคน คนโตชื่ออาแป๊ะเต็งเซ่ง คนรองคืออาเตี้ยของเราชื่อกิมเซ่ง คนที่สามชื่ออะไรเราก็ไม่รู้จักเพราะเสียไปตั้งแต่ตอนเด็ก ๆ คนที่สี่ชื่อ เซ่งเซ่ง คืออยู่ที่บ้านกะทุม เวลานั้นซึ่งมีลูก 6-7 คน เช่นพี่สาวเรา ชื่อเจเปา รองลงมาก็เมียจ รองลงมาก็หยงไฮ รองลงมาก็เซ อีกคนก็ดำ แล้วก็หยงปัก สำหรับครอบครัวของคนที่มีแค่นี้ คนที่ห้าชื่อเซ่งเซย อยู่ที่บ้านผักไห่จังหวัดอยุธยา มีลูกคนโตชื่อหยงวงวน คนรองเป็นผู้หญิงชื่อมะลิ คนที่สามชื่อสมบรรณ คนที่สี่ชื่อวีระ ครอบครัวของคนที่มีแค่นี้ สำหรับคนที่หกได้เสียชีวิตไปตั้งนานแล้ว ซึ่งเราก็ไม่ทราบเสียชีวิตไปตั้งแต่เมื่อไหร่ สำหรับที่เมืองจีนมีอยู่เพียง 2 ครอบครัวเท่านั้นคือ ครอบครัวอาแป๊ะเต็งเซ่ง และครอบครัวของคนี่สี่ชื่อเซ่งเซ่ง ซึ่งมีอาชีฉิมอยู่ ลูกที่เมืองจีนมีผู้ชายคนโตชื่อแป๊ะงั้ง คนรองเป็นผู้หญิงชื่อฮวงกัวะ คนที่สามเป็นผู้หญิงชื่อฮวงกวย ซึ่งขณะนี้อยู่พระเขนง สำหรับคนที่ห้าก็เช่นเดียวกัน ไม่มีครอบครัวอยู่เมืองจีนมีแต่ครอบครัวที่เมืองไทยเท่านั้น ฉะนั้นอำมาก็เลยต้องไปกินอาหารที่อาแป๊ะเต็งเซ่งวันหนึ่ง แล้วก็มา กินที่คนที่สี่ชื่อเซ่งเซ่ง คืออาชีฉิมวันหนึ่ง เราก็อลลยไปทานอาหารกับอำมาทุกวัน สำหรับเมืองจีนเขากินอาหารวันหนึ่ง 2 มื้อเท่านั้น สำหรับมือกลางวันไม่ได้กินกันเลย และการทานอาหารนั้นก็คือ

ทานแต่ข้าวต้มตลอดและมีเกี่ยมจ่าย ไข้ไปัวเป็นอาจิณ สำหรับ
 อย่างอื่นนานๆถึงจะมีสักครั้งหนึ่ง เช่นอาเตียเราไปก็จะให้อาแป๊ะ
 เต็งเซงไปตลาด ตลาดเขาเรียก"เตียมเกี่ยมเฉา" ไปซื้อห่าน ซื้อเป็ด
 ซื้ออะไรต่ออะไรมากก็ได้ กินกันสักครั้งหนึ่งอย่างนี้เป็นต้น เราไปกิน
 กับอามาเราสวนมากจะได้กินอาหารก่อนใครทั้งหมดคือว่ามีเพียงอามา
 กับเราสองคนกินกันเท่านั้น ฉะนั้นอาหารจึงเรียกว่าอุดมสมบูรณ์ดี
 มีความสุขในการกินอาหาร เป็นความสุขที่เราทานอาหารกับอามา
 ก็มีเพียงระยะสั้นๆเท่านั้นเอง ต่อมาอามาก็ล้มป่วยลง ซึ่งเราเล็กๆ
 เราก็อไม่ทราบว่แกเป็นอะไร อยู่ๆก็ครางฮือๆๆ พอผู้ใหญ่มาเห็นก็
 จัดแจงหาหมอมารักษา รักษาได้ไม่เท่าไรอาการก็ไม่ได้ขึ้น ฉะนั้น
 จึงพาไปอยู่ที่แคะเทีย ซึ่งก็คือสถานที่กึ่งกลางของหมู่บ้านใครเจ็บ
 ใครป่วยอะไรจะต้องหายไปไว้ที่นั่น ซึ่งอามาเราก็อไม่หนึ่จะต้องไปที่
 นั้นอยู่ประมาณสัก 2 วันหรือ 3 วัน อามาเราก็อถึงแก่กรรม สิ้นอามา
 เสียแล้วอาหารการกินของเรารู้สึกว่จะมีปัญหาขึ้นมา แต่วางแผนทำ
 ศพอามา ซึ่งทุกๆแห่งจะต้องทำกันอย่างอุดมสมบูรณ์ เพราะฉะนั้น
 ระหว่างที่ทำศพอามาอยู่นี้ อาหารการกินก็พอผั่งไฟ ก็คืออุดมสม
 บูรณ์ เมื่ออามาถึงแก่กรรมแล้วผู้ใหญ่เตรียมงานกันอย่างมโหฬาร
 อย่างโกลาหลลเลยทีเดียว ตัดเสื่อผาดวยผ้าตัว ซึ่งก็คือผ้าสีมอๆ ที่
 เมืองไทยเราขณะนี้ที่คนมั่งมีเขาทำงเด็กกัน เขาจะต้องให้คนที่
 สนิทที่สุดเป็นหลานที่สนิทที่สุดจะต้องนุ่งหมัดัว และใส่หมวกตัว
 เหมือนกันทุกคน เฉพาะเมืองจีนนั้นหลานทุกคนจะต้องใส่ชุดตัวนี้
 ทั้งหมดเลย จำได้ว่วันหนึ่งจะต้องไปร้องไห้ที่ศพ ซึ่งมีเจ้าพิธีกรรม
 มาทำพิธีกัน เขาเรียกกันว่เป็นพระอะโรยารนั้นซึ่งเราก็อไม่รู้ว่พิธี
 กรรมมันเป็นอย่างไบบ้าง ถ้าจะเปรียบไปก็เหมือน พิธีทำงเด็กที่
 เมืองไทยเรานั้นคงไม่ผิดจากนี้ ตื่นเช้าจะต้องไปเข้าพิธีกรรมก็คือ
 เมื่อเขาสดเสร็จพวกเราลูกหลานทั้งหมดเป็นร้อยคนจะต้องสง
 เสียงร้องไห้กันขึ้นมา ผู้ใหญ่จะนำก่อน ขณะนั้นเรายังเป็นเด็กเรา
 ยังไม่รู้จริงว่ว่ผู้ใหญ่เขาพูดกันอย่างไร ได้ยินแต่เสียง ฮือๆๆ เราก็อ

อะไรเราก็จำไม่ค่อยได้มันนานมาเต็มทีแล้ว หลังจากนั้นจึงได้ทำพิธีไปที่ฟุง ก็คือฮวงซุ้ยที่นำอามาเราไปฝังไว้ที่นั่น อยู่เมืองจิ้น เขาเรียกฟุงซึ่งขณะนั้นเราก็ไม่รู้ มาเมืองไทยเมื่อเรียนหนังสือแล้ว ถึงจะรู้ว่าเขาเรียกฟุงหมอ การแห่ไปก็ทำกันอย่างโกลาหลเลยคนทั้งเฮียลี้ทั้งหมอบานมากันทั้งหมด เพราะเป็นพี่น้องกันทั้งหมด เป็นญาติกันทั้งหมดเลย ซึ่งเป็นวันสำคัญจึงพากันไปเหลาะจิ้ง ก็คือเอาอามาเราลงไปฝังไว้ในฟุงหมอ ที่เขาทำไว้อย่างสวยงามนั่นเอง พิธีกรรมตรงนี้ก็รู้สึกลึกลับเลื่อน จำได้บ้างไม่ได้บ้างจึงไม่ชอบบันทึกไว้ดีกว่าและขอจบการที่อามาเราถึงแก่กรรมและพิธีกรรมตลอดจนแห่แหกันด้วยหลอโกวและอะไรอีกมากมาย ซึ่งเราจำไม่ค่อยได้ จนกระทั่งไปฝังในที่นาของครอบครัวเราเอง โถ่เอ๋ยในที่สุดเราก็สูญเสียอามาซึ่งเป็นพี่พี่เพียงคนเดียวของเรา ต่อไปนี้ชีวิตเราจะเป็นอย่างไรจะระเหเรวอนไปถึงไหน จะได้รับความลำบากหรือได้รับความยุติธรรมอีกสักแค่ไหน เราก็ไม่สามารถจะประเมินตนเองได้อามาครับไปสู่อุคติเถอะครับ ที่อยู่ทางนี้ก็จะมีเศษอิฐเศษตากรรุมอย่างไร ก็ไม่สามารถจะตากรรุมตนเองได้ ทวดจ่า แมจ่า ยายจ่า อาเตี้ยจ่า ซางใจร้ายเอาเรามาทิ้งที่นี่ยู่คนเดียวได้ มันช่างอ้างว้างเปล่าเปลี่ยวเสียเหลือเกิน คิดขึ้นมาแล้วเศร้าใจ แต่ก็ไม่รู้จะทำอย่างไรดี น้ำตาก็อยากจะไหลรินออกมา แต่ ต่อไปนี้จะมีใครมาคอยปลอบเรา ถ้าอามาอยู่แกก็ยิ่งปลอบโยนเราบ้าง ถึงจะไม่ได้ช่วยอะไรเรามากนัก บัดนี้อามาได้จากไปแล้ว ส่วนเราก็ต้องเผชิญชะตากรรมต่อไป คิด ๆ ขึ้นมาแล้วก็ให้คิดถึงอามาของเราและเหนือสิ่งอื่นใดทั้งหมดก็คือคิดถึงเมืองไทย คิดถึงแม่และยายอันเป็นที่รักของเรา ซึ่งเราก็ตังใจไว้ว่า เราจะตองกตัญญูกตเวทีแก่แม่และยายให้มากที่สุด ส่วนอาเตี้ยเรานั้นเรารู้สึกเศร้าใจและเสียใจเหลือเกินที่แม่แ่แก่จะรักเราเพียงใดก็ตามแต่ แต่เอาเรามาทิ้งไว้ในที่อ้างว้างเปล่าเปลี่ยวตัวคนเดียวอย่างในขณะนี้นั้นมัน ช่างแสนทุกข์ทรมานเสียเหลือเกิน เราพึงจะมาทราบตอนหลังว่าที่อาเตี้ยเอาเรามาปล่อยไว้ในบ้านเกิดของ

แกก็เพื่อให้เราสืบเผ่าพันธุ์ต่อไป โดยแกได้กำชับให้อาแป๊ะส่งเราให้เรียนหนังสือให้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้ แล้วแกก็จะส่งโผยมาให้ตลอดเวลาที่เรายังอยู่ที่นี้ แต่แล้วอนิจจังอนิจา เรามาที่ตั้งหลายเดือนแล้วเกือบ 2 เดือนแล้วยังไม่มีวีแววว่าจะมีโรงเรียนที่ไหนในหมู่บ้านนี้ได้ยินแต่เขาเล่าเรียนกัน แต่โรงเรียนอยู่ตรงไหนเราก็ไม่รู้ อาเตี้ยเราคงจะฝันค้างเป็นแน่ ซึ่งในขณะนั้นเราก็ไม่สามารถรู้ได้ว่าแกต้องการเอาเราให้มาเรียนหนังสือเพื่อจะสืบเผ่าพันธุ์ต่อไป เราเศร้าและเสียใจเป็นที่สุด อ่างว่างก็ปานนั้น มีตมในอนาคตของตัวเองก็ปานนั้น แต่น้ำตาเราจะไม่ยอมไหลออกมาอีกเป็นอันขาด เราจะแสดงความอ่อนแออย่างที่แล้วๆมาไม่ได้ เราจะต้องเข้มแข็ง เราจะต้องต่อสู้ แม่นวอนาคตจะมีตมสนักปานใดก็ตาม แต่เราจะต้องต่อสู้ เราจะอดทน แม่นวเราจะร้องไห้จนน้ำตาเป็นสายเลือดก็ไม่มีใครหรืออะไรหรือสิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่ไหนจะมาช่วยเราได้ อย่างคราวที่แล้วเป็นต้นตอนอาเตี้ยเราไป หรือตอนที่เรากลูกฟาดด้วยเข็มขัดจนสลบไป แม่นวเราจะร้องไห้กระซิกๆ ก็ไม่มีใครที่จะมาช่วยเหลือเราได้ ใจชื้นอยู่หน่อยก็คืออำมาไตกอดรัดเราด้วยความสงสารและให้กำลังใจแกเราก็เท่านั้นเอง ซึ่งไม่มีประโยชน์เลย ฉะนั้นต่อไปนี้เราจะต้องเข้มแข็ง เราจะไม่ให้น้ำตาแห่งความอ่อนแอมาสู่เราเป็นอันขาด เราตั้งใจเด็ดเดี่ยวจะไม่มีเปลี่ยนแปลงใดๆทั้งสิ้น เราจะต้องเผชิญชะตากรรมด้วยตนเอง ด้วยชีวิตน้อยๆของเราซึ่งอายุเพียง 9 ปีเท่านั้น อำมาจ่าอำมาจงไปสู่อุบัติเกิดและช่วยส่งใจมาให้กำลังใจเราให้เข้มแข็งอย่างตอนนี้อย่างนี้ตลอดไป ยายจ่า แม่นว อาเตี้ยจ่า ลูกอยู่ห่างไกลนี้จะขอต่อสู้ต่อไป ต่อไป ต่อไปจนกว่าชีวิตจะหาไม่ เศร้าใจจริงๆ

ตอน “เผชิญวิบากกรรมอันเลวร้าย”

เมื่อสิ้นอำมาแล้วตามธรรมเนียมจีนโบราณมีว่า “เจียซ้อ กงมาอยู่ไป เหลาะเออีแป๊ะล่ออยู่ตัว ใจเลาะอีเฮียซ้ออยู่เจียง” เป็นธรรมเนียมและประเพณีที่ถือกันมาอย่างเคร่งครัดตั้งแต่สมัยโบราณติดต่อกมาเป็นพัน ๆ ปีแล้ว ซึ่งแปลเป็นภาษาไทยว่า “เมืองบนมีคุณปู่คุณย่าเป็นที่บูชาของครอบครัว ลดหลั่นลงมามีคุณพ่อกันแม่เป็นที่เคารพของครอบครัว เบื้องต่ำลงมามีพี่ชาย พี่สะใภ้เป็นใหญ่ในครอบครัว” ซึ่งประเพณีนี้ได้ถือปฏิบัติมาอย่างเคร่งครัดเป็นเวลาหลาย ๆ พันปีมาแล้ว จะเห็นได้ว่าเมื่อเอาเตี้ยเรามากก็ยกย่องเอาแป๊ะเป็นใหญ่ มีอะไรจะต้องถามเอาแป๊ะอยู่เสมอๆ แม้นว่าเอาเตี้ยเราจะเป็นผู้มีภูมิปัญญาเป็นสง่าราศีแสดงถึงมีอำนาจเงินเป็นใหญ่ในเมืองจีนขณะนั้น ส่วนเอาแป๊ะรูปร่างเล็กกระจอกงอกงอยเหมือนกับกรรมกรในเมืองไทยเรา ที่ใช้แรงงานเป็นใหญ่ พุดจាក់น้อยชนิดมึงมาพาไวยซึ่งไม่ได้รับการศึกษา การพูดการจาก็ไม่มีความรู้ทางการศึกษาที่แสดงว่าเป็นผู้มีภูมิหรือเป็นผู้มีอำนาจเลย คล้ายๆ เป็นแพะรับไซ้ตลอดมาอย่างไรอย่างนั้นซึ่งเปรียบกับเอาเตี้ยเราแล้วผิดกันมาก แต่เมื่อเอาเตี้ยเรามากก็ต้องให้ความเคารพแก่เอาแป๊ะเราเสมอแม้จนที่สุดซึ่งแกล้มไม่มีความภูมิปัญญาอยู่ในตัวเองแต่ตามประเพณีแล้วเอาเตี้ยเราจะต้องให้ความเคารพเอาแป๊ะ ฉะนั้นมีอะไรก็ต้องเอาแป๊ะก่อน ถามถึงคนอื่น ๆ เป็นอย่างไรเอาแป๊ะจะต้องรายงานคนในครอบครัวมีอะไรและเป็นอย่างไรบ้าง และการแจกของเอาเตี้ยเราก็ต้องให้อาแป๊ะเป็นคนเลือกก่อน เลือกเสร็จเรียบร้อยแล้วถึงจะมาเอาซี้ซิม แล้วถึงจะมารุ่นหลาน ๆ แล้วถึงจะเป็นญาติพี่น้องคนอื่น ๆ เมื่อใดแจกกันเสร็จแล้วก็จะต้องให้เด็กเด็ก ส่วนมากก็ให้ขนมหมมเมยที่เขาเอามาให้นั่นแหละ แจกให้กับเด็ก ๆ ภายในหมู่บ้านนั้น หรือที่อื่นมารับแจกก็ต้องแจกให้หมดทุก ๆ คน แสดงถึงความเป็นผู้มีน้ำใจ โอ้ออมอารีอย่างนี้เป็นต้น นี่เป็นประเพณีที่สืบทอดกันมาอย่างชา

นานซึ่งนับเป็นพันปีหรือหลายพันปีเราก็ไม่รู้ ซึ่งในขณะนั้นเราไม่มีความรู้ในเรื่องนี้เลย ที่นี้รู้ตอนที่เรารับการศึกษาภาษาจีนในภายหลัง จึงได้รำลึกถึงในขณะนั้น ประเพณีเป็นมาแบบที่ใดกล่าวมาแล้ว เมื่อสิ้นบุญอามาแล้ว เราก็เคืองขวางทำอะไรไม่ถูก แม้นแต่การกิน ซึ่งไปกินกับอาแป๊ะวันหนึ่งและมากินกับอาซี้ซั่มวันหนึ่ง แต่ว่าแทนที่จะได้กินก่อนเหมือนกับที่กินกับอามาไม่ใช่เสียแล้ว อาแป๊ะอาอ้อมเขาเรียกไปกินเราถึงกินได้ เมื่อคนอื่นกินกันหมดแล้วอย่างนี้เป็นต้น ส่วนผลัดที่มากินกับอาซี้ซั่มวันหนึ่งนั้น อาซี้ซั่มเรียกเราไปกินพร้อมกันเลยกับลูกแก มีอยู่ 3 คนคือคนโตชื่อแป๊ะซิ่ง ซึ่งเป็นพี่สาวเราโตกว่าเราและคนรองลงมาชื่อฮวงก๊วะและเป็นพี่สาวเราโตกว่าและเราเหมือนกัน คนน้องเล็กสุดชื่อฮวงกวยซึ่งเป็นน้องสาวเราเพราะอายุอ่อนกว่าเรา ฮวงกวยขณะนี้อยู่ที่พระโขนงมีลูกหลายคน คนโตชื่อเอี่ยมกวง ผู้ชายคนรองชื่อเอี่ยมซั้ง ซึ่งคนทั่วไปเรียกว่าซาง ส่วนผู้หญิงมีหลายคนมี บุงเอง หุยจู่ และผู้หญิงอีก 2 คน ซึ่งเราจำชื่อไม่ได้ ขณะนั้นเหตุการณ์ได้พลิกผันไปเป็นอย่างมากจากหน้ามือเป็นหลังมือเลยทีเดียว เมื่อสิ้นอามาซึ่งเป็นพี่พี่สุดท้ายของเราเสียแล้ว อาซี้ซั่มแม่จะมีน้ำใจเอื้ออาทรต่อเราแต่ก็ไม่มีอำนาจที่จะไปขัดกับอาแป๊ะได้ ต่อมาอาแป๊ะก็เริ่มเล็งเห็นประโยชน์ที่จะเอาลูกของแกเข้าเรียน ลูกของแกมีทั้งหมดหลายคน คนโตชื่อหยงซัว รองลงมาหยงอ้อ อาเจ็ก อาอั้ง หยงบัก หยงบักอ่อนกว่าเรานิดหน่อย ซึ่งคนโตๆเขาก็ทำงานบ้าน เป็นหัวเรี่ยวหัวแรงที่จะไปรับจ้างหาเงินเข้าครอบครัว เช่นเฮียหยงซัว หยงอ้อเป็นต้น ส่วนไปเลี้ยงควายนั้นเดิมทีเป็นหน้าที่ของอาเจ้อ็งและหยงบัก 2 คน เพราะควายมี 2 ตัว ตัวหนึ่งเป็นควายแก่อีกตัวหนึ่งเป็นลูกควาย อาอ้อมเริ่มเห็นประโยชน์ที่จะใช้เราโดยเอาลูกของแกชื่อหยงบัก ไปเข้าเรียนหนังสือ ส่วนเราให้ไปเลี้ยงควายเฒ่าตัวใหญ่แทนหยงบัก ส่วนอาเจ้อ็งนั้นเลี้ยงลูกควายตัวเล็ก ซึ่งเป็นลูกควายเกือบจะรุ่นขึ้นมา ขณะนั้นเราไม่มีความรู้สึกว่าจะเรียนหนังสือเลย เพราะอาเตี้ยเคย

บอกว่าเรามาอยู่เมืองจีนสักพักแล้วจะให้เรียน แต่เรายังไม่เคยเห็นว่า
 ว่ามีโรงเรียนที่ไหนเลย ต่อเมื่อมาเลี้ยงควายเฒ่าแทนอาหยงบัก
 แล้วถึงจะรู้ ทุกๆวันที่เราขี่ควายจะต้องผ่านโรงเรียน เราก็เริ่มสนใจ
 ในเรื่องโรงเรียนขึ้นมา ก็จิวตราบระจำวันของเราในขณะนั้นซึ่งอาแป๊ะ
 อาอ้อมมอบหมายให้ก็คือ ตอนเช้าหลังจากทานอาหารแล้วเราต้อง
 ถือปั้งก็พร้อมกันไปขี่ 1 อัน มีหน้าที่ไล่หมูป่า เช่นอาซี้ซิมเขามืออยู่
 ตัวหนึ่ง และของอาแป๊ะก็มีอยู่ 2 ตัว หน้าที่ของเราตอนเช้าก็คือ
 เลี้ยงหมูทั้ง 3 ตัว นั่นพร้อมก็ถือปั้งก็และที่ตัวไปอันหนึ่ง เมื่อหมูซี้
 ตรงไหนก็ต้องชวนอาซี้หมูใส่ปั้งก็เข้าไว้ และก็ถือตามไปเรื่อยๆ
 หมูมันก็เที่ยวหากินไปเรื่อยๆ เมื่อตะวันสายมากๆแล้วจึงกลับมา
 เสริ่งแล้วก็ขี่หน้าที่เลี้ยงควาย แล้วมาถึงได้กินข้าวกลางวัน หรือไม่
 ได้กินเราก็จำไม่ได้ รู้สึกว่าไม่ได้กินข้าวกลางวันกินแต่ข้าวเช้า มัน
 อจจนเคยเสียแล้ว เมื่อสายหนอยก็พาหมกลับเขาเลาแล้วก็เอารำ
 เลี้ยงมันนิดหนอยไว้ตอนเย็นจึงเอารำเลี้ยงมาก ๆ ส่วนเรานั้นก็มี
 หน้าที่ขี่ควายเฒ่า เดินขามล่ำคลองหนาบานที่เราพักไปฝั่งโน้น แล้ว
 ก็เดินตามถนนชอกซอยต่างๆจนกระทั่งไปทะเลออกทุ่งนา ระหว่าง
 ที่จะออกทุ่งนาไปได้หนอยก็จะเจอะโรงเรียนซึ่งเขากำลังเรียนหนังสือกัน
 พอดี แต่ตอนเช้าไปไม่ค่อยได้ยินเสียงเรียนหนังสือใหม่ๆเราไม่รู้ไม่
 สนใจก็ผ่านไปเดินและริมคลองซึ่งเขาทำนากันสองฟากข้างเป็นนา
 ทั้งหมด ถ้าที่ไหนมีหญ้าอุดมสมบูรณ์ เราก็หยุดตรงนั้นปล่อยให้
 ควายแกลงคลอง ไปกินหญ้าริมๆคลองซึ่งก็มีบางไม่มีบางเลี้ยงทุก
 วันๆ มันก็งอกออกมาให้ควายไม่พอกินเหมือนกัน กินสักหนอยพอ
 ไม่มีก็รีบจูงมันขึ้นมาแล้วก็เดินและไปตามริมคลองไปเรื่อยๆ เจอะ
 ที่ตรงไหนก็ต้องพามันไปกิน ไปจนกระทั่งถึงนาของอาแป๊ะของ
 ซี้ซิม ซึ่งความจริงนั้นเป็นเงินของอาเตี้ยเรา ส่งเงินมาซื้อและมอบให้
 อาแป๊ะทำกินแปลงหนึ่งและมอบให้อาซี้ซิมทำกินแปลงหนึ่ง ส่วนอา
 แป๊ะได้รับทรัพย์สมบัติจากอากงอามาเรามีอยู่แปลง เพราะฉะนั้นอา
 แป๊ะทำอยู่ 2 แปลงสวนอาซี้ซิมให้เขาเขาอยู่ 2 แปลงเหมือนกันคือ

ของอาเตี้ยเราซื้อให้อีกแปลงหนึ่ง แต่แปลงหนึ่งรู้สึกว่าจะไม่เกิน 1 งาน เท่านั้นเอง คนมีนาอยู่แปลงสองแปลงเขาทำนาแล้วเขาก็พอกินไป ปีหนึ่ง โดยเฉพาะอาชี้อิมแค่ให้เขาเช่านา 2 แปลงเก็บค่าเช่ามาแล้วก็พอกินไปปีหนึ่งเหมือนกัน ระหว่างทางที่เราขี่ควายเดินไปนั้น เราต้องระวังไม่ให้ควายมันลุดแก่อำนาจคือก่อดินต้นข้าวในนาเป็นอันขาดเลย ถ้าก่อดินเมื่อไหร่เราจะต้องตีมัน ทุก ๆ วันเราจะต้องไปที่หน้าแ่งควายแล้วก็กอดมันรู้สึกว่ารักมันแล้วมันก็คงรู้สึกว่าร่ารักมัน มันก็เลยรักเราเหมือนกัน ทุก ๆ วันเราจะต้องทำอย่างนี้เป็นต้น ตอนก่อนจะออกพามาครั้งหนึ่งเรากอดแล้วกอดอีก แล้วถึงจะขึ้นขี่หลังควาย พามันมาและตอนก่อนจะกลับหรือระหว่างที่ให้กินหญ้า นั้นมันมาแะ ๆ ๆ หาเรา เราก็ตองเข้าไปกอดมัน ความผูกพันระหว่างเราและควายแก่ตัวนี้รู้สึกว่ามันวันก็จะเพิ่มขึ้นทุกวัน ๆ มีความรักและมิตรไมตรีต่อกันเป็นอันดี หน้าทีของเราคือต้องเลี้ยงควายเผาตัวนี้ตัวเดียวเท่านั้น ส่วนอีกตัวหนึ่งมันจะร้องแะงะอะไร เราบังคับมันไม่ได้เลย เพราะมันไม่เชื่อฟังให้อาเจี้ยงคนเดียวเท่านั้น บังคับมัน เพราะคุ้นกับมันมากบางทีมันก็เปลี่ยวอะไรแบบนั้น เหมือนกับคนเรารุนกระทงขึ้นมา มันไม่ได้อยู่สุขเลย ไม่เหมือนควายเผา ควายเผาที่มันเชื่อฟังเราเสมอเรารักมันมันก็รักเราเหมือนกัน ทุก ๆ วันเรา ปลอยควายให้กินหญ้าตรงไหน เราก็นั่งเล่นอยู่แถวนั้นโดยจับจิ้งหรีดตามประสาเด็ก ๆ มีอะไรเราก็นั่งกับเจี้ยงสองคน ซึ่งไปกันสองคนพี่น้องเท่านั้น อาเจี้ยงแก่กว่าเราหลายปี รู้สึกว่าจะ 3-4 ปีแต่รุ่นสาวแล้ว เพราะฉะนั้นสามารถบังคับควายผู้นุ่มนนั้นได้สบาย เมื่อพาควายไปปล่อยลงคลองตรงที่นั่นแล้วเราและเจี้ยงสองคนก็ต้องลงไปไถแปลงนาเพื่อถอนหญ้าเล็กๆ น้อยๆ ที่งอกออกมาบนนา ระหว่างต้นข้าวเขาใช้ดาทั้งหมดและดาห่าง ๆ กัน ตัวเราเล็กเพราะฉะนั้นเราลงไปก็คร่อมระหว่างต้นข้าว และพยายามถอนต้นกล้าในท้องนาออกให้หมด เป็นกิจวัตรและหน้าที่ประจำวันของเราอีกอย่างหนึ่งเหมือนกันกับอาเจี้ยงสองคน

เมื่อถอนแปลงนี้หมดแล้วก็เดินทางต่อไป ระหว่างทางถ้ามีหญ้า
 อุดมสมบูรณ์ที่ไหนเราก็ให้ควายลงไปกิน แล้วเราก็เล่นกันสองคน
 พี่น้อง การเล่นกันนี้เองแม่ภาษาไทยจีนในขณะนั้นเราจะรู้ได้ไม่
 มาก แต่นานวันเข้าอาเจี้ยงก็สอนเราด้วยภาษาไม่ต้องทำอย่างนั้น
 ทำอย่างนี้จนกระทั่งเราจำภาษาจีน และเข้าใจภาษาจีนจนเกือบ
 หมดเลย เมื่อควายกินหญ้าหมด เราก็เริ่มจูงควายต่อไปจนถึงที่นา
 แปลงของเรา กิจวัตรของเราก็คือถอนหญ้าบางที่ก็ไม่ถอนนะ แต่
 ก็เอาเท้าเขี่ยๆ ให้มันตาย มันจะมีน้ำเลี้ยงอยู่ตลอดเวลาเราเขี่ย
 ให้มันจมน้ำมันก็เน่าตายกลายเป็นปุ๋ยไป หรือถ้าเราถอนเราก็ต้อง
 ผังดินอยู่แถวนั้นให้มันกลายเป็นปุ๋ยไป อย่างนี้เป็นต้นและกิจวัตร
 การถอนหญ้านี้กำหนดตายตัวเลย 3 วันต่อการถอนหญ้า 1 ครั้ง
 รู้สึกว่าแต่ละแปลงไม่ถึง 1 งานของเมืองไทยเรา ตอมันเล็กนิดเดียว
 สี่เหลี่ยมๆไม่ถึงงานแฉะๆประมาณสัก 50 ตารางวาคงจะโต เพราะ
 มันไม่โตเลยนิดเดียวเท่านั้น แต่เสร็จแล้วอาแป๊ะซึ่งมีลูกตั้งหลาย
 คนก็ยังพอกินที่ทำนาตัวเอง ส่วนอาซี้ซิมนั้นมียูกัน 4 คนมี นา
 2 แปลงเหมือนกันก็ให้เขาเช่าและเก็บค่าเช่าก็พอกิน กิจวัตรของ
 คนจีนในขณะนั้นมีอย่างนี้ ส่วนอาซี้ซิมนั้นเลี้ยงหมู เลี้ยงไก่ด้วย ไก่
 นี้ทุกๆวันปล่อยให้มันไปหากินเอง มันจะจับแมลงอะไรกินได้เลี้ยง
 เติงนั้น ส่วนมากจะปล่อยให้ไปกินอยู่แถวนั้น ทั้งหมดมียู 10 กวา
 ตัวมึง บางที่ก็ 2 วันตัวบางที่ก็ 3 วันตัวส่วนอาเตี้ยเราก็ให้เงินอา
 แป๊ะไปซื้อหมูจากตลาดมา ตลาดคนจีนเขาเรียกเตี้ยมเกี้ยะเท้า ซึ่ง
 ก็ต้องซื้อหามาด้วยระหว่างอาเตี้ยเราอยู่ ตอนไปที่หลังนี้เรารู้สึก
 ว่าเราไม่ได้กินห่านทั้งๆที่ชอบต้องลั๊กกินเอา โบราณเขาถือว่าคน
 ต้องอายุตั้งแต่ 15 ปีขึ้นไปจึงจะกินห่านได้ ถ้าตอนเล็กๆกินห่าน
 แล้วจะเป็นขี้ทุตทุตถึงถือกันแบบนี้ เพราะฉะนั้นเราไม่มีทางได้กิน
 ทางเมืองไทยเขาไม่ถือเลย เราอยู่เมืองไทยเราก็กินเนื้อห่านอยู่
 เรื่อยๆ ซึ่งนานๆอาเตี้ยก็ซื้อมากินแต่ว่าเราไม่ชอบเท่าไร แต่ถา
 อยู่เมืองจีนสิเราชอบจังเลย เพราะมันตายอดตายอยากจริงๆ เรา

สองคนกับเจ๊อั้งเมื่อไปเลี้ยงควายจนกระทั่งบ่ายๆเมื่อแดดเหลืองๆแล้ว จึงขี่ควายกลับ ระหว่างทางก็ผ่านโรงเรียนจีนที่เขาสอน ตอนขา กลับได้ยินเสียงอ่านหนังสือกันข้างเป็นเสียงสวรรค์ชะงัดจริงๆเลย ขณะนั้นเรารู้สึกว่าเรามีความทะเยอทะยานอยากจะเรียนหนังสือ ชะเหลือเกิน อาเจ๊อั้งจะไล่เท่าไรให้เราไป เราก็ขอเวลาหน่อย นั่ง อยู่หน้าโรงเรียนนั้นฟังเขาเรียนหนังสือกันซึ่งมันจับใจดีจริงๆเลย จริงๆ และทำให้อยากที่จะเข้าไปเรียนให้ได้กลับมาอีกพยายามพูด กับอาซี้ซิ้ม อาซี้ซิ้มบอกว่าเขาจัดไม่ได้เขาไม่มีอำนาจและไม่มี หน้าที่ที่จะจัด ในเมืองจีนเป็นใหญ่ที่สุดขณะนี้คืออาแป๊ะคนเดียว ให้เราไปบอกอาแป๊ะอาอ้อม เราก็ใจกล้าลองบอกความต้องการไป เรียนหนังสืออาแป๊ะก็บอกว่าหน้าหน้ามึงจะไปเรียนหนังสือ มีชาวไหพอลี้ยงทองชะกอนเถอะถึงไปเรียน ว่าพลางก็ตาเราและ เขกหัวเราพออาแป๊ะเขกไปกหนึ่งอาอ้อมก็ต้องเขกไปกหนึ่งเหมือน กันไม่ให้หน่อยหน้ากัน ต้องเรียงตัวกันเขก เขกแล้วพรอมกับพูดว่า ล้อกลามาพูดซี้ ซึ่งขณะนั้นแม่ว่าเราจะมีความทะเยอทะยาน แม่น เราจะมีคามเข้มแข็ง แต่เราไม่มีทางอะไรที่จะไปต่อกรกับแกเลย ลำพังอาหารการกินของเราก็ไม่พอกินอยู่แล้ว แกจะเหลือพอให้ พอดิบพอดี พอที่จะประทังชีวิตไปได้เท่านั้นเอง ฉะนั้นการอยู่เมือง จีนของเราคือการขาดสารอาหารเพราะมีข้าวเกี่ยวมาขายไซ้ไปวันดี หน่อย พอเค็มๆแล่มๆพาชาวลงทองได้ และชาวก็จำกัดเฉพาะชาว ตมมะ จำกัดใส่หน้าไหเยอะๆ เพราะฉะนั้นที่เราไปอยู่เมืองจีนก็คือ ขาดสารอาหาร พูดง่าย ๆ ก็คือไม่พอกินนั่นเอง ตอนขากลับบางทีก็ สวนกับควายหนุ่มคูริของควายเฒ่าเราก็คือน้องของคนที่เขาเข้ม ขัดฟาดเราจนสลบไปนั่นเอง ซึ่งครอบครัวนี้เขาทรงตัวทุกคนเลย เจอะเราก็จะต้องเอาควายของมัน ซึ่งหนุ่มแน่นและเขาแหลมโง้ง เขามาชีวิตกับควายเฒ่าของเราทันที สวนควายเฒ่าของเรา แม่นจะ ไม่ต่อแยะแต่ก็สู้เต็มอัตราศึกทันทีเลย สองตัวนี้จะอะกันเมื่อไหร่จะ ต้องชีวิตกันเมื่อนั้น อย่างนี้เป็นกิจวัตรเลย ถ้าไม่เจอะก็แล้วไป บาง

ที่ก็เจอะบางที่ก็ไม่เจอะ พบกันเมื่อไหร่จะต้องชีวิตกัน เพราะควายหนุ่มมันทรนง เจ้าของมันหึกเหิมไล่ให้เขาหาทันทีเลย ส่วนควายเฒ่าของเราแมนจะสู้เต็มกำลังและตัวใหญ่กว่าก็จริง แต่เขาเขานั้นเป็นมากเขาไม่ได้แหลมเลยชีวิตถูกตาของมัน มันก็ไม่เจ็บ มันตรงกันข้ามกับเขาของมันชีวิตถูกตาถูกหูอย่างนี้เลือดอาบทุกทีเลยซึ่งเราส่งสารควายแก่ของเรามาก เพราะฉะนั้นเมื่อมันชีวิตกันเมื่อไหร่เราจะต้องกระโดดลงไป ได้น้องที่เอาเข็มขัดฟาดเราจนสลบไป มันตัวเล็กกว่าเรา เราก็ต้องขอร้องมันให้ดึงควายมันออก ซึ่งเราจะดึงของเราฝ่ายเดียวก็ไม่ได้ จนกระทั่งตกลงกันได้ต่างคนต่างดึงออก ถ้าฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งดึงก่อนก็จะถูกเขี้ยวโง้งทางคอหรือทางสะบักเป็นแน่เลย เพราะฉะนั้นก็จำเป็นจำใจต้องขอร้องกันและต้องบอกกันว่า 1..2..3.. ซึ่งความจริงเราก็พูดว่า เจ๊ก หนอ ซา เมื่อซา ต่างคนต่างดึงทันที มันจะไม่มีใครเสียเปรียบใคร ควายเฒ่าของเราแมนจะแก้แค้นไหนก็ตามแต่ แต่พละกำลังมีมากและตัวก็โตกว่า เพราะฉะนั้นจึงไม่ยอมแพ้เด็ดขาด คนจีนเขาว่า "ซุนนี่อยู่ซุนตึง" ความหมายก็คือว่าคนแพสนามรบไม่ยอมแพ้อย่างนี้เป็นต้น เมื่อควายเฒ่าและควายหนุ่มชีวิตกันนั้นใหม่ ๆ เราไม่รู้จะทำอย่างไร เพราะฉะนั้นใหม่ ๆ นี้ควายเฒ่าเราเจ็บตัวมากเลยเลือดออกมากเลย ซึ่งอาเจียงจะต้องไปบังคับตัวเอง ตอนหลัง ๆ เราก็เลยบังคับให้มันเลิกชีวิตกันได้โดยบังคับให้น้องชายคนที่เอาเข็มขัดฟาดเราจนสลบ ชื่ออะไรชื่อนั้นเราเรียกชื่อกันได้หมด แต่มันนานเต็มทีจนเลื่อนไปหมดจำไม่ได้แล้ว ส่วนลูกควายตัวที่อาเจียงเลี้ยงนั้น เมื่อเจอะเขาชีวิตกัน มันจะต้องรีบหนีทันทีเลยอยู่ชะห่าง ๆ เลย เพราะความขี้ลาดของมัน ซึ่งจะโทษมันก็ได้ มันเหมือนกับลูกควายเด็ก ๆ เหมือนกับเรา อย่างนี้ ส่วนควายอีกตัวของฝ่ายโน้นก็เหมือนกัน อยู่ชะห่าง ๆ เลยปล่อยให้ควายเฒ่ากับควายหนุ่มนี้ชีวิตกันอยู่อย่างนี้ยะทุก ๆ ครั้งที่พบกัน แต่สวนมากแล้วพอเราเจอะมันเราจะต้องโค้งมันให้ไปอีกทางหนึ่ง ไม่ยอมให้มันพบกัน พบกันที่ไรจะต้องให้ชีวิตกัน ซึ่งบางที่

แผลก็ยังไม่ทันหายมันก็ชีวิตกันอีกแล้ว ส่วนควายหนุ่มไม่มีแผลเลย ถึงจะเจ็บจะช้ำอะไรมันไม่มีแผลเพราะควายแก่ของเราที่เราเลี้ยงนี่เขามันเป็นเหลือเกิน ชีวิตได้แรงก็จริงแต่ว่ามันไม่เข้าเพียงแต่ทำให้ช้ำๆเท่านั้นเองซึ่งจำได้ว่าหลายวันจึงจะประจวบเหมาะเดินทางมาพบกันสักทีหนึ่ง แต่พบกันไม่ได้พบกันจะต้องชีวิตกันเสมอ เพราะควายแก่เราทางดีจำเป็นจะต้องให้ควายแก่นำทางออกหน้า ส่วนของเขานั้นก็เหมือนกัน เขาให้ควายหนุ่มออกหน้า ทั้งๆที่ทางกลับบ้านมันคนละทางกัน แต่ทาง 3 แผลง 4 แผลง ตรงนั้น มาที่ไรก็คอยจะมาเจอ เพราะจะพาควายกลับ ส่วนมากในเวลาเดียวกัน ถ้าคนละเวลาก็จะคลาดเคลื่อนกันไปไม่ได้พบกันซึ่งจำได้ว่าสัก 7-8 วันก็จะพบกันสักครั้งหนึ่งประมาณนี้ โอ้หนอชีวิตของคนเรานั้นมันช่างผันแปรเปลี่ยนแปลงไปได้เสมอจากหน้ามือเป็นหลังมือ เราจากที่สุขสบาย จากพ่อแม่ที่ให้ความอบอุ่น ก็กลับมาอยู่เมืองจีน มาได้วันเดียวอาตาก็ทิ้งเราไป ครั้นพอเราจะมีความสุขอยู่กับอาตามาเราพอมีความสุขได้หน่อยเดียวอาตาก็ได้สิ้นเสียอีกแล้วเมื่ออาตาสินไปชีวิตเราก็เปลี่ยนแปลงไปอีกแบบหนึ่ง เราจะต้องทำงานอาบเหงื่อต่างน้ำเพื่อแลกกับอาหาร ซึ่งกว่าอาต่าจะให้เรากิน ก็ต้องเผชิญกับการฝ่าหุมตืดตามหุม แล้วตอนบายนาก็ไปเลี้ยงควายเฒ่า อย่างไม่ได้เลามาอย่างนี้ ชีวิตมันช่างผันแปรไปได้อย่างมากเหลือเกิน คิดขึ้นมาขณะนั้นรู้สึกว่ามันเศร้าใจ แต่ชีวิตต้องสู้ เราจะต้องสู้ต่อไป

ตอน “ถูกสอนให้เป็นขโมย”

หลังจากอำมาเสียไปแล้วและหลังทำพิธีสวดทงตักและนำไปเจียข้าวเรียบรอยแล้ว เจียข้าวหมายถึงหามาไปทำพิธีฝังศพลงในฮวงซุ่ย หรือภาษาพื้นเมืองเรียกว่า “ฝังหม้อ” ซึ่งผู้รู้จะทำพิธีกรรมสวดและพิธีต่างๆ จนกระทั่งทำพิธีโยนใส่หลุมและค่อยๆ บรรจูลงไปในฮวงซุ่ย ซึ่งเขาทำไว้เรียบรอยแล้วเมื่อขณะที่สวดศพกันแต่งชะสวยงามยิ่งนักนำเข้าไปนอนหลับพักผ่อน เรารู้สึกว่ามันเราไปป่วนเบียดนอนอยู่หน้าฮวงซุ่ยหรือหน้าหลุมฝังศพ ส่วนบนหลุมฝังศพปลูกหญ้าไว้ตามนั้น เขาไม่ให้เด็กเข้าไปเที่ยว เด็กก็ไปอยู่ได้เพียงหน้าฮวงซุ่ยและหน้าฝังหม้อเท่านั้นเอง หลังพิธีเรียบรอยแล้วชีวิตของเราก็เปลี่ยนแปลงไปมาก เหมือนกับตัวคนเดียวในโลก ไม่มีที่พักพิงอาศัย มีอาแป๊ะก็รู้สึกว่าจะไม่คอยรักเรา เพราะลำพังลูกแกก็มีตั้งหลายคนเหลือเกินแล้ว ส่วนอาซี้ซิมก็มีถึง 3 คน แม่จะมีน้ำใจอารีอารอบเอ็นดูต่อเราสักเพียงใดก็ตามแต่ แต่ก็ไม่มีความพิเศษเพราะว่าเป็นสะใภ้ อาซี้เจกก็มาอยู่เมืองไทย ทุกสิ่งทุกอย่างจึงต้องอยู่ในการควบคุมของอาแป๊ะอาอ้อมเพียงฝ่ายเดียวเท่านั้น ก็จำวัดประจำของเราซึ่งอาตัวแป๊ะตัวอ้อมควบคุมกันตั้งแต่เช้าจะต้องนำหมู 3 ตัวไปเลี้ยง พร้อมกับน้องชายทั้งสองของเราคือหยงบักหยงกอไปด้วยกันพร้อมทั้งฮวงกวยลูกอาซี้ซิม ก็เป็นน้องเราเหมือนกันไปด้วยกัน 3-4 คน หมั่นชอบหากินตามริมน้ำ ซึ่งมีอะไรๆ มันก็กินสะดวกไป หากินไปเรื่อยๆ เราก็ตามไปพร้อมกับมีปุงกีและไม่เขี่ยสำหรับซ่อนขี้หมูใส่ปุงกี พาไปตามริมคลองและบางที่ก็เข้าไปในส่วนต้นไม้ซึ่งเป็นของกงฮึง ถ้าหากระหว่างไปพบกึ่งไม้แห้งคาต้นอยู่กึ่งสองกึ่งเราก็จะต้องปีนขึ้นไปเก็บมา เพื่อมาเป็นเชื้อเพลิง ถ้าหากวาระหว่างทางพบหญ้าหรือใบไม้แห้งๆ หรือไม้แห้งก็ตาม เราก็ต้องเก็บใส่เข้าไปต่างหาก เพื่อเป็นเชื้อเพลิงเหล่านี้เป็นต้น ไปกระทั่งประมาณสายๆ ก็จะไล่มูลกลับบ้านไปเขาเลาแล้ว เขาจะเอา

อาหารหมูมาเลี้ยง ซึ่งผู้ใหญ่เขาจะต้มผักต้มอะไรไว้ตั้งแต่เมื่อวาน เย็นแล้วนำมาเลี้ยงตอนนี้สักหน่อย ส่วนพวกเราเด็กๆก็จะพากัน ไปกินข้าว สำหรับเราหนักินบ้านอาแป๊ะ 1 วันแล้วก็กินบ้านอาซี้ซิม อีก 1 วัน เป็นกิจวัตรตั้งนี้ตลอดมา ระยะเวลาที่เรากินข้าวพวกผู้ใหญ่ ก็จะเตรียมการ มีจอบเสียมและหาบหลาย ๆ หาบจะพากันไปทำ สวนหลังบ้าน สวนหลังบ้านหมายถึงว่าเป็นสวนที่ดินสวนเกิน ซึ่งแบ่งกันเป็นร่อง ๆ คล้าย ๆ ร่องผักคนไทยเราที่คนจีนเขาปลูกกัน อย่างนั้น แบ่งเป็นร่อง ๆ คืออาซี้ซิม 2 ร่อง อาตั่วแป๊ะตัวอ้อม 2 ร่อง เขาจะปลูกผักสลัดกันคือร่องหนึ่งเป็นหัวใจ สำหรับไปทำผักกาด ดองและอีกร่องหนึ่งก็จะปลูกไชเท้าหรือผักกาดหัวเพื่อนำไปทำผัก กาดหัวเค็ม สำหรับเป็นกับข้าวเป็นกิจวัตรประจำวันของเราอย่างนี้ สำหรับหัวใจ ซึ่งไช้ทำผักกาดดองนั้นจะกินเวลาประมาณ 3 เดือน ถึงจะเก็บไปดองได้ สวนไช้เท้าหรือผักกาดหัวนี้เพียงเดือนเศษๆ ไม่ถึง 2 เดือนดีก็ลงหัวพร้อมที่จะเก็บไปทำผักกาดหัวเค็มได้ เมื่อเก็บไช้เท้าหรือผักกาดหัวไปทำแล้วก็จะตากดินไหแห้ง ๆ เสร็จ ก็จะเอาหัวปลายร่องที่ปลูกมันเทศอยู่หนอยนั้น นำเอาเถาของมัน มาสับ ๆ เป็นท่อน ๆ แล้ว ก็ปลุกลงไปไนแปลงที่เก็บหัวไช้เท้าไปทำ ผักกาดหัวเค็มแล้วนั้นปลุกลงไปเพื่อจะได้มีมันเทศได้รับประทานอีก มันเทศนี้จะกินเวลาถึงจะมีหัวโต 2-3 เดือน กิจวัตรประจำวันที่ไม่ กัน ก็คือผู้ใหญ่เขาจะไปพรวนดินสวนเด็ก ๆ เราก็จะช่วยกันตักน้ำ มารดผักเนี่ยเป็นกิจวัตรประจำวัน จนกระทั่งสายมาก ๆ จนเกือบ เพลก็พากันกลับบ้าน พอทานกลางวันเรียบร้อยแล้วพวกเด็ก ๆ ก็จะ พากันไปเลี้ยงควายมีเรากับอาเจื่องสองคนพี่น้องที่จะต้องจูงควาย สองตัวออกไปเลี้ยงที่ทุ่งนา ซึ่งไต่บันทึกไว้แล้วในตอนผจญกรรม เลี้ยงควาย ครั้นตกเย็นพาควายกลับมาเขาคอกแล้ว คอกควายก็ อยู่ตรงหลังบ้านริมหน้าต่างเอง เมื่อทำความสะอาดควายและในตอ นนี้เอง เมื่อควายถูกขวิดมา เราก็จะต้องไปพยายามใส่ให้ควายเพราะ ความรักควายเฒ่า เพราะเป็นหน้าที่เราจะต้องเลี้ยงมันเป็นประจำ

แต่ถ้าไม่มีแผล เราก็จะต้องนำหญ้าซึ่งเกี่ยวเมื่อขณะไปเลี้ยงควายให้มันกิน เมื่อเสร็จเรียบร้อยแล้วเราก็จะไปเที่ยวเล่นที่ใต้หลังเต้งเล่นกับพวกเด็กๆ ในจำนวนพวกเด็กๆ ที่เล่นกันนี้มีทั้งน้องชายน้องสาวเราและเพื่อนเร่อีกหลายคน ซึ่งจำชื่อไม่ได้หมดแล้ว มีจำได้อยู่สองคนก็คือตอนหลังได้มาเมืองไทยและได้พบกันที่เมืองไทยคืออาเฮียไทเจียบและเฮียไทเล็งสองคนพี่น้อง ไทเจียบแก่กว่าเราหลายปีหน่อย ส่วนไทเฮงแก่กว่าเราปีสองปีก็จำไม่ได้แล้ว ซึ่งไทเฮงคนนีตอนหลังนี้มาเป็นตัวเสียอยู่กรุงเทพฯ เพราะพ่อแม่เขาอยู่ปากน้ำโพมั่งมีมากชื่ออาเจ็กเจียเซ่ง อาเจ็กเจียเซ่งเรียกอาเตี้ยเราว่าอาเฮียกิมเซ่ง ไปมาหาสู่กันอยู่เรื่อยๆ ตอนหลังนี้พอมายู่เมืองไทยแล้วจึงรู้ว่าอาเจ็กเจียเซ่งคือพี่น้องเราที่เมืองจีน อยู่ติดกับบ้านที่เรานอนพอดี แต่มีกั้นประตูอยู่หน่อยหนึ่งซึ่งจะผ่านไปบ้านเขาจะต้องผ่านประตูนั้นไป โดยเฉพาะอาเฮียไทเฮงสนิทสนมกับเรามาก เพราะว่าเรารุ่นราวคราวเดียวกัน ส่วนไทเจียบนั้นแก่กว่าเรามากหน่อยซึ่งจะสนิทสนมกันน้อยไป เราเล่นกันตามประสาเด็กอยู่พักหนึ่งก็รีบพากันไปอาบน้ำ น้ำที่จะอาบได้และลึกหน่อยก็อยู่ที่ท้ายทางตอนใต้ของหมู่บ้าน ตอนนั้นเป็นลำคลองติดต่อมาตามหาบ้านที่เรานอนอยู่เหมือนกัน เป็นคลองอันเดียวกันแต่คลองที่อยู่หน้าบ้านเรานั้นแคบหน่อยและน้ำก็ไม่สะอาดเพราะน้ำตื้น แต่ทางท้ายบ้านอีก 50 เมตร เป็นคลองที่กว้างใหญ่และน้ำลึกมาก เราพากันไปอาบทุกวันๆ ทั้งเด็กโตและเด็กเล็กรวมทั้งผู้ใหญ่ด้วย อาบอยู่หลายวันสัก 2-3 เดือนก็รู้สึกว่ามีมันหนักหนาลือเกิน เขาปลุกไ่วตรงข้ามกับที่เราอาบน้ำกัน บ้านตรงข้ามเขาอยู่ริมคลองปลุกฝรั่งไ่วริมน้ำ และโดยเฉพาะมีอยู่กลุ่มหนึ่งฝรั่งเอนลงมาจนกระทั่งไปเกือบแตะน้ำ โดยเฉพาะฝรั่งที่เห็นนั้นสวยเหลือเกิน ทั้งลูกมันก็เกือบแตะน้ำเหมือนกัน พวกพี่ๆ รวมทั้งไทเฮงด้วยซึ่งมีอาเฮียหยงคุณหยงซัว หยงอ้อ อาบน้ำกันเห็นแล้วมันยวนตาเหลือเกินจึงพากันพูดว่า แหมถ้าเราดำน้ำได้เต็มที่แล้วไปโผล่ตรงข้ามเด็ดฝรั่ง แล้วดำ

กลับมาอย่างนี้ได้จะดีมากเลย พุดกันหลายวัน ๆ เข้าก็มีเด็กโตหลาย ๆ คนที่ลองดำน้ำแล้วส่วนมากไปโผล่เกือบ ๆ จะถึงต้นฝรั่งนั้น เมื่อโผล่ไม่ถึงต้นฝรั่งก็รีบดำน้ำกลับมาที่ที่เราอาบน้ำกัน คนเยอะแยะเลยเต็มหมดเฉพาะผู้ชาย ส่วนผู้หญิงนั้นรู้สึกว่าเขาจะตักขึ้นมาอาบน้ำในบาน เมื่อพวกเด็กโตพยายามลองแล้วไม่สำเร็จก็พากันเสียตายที่ดำไปถึงแล้วไม่สามารถเก็บฝรั่งนั้นมาได้ การดำแล้วไปโผล่เกือบถึงต้นฝรั่งนั้น ทำให้สอเจตนาว่าจะเป็นผู้ขโมยไปเด็ดผลฝรั่งนั้น เจ้าของฝรั่งเขาก็ตะเพิดเอา แต่ถาดำไปจนถึงต้นฝรั่งแล้วเงาของมันซึ่งหนามาก เพราะมีกันหลายตนเป็นระโยงระยาไปหมด ก็จะไม่เห็นตัวคนซึ่งไปโผล่ตรงนั้นพอดี ส่วนเด็กเล็กที่อายุ 9-10 ขวบ รุนราวคราวเดียวกับเราก็ก็น่าสนใจ เพราะเด็กตัวใหญ่ ๆ ดำไปไม่ถึงแล้วเด็กตัวเล็ก ๆ ทำไม่จึงจะดำไปถึงได้ ส่วนเรานั้นแม่ลูกฝรั่งจะเขี่ยวนใจอย่างไรก็ตาม แม่ทองจะหิวอย่างไรก็ตาม แต่คุณยายเราสอนว่าการลักขโมยเป็นการไม่ดี เป็นการเบียดเบียนผู้อื่นซึ่งต้องห้ามตามคำของพระท่านสอนไว้ ฉะนั้นเราจึงไม่ควรปฏิบัติด้วยเหตุนี้เราก็ก็นึกคิดอยากจะลองดำดู ส่วนเด็กตัวใหญ่ ๆ เขาก็ไม่คิดว่าเราจะสามารถดำไปได้ จึงไม่มีใครคะยั้นคะยอให้เราไปลอง ต่อมามีการดำน้ำแข่งกัน ซึ่งเด็กใหญ่ ๆ แข่งกัน คนนี้ได้นานสุด คนโน้นได้นานสุดให้เด็กเล็ก ๆ เป็นกรรมการคอยดู เด็ก เล็ก ๆ ส่วนมากจะไม่ขี้โกงพุดอะไรก็พุดตามตรงซึ่งเด็กใหญ่ก็ผลัดกันแพ้ผลัดกันชนะอย่างนั้น เมื่อเด็กใหญ่ผลัดกันแพ้ผลัดกันชนะหลายวันเขาเด็กเล็กอย่างพวกเราก็อยากจะแข่งกันบ้างจึงพากันไปพากันมาระหว่างเด็กเล็ก ๆ คุยกันก็เลยตกลงลองดำแข่งกันดู ผลปรากฏว่าเราชนะเขาทุก ๆ คน เมื่อผลปรากฏมาอย่างนี้เด็กใหญ่ก็คะยั้น คะยอมาลองกับเด็กใหญ่ดู เราก็ก็นึกคิดว่าเราจะดำแข่งกับเด็กใหญ่ เพราะความภูมิใจเมื่อเจียมตัวเกรงเขาจะเกลียดหน้าหน้าเอาได้ แต่เมื่อถูกเขาทำหนัก ๆ เขา รวมทั้งพี่ชายเรามาบังคับให้เราลองดู เราก็กอดไม่ไหวเราก็ก็นึกต้องลองดูตามคำบังคับของพี่ชายผลปรากฏว่าเด็กใหญ่ ก็สู้

เราไม่ได้ เรายังจำนานกว่าตั้งมากมาย หลายวันต่อมาพวกเด็กใหญ่ก็พากันเพิ่งเล็งมาอย่างรวดเร็ว เราเนี่ยแหละจะสามารถดำเนินไปใฝ่อยู่ติดกับต้นฝรั่งพอดีพร้อมกับเด็ดลูกฝรั่งสักลูกสองลูกแล้วกลับมาเพราะลูกใหญ่เหลือกิน เราก็คือไม่ยอมลองดู จนกระทั่งพี่ชายเรามาบังคับให้ไปให้ได้ แต่เรากียังคือไม่ยอมลองดูอยู่นั่นเอง หลายวันต่อมา กระทั่งรู้ถึงอาตั่วแป๊ะตัวอ้อมของเราเรียกเราไป บอกว่ามีมั่งมีนักเขี้ยวหรือ ทำไมไม่ลองดูลองดำไปถึงที่เดียวก็กลับมาแล้วใครจะไปรู้ว่ามั่งมีไปเด็ดมา เรากียพยายามอดเอื้อนไม่ยอมที่จะลองเพราะเหตุว่าไม่เป็นสิ่งที่เป็นมงคลเลยที่จะไปขโมยของเขา อาตั่วแป๊ะตัวอ้อมถึงขนาดว่าถ้าไม่ยอมลองเด็ดดูก็จะไม่ยอมให้กินข้าวสักมื้อหนึ่งเลย เราโดนเข้ามันเรากียไม่สามารถถืออีกต่อไปได้ ตัวแป๊ะตัวอ้อมก็ให้อาหยงออบเป็นคนกำกับเราให้ไปลองดู ซึ่งความจริงถ้าหากว่าเราโต สักหน่อยเรากียจะแกลงดำไม่ถึงแล้วก็ตามกลับมาก็ยังได้ แต่ขณะนั้น เราทำอะไรก็พาซื้อไปหมด เราไม่มีไหวพริบที่จะขัดขืนผู้ใหญ่ได้ ก็ตรงไปตรงมาดำไปใฝ่ต้นฝรั่งและยังไม่เต็มอึดใจดี ครั้งแรกเด็ดลูกฝรั่งมาเพียงลูกเดียวแล้วก็ดำกลับมาพากัน มาถึงพี่ชายเราหยงออบก็นำมากัดกันคนโน้นคำคนนี้คำหมดภายในชั่วพริบตาเดียวหมด แล้วก็พากันสรรเสริญเราใหญ่ว่าเป็นผู้ที่มีความสามารถ ซึ่งฝรั่งที่เราลักขโมยเขามาเนี่ยเราไม่ยอมแตะต้องเลย ต่อมาตัวแป๊ะตัวอ้อมเรากียเรียกเราไปว่าอีกบอกคราวนี้ให้เอา 3 ลูก ให้เอากลับมาบ้านชะลูกหนึ่ง ให้อาซี้ชิมลูกหนึ่ง แล้วแบ่งกันกินที่ทำน้ำลูกหนึ่งบังคับเรา อย่างนี้เราบอกเรากียอไม่ไหวฝรั่งลูกใหญ่จะตาย อาตั่วแป๊ะก็พยายามจะให้เราทำได้ โดยบงการอาเจ๊กีสาวคนโตของแก เย็บถุงผ้าให้ใบหนึ่งให้พอใส่ฝรั่งได้สัก 4-5 ลูก แต่บังคับเราอย่างน้อยก็เอามา 3 ลูก มิฉะนั้นจะไม่ยอมให้กินข้าวโดนมันนี่เข้าเรากียไม่สามารถจะปฏิเสธต่อไปได้ เพราะที่ฟังของเราอยู่ที่อาตั่วแป๊ะตัวอ้อม อาซี้ชิมทานั่นเอง ซึ่งความจริงถ้าหากพวกเด็กขโมยเขาวันละลูกเพื่อกินกัน เจ้าของก็คงจะไม่รู้เพราะว่าฝรั่งนั้นตกเหลือ

เกินและอีกประการหนึ่งนอกจากฝรั่งจะดกแล้วลูกยังโตอีกด้วย หมายวันละลูกไม่รู้สิว่ามันจะบางตาไปเลย แต่เมื่อให้เราเอาตั้ง 3 ลูก เพียงแค 2-3 วันเท่านั้นก็เอะใจทำไมฝรั่งถึงผิดตาไปเลย ด้วยเหตุนี้เขาจึงมาเผ่าคอยดู ซึ่งอยู่ฝั่งนี้ก็แลไม่เห็นว่ามีเจ้าของมาเผ่าอยู่ เพราะว่าใบฝรั่งก็หนา ลูกก็ดกจนไม่เห็นตัวเจ้าของ เมื่อเราดำไปเอาครั้งละ 3 ลูก ครั้งที่สามหรือครั้งที่สี่หรือที่ห้าอะไรเราก็จำไม่ได้ พอดำไปก็ถูกเขกหัวไปก็ เราก็รีบดำกลับมาฝั่งเก่าอีก เมื่อเราไม่ได้ฝรั่งกลับมาพวกพี่ ๆ ก็พากันผิดหวัง เราก็บอกว่าเจ้าของเขาเผ่าอยู่ พอไผลขึ้นไปก็ถูกเขกหัวไปก็ แม่จะเขกไม่แรงเพราะเป็นครั้งแรก และเจ้าของก็หนักไม่ถึงว่าจะมีคนใดคนหนึ่งที่สามารถดำจากฝั่งนี้ไปฝั่งโน้นเพราะมันห่างไกลกันมาก ห่างไกลกันเกือบ 20-30 วาทีเดียว เกินกว่าที่ใครหรือแม่แต่ผู้ใหญ่เองที่จะสามารถดำจากฝั่งนี้ไปไผลฝั่งโน้นแล้วก็ลักฝรั่งเขากลับมาได้ และเหตุที่เจ้าของเขาเขกหัวไม่แรงนั้นก็เพราะเหตุที่เราไผลขึ้นไปเห็นเป็นเด็กตัวนิดเดียวเท่านั้นเอง เจ้าของก็เกิดความเอ็นดู จึงเขกหัวเพียงนิดเดียวไม่แรงนักไม่รู้สิเจ็บมากนัก อาแป๊ะอาอ้อมเรายังเขกแรงกว่านี้เจ็บกว่านี้อีกมากมายเหลือเกิน ซึ่งเราก็เคยถูกอาแป๊ะอาอ้อมเขกหัวอยู่เรื่อย ๆ รวมทั้งอาเจี้ยงด้วย เมืองจีนนิยมเขกหัวกันเป็นนิสัยินเลย ไม่ว่าใครถ้าทำผิดนิด ๆ หน่อย ๆ เขาก็เขกหัวเอาจนเกือบจะเรียกได้ว่าเป็นประเพณีหรือเป็นสันดานอันแท้จริงของหมู่บ้านของบิดาเรา เมื่อไม่ได้ฝรั่งกลับมาให้ อาตัวแป๊ะตัวอ้อมเขาก็แสดงอาการไม่พอใจ เรา เราก็บอกว่าเราไม่กล้าไปอีกแล้วเจ้าของเขาเผ่าอยู่ตรงนั้นพอดีเลย เขาไม่ยอมห่างเลยเวลาที่ไปอาบน้ำเขาจะเผ่าอยู่เป็นประจำเลย หลายวันต่อมาอาตัวแป๊ะตัวอ้อมก็พยายามจะคะยั้นคะยอให้เราไปอีกให้ได้ พรอมกับใช้คำพูดเกา ๆ คือจะไม่ให้เรากินข้าว เราก็หมดทางที่จะปฏิเสธ ถ้าเราไม่ได้กินข้าวก็หมายถึงว่าเราจะต้องตายอย่างแน่นอน เราไปอีกครึ่งหนึ่งบังเอิญปลอดภัยเอากลับมาให้แกได้ แกก็พยายามคะยั้นคะยอให้เราไปเอาให้ได้ อีกด้วยความโลภใน

กมลสันดานของตัวแสบตัวอึด รวมทั้งความใจร้ายของแกด้วย หลัง จากถูกเขกหัวที่แล่วเราก็ปลอดโปร่งมาได้อีก 2 หรือ 3 ครั้ง พอครั้ง ต่อมาคราวนี้พอไผ่ลหัวขึ้นไปถูกเขกอย่างแรงเต็มที่เลย ถึงขนาด หัวโนปูดสูงมากเลย เราปวดมากร้องไห้กลับมาให้อาตัวแสบตัวอึด ดู แกก็อึดอันตันใจ ต่อไปแกก็ไม่กล้าที่จะคะยั้นคะยอให้เราไปอีก สวนอาเฮียไทเฮงไทเจียบนั้นเขาไม่รู้สึกริษยาในสิ่งที่ขโมย มาเลย เพราะฐานะการเงินเขาที่เมืองจีนและที่เมืองไทยมั่งมีมาก เพราะฉะนั้นเขาก็ไม่ยินดีที่ได้มา พรอมกับเห็นใจเราที่ถูกบังคับให้ ไปขโมยของเขา พยายามมาแสดงความเสียใจกับเราพรอมทั้งเห็น ใจเรา เราจึงสนิทสนมกันมาก โดยเฉพาะอาเฮียไทเฮงแก่กว่าเราปี หรือสองปีจำไม่ได้แล้ว ซึ่งต่อมาพบกันที่เมืองไทย อาเฮียไทเฮงก็ เป็นเสียใหญ่เป็นเจ้าของโรงงานทำอะไรทำอะไรเยอะแยะหมด นอกจากเจ้าตัวเขาจะมั่งมีแล้ว พ่อตาแม่ยายเขาก็เป็นเศรษฐีมหา เศรษฐีด้วยคนหนึ่ง ซึ่งजेอะที่เมืองไทยบังเอิญพบกันเมื่อไหร่แกก็ จะพาเราไปเลี้ยงต้อนรับเสมอ นี่คงเป็นความใจกว้างและใจดีของ แกหลังจากอาเฮียไทเฮงเสียชีวิตแล้ว เราก็ได้รู้จักลูกกแตกคนหนึ่งชื่อ ดร.วรศักดิ์ สำเร็จปริญญาเอกจากประเทศญี่ปุ่น และบังเอิญมาเป็น เพื่อนกับลูกเขยเราเซียวเวทย์ ซึ่งเป็นสามีของศิริโฉมอีกด้วย เมื่อ สืบเสาะประวัติถึงรู้ว่าเป็นลูกของอาเฮียไทเฮงเพื่อนเรา ยายจา อา เตียจา แม่จา อยู่เมืองไทยพยายามชี้แนะให้เรานี้เป็นคนดีไม่เบียด เบียนผู้อื่น

ตอน“ทำนาทำสวนและการเก็บเกี่ยวผลผลิต”

ได้กล่าวแล้วว่ากิจวัตรประจำวันของเราก็คือตื่นเช้าจะต้องไปนํ้าบุงกีและไม่ค่อยทำอะไรเลย แต่ว่าทำเป็นรูปช้อนพาหมูออกไปหากินตามชายเลนแถวนั้น บางทีหาไม่พอหมูไม่พอกินจะต้องหาออกไปไกลหน่อยเพื่อให้หมูออกเอ็กเซอร์ไซส์เสียหน่อย หมูมันจะแซะตามชายเลนมีอะไรต่อมีอะไรไม่รู้ หมูนี้รู้สึกว่าเป็นสัตว์ที่กินไม่เลือก อาหารมีอะไรต่ออะไรมันก็กินทุกอย่างหมด โดยเฉพาะสัตว์วิธมน้ำ เช่นปูหอยและตัวอะไรก็ตามชายเลนมันจะไล่จับและซวบ ๆ หากินไปเรื่อย ๆ เพื่อบรรเทาอาการท้องหิวสวนเราก็ตพยายามตามมันไป มันจะไปไหนเราก็ตตามมันไป รู้สึกว่ามันจะชี้ที่ไรมันก็งองแงชี้ขึ้นมาล้กก็ เราจะต้องไล่ให้มันมาขึ้นบนบกอย่างนี้เป็นต้น เมื่อมันชี้เสร็จแล้ว เราก็ตจะเอาพายุเหมือนกับช้อนเขี่ยใส่บุงกี แล้วก็ถือบุงกีเดินตามมันไปเรื่อย ๆ แล้วแต่มันจะไปไหน สวนมากจะไปชายเลนหรือที่ดินที่อ่อน ๆ และที่ที่มันสกปรก ๆ หมูมันชอบ เมื่อได้เวลาสายเราก็ตจะพาหมูล้มกลับมาเขาเลา เมื่อหมูเขาคอกแล้วผู้ใหญ่ก็จะนำผักใส่รำบางชนิดน้อยนมคดยาไ่วมาเลี้ยงมันเล็ก ๆ น้อย ๆ สำหรับมือเขาเพราะหมูมันไม่จำเป็น มือที่หมูจำเป็นมากที่สุดคือตอนเย็นจะต้องเลี้ยงจนเต็มที แต่ก็ไม่หนึ่ผักและรำข้าวปนบางเล็ก ๆ น้อย ๆ เท่านั้นเอง เมื่อหมูเขาคอกแล้วก็หมดภาระหน้าที่เรา เราก็ตจะไปกินข้าว การกินข้าวก็จะต้องรอคอยจนกระทั่งทุกคนกินหมดก่อนแล้ว เราถึงจะเข้าไปกิน ซึ่งบางมือก็ได้อิ่มเต็มที บางมือก็ไม่ค่อยอิ่มนักแต่ก็จำเป็นจำใจต้องพอเพียงแค่นั้น กินข้าวแล้วก็จะมาเล่นกับเพื่อน ๆ รุ่รราวครราวเดียวกัน บางทีก็มีนายไท่เฮงมารวมเล่นด้วยเพราะแ่กกว่าเราปีหรือสองปีเท่านั้น ส่วนเด็ก ๆ เพื่อนเรามีอยู่หลายคนทีเดียว เพราะว่าเมืองจีนนั้นมีคนอย่างกับहनอน ซึ่งคำฟังเพยว่าไ่วอย่างนี้จะนั้นเด็ก ๆ จึงมีมากบางทีก็ไต่เล่นนานหน้อย บางทีก็ไ่มานาน อาเจ้งก็จะมาเรียกเราไป รีบไปสวนกันไต่แล้ว ผู้ใหญ่ก็ไปด้วยไปทำสวนก็คือ ผู้ใหญ่เขาไปพรวนดิน พวกเด็ก ๆ ก็ไปตักน้ำขึ้นไปรด

ร่องผัก ซึ่งบางทีก็มีปลูกตัวใหญ่ ที่เขาเอาไปดองเป็นผักดองเค็มอย่างนั้น และก็มีหัวไชเท้าหรือผักกาดหัวสองอย่างนี้คู่กัน แต่บางทีก็มีผักอย่างอื่น ๆ เช่น ถั่วฝักยาวบาง แต่มันมีจำนวนน้อยมาก เพราะไม่ใช่อาหารหลักของคนจีนเขา อาหารหลักของคนจีนก็คือเกียมไฉ่กับไชโป้ว เกียมไฉ่ก็คือผักกาดดอง ไชโป้วคือผักกาดหัวดองเค็ม ซึ่งบางครั้งผู้ใหญ่ก็ไปตักเอาปุ๋ยใน "ตังซี" ในสวน เป็นหน้าคร่ำสีดำคลิดเลยนำไปรดผัก ในสวนนี้จะรวมทั้งขี้หมูขี้คนทิ้งไปรวมกัน บางที่มีของอะไรเน่าๆ เขาก็เทใส่ลงไปในสวนทั้งหมด ลักษณะสวนเขาสร้างเป็นหลุมๆ เทเป็นปูนซีเมนต์ทั้งหมด เป็นหลุมกลมๆ และลึกลงไปเยอะเลย เพราะจะต้องให้จุมากๆ ไม่แน่ประมาณสัก 2 วาจนจะได้ มีฉะนั้นพอฝนตกมามันก็จะเต็มขึ้นมา เพราะฉะนั้นต้องสร้างให้ลึกเขาไว้ เราจะมีกำแพงล้อมรอบพร้อมก็มีรูสำหรับให้หันหลังเข้าไปได้พร้อมก็มีที่ให้รองน้ำสำหรับถ่ายอุจจาระลงไป เมื่อเราไปถ่ายอุจจาระใหม่ๆ เรากลัวเสียจนไม่กล้าเขาไปต้องถูกตาแล้ว ถูกตาอีก จึงคอยๆ เขาไป เขาก็มีเชือกให้เราจับเข้าไว้และมีโซดกำแพงสำหรับจับเวลาถ่ายอุจจาระจะได้ไม่ตกลงไป เคยมีประวัติว่าเด็กตกลงไปแล้วพ่อแม่ไม่ทันช่วย ถึงกับเป็นศพเนาอืดอยู่ตรงนั้นเลยและบางทีก็มีผู้ใหญ่อยู่ด้วย ไปถ่ายอุจจาระคนเดียวพรวดพลั้งตกลงไป ส่วนมากผู้ใหญ่จะตกลงไปตอนกลางคืน ส่วนเด็กๆ กลางวันอาจตกไปได้ สวนนี้ของใครก็ของมันไม่ปะปนกันเป็นครัวๆ อาแป๊ะอาซี้ซี้มนี้รวมเป็นสวนหนึ่งครัว ส่วนของคนอื่นๆ บางที่ 5-6 เจ้าถึงจะรวมเป็นสวน หนึ่งใบและการตักของใครก็ของมันเขาเชื่อสัตย์ต่อกันไม่ตักของคนอื่นไปใช้อย่างนี้เป็นต้น เมื่ออาเจี้ยงมาเรียกเรา เราก็พากันไป ส่วนผู้ใหญ่เขาเตรียมอยู่แล้ว พออาเจี้ยงมาเรียกไปก็ไปกัน เด็กๆ ไปช่วยตักน้ำและพรวนดินบางนิดๆ น้อยๆ โดยเฉพาะเก็บหญ้าเก็บอะไรระหวางทางเราจะไม่หรือมีอะไรที่ไหนหน่าที่เราจะต้องเป็นคนเก็บ เก็บใส่ถุงเพื่อจะทำเป็นเชื้อเพลิง ที่สวนนี้จำไม่ได้ว่าเราเดินผ่านไปไกลสักเท่าไร

แต่รู้สึกว่ามันไม่ไกลเท่าที่ไปมา ทุกๆวันที่เราไปเรารู้สึกยินดีต่อการเจริญเติบโตของผักและหัวผักกาด เพราะมันเติบโตได้รวดเร็วเหลือเกิน ทั้งนี้เพราะเมืองจีนมีอากาศหนาว ไม่เหมือนเมืองไทยเรา เมืองไทยเรามันจะปลูกหรือเจริญเติบโตได้เฉพาะหน้าหนาวหน้าเดียว แต่เมืองจีนนี้ปลูกได้ทั้งปีเลยเพราะอากาศมันจะเย็นเยือกอย่างนั้นตลอดปี ถึงเวลาหน้าหนาวก็หนาวเอาจริงๆ บางครั้งก็ถึงขนาดหิมะตกเลยทีเดียว เมื่อถึงเวลาเก็บเกี่ยว พวกเด็กๆเรารู้สึกว่าดีใจมากเพราะจะได้เก็บเกี่ยวผลผลิต โดยเฉพาะไซเท้า จะได้เก็บเกี่ยวก่อนใครเพราะว่าอายุสั้นกว่า ส่วนผักกาดหัวที่ไซเท้าไปดองเค็มนั้นเก็บเกี่ยวได้ช้าหน่อย แต่ว่าต้นโตมาก ปลูกครั้งนั้นก็ไปได้ทั้งปีเลยสำหรับไซเท้าบางทีก็ต้องปลูกถึง 2 ครั้ง ซึ่งไม่แน่เพราะเราก็ไปได้เพียง 6-7 เดือนเท่านั้นเองยังไม่ครบรอบปี แต่ก็ทำผักถึง 2 ครั้ง ส่วนมันเทศนั้นคนจีนเรียกกองก๊วะ มันเทศที่ลงหัวนั้น เมื่อขุดดินที่รกรอกมาตากแดดให้แห้ง ตากแดดเพื่อกำจัดเชื้ออะไรในดินให้หมดไปแล้วจึงนำเอามันฝังลงไปในดินเป็นท่อนๆ ซึ่งเราคิดไม่ถึงเลยว่ามันทำไม่ออกโต ถ้ามหาเขาก็บอกอย่างนี้แหละต้องทำกันอย่างนี้เพียง 10 กว่าวันต่อมา มันนั้นก็แตกเถา แตกปริมยอดออกค่อยๆยาวออกมา ซึ่งขณะเล็กๆเรารู้สึกว่ามันมหัศจรรย์เหลือเกิน ทำให้มันค่อยๆยาวออกมาทั้งๆไม่มีหัวไม่มีเถา ไม่มีอะไรเลย เถา มันเฉยๆก็ปลูกขึ้นได้ เราให้รู้สึกสงสัยเป็นกำลังเมื่อตอนนั้น การปลูกมันนี่ต้องใช้เวลาถึง 3 เดือนจึงจะลงหัว การเก็บเกี่ยวนั้นโดยเฉพาะหัวผักกาดหรือไซเท้า รู้สึกว่าหัวมันจะโตมากกว่าเมืองไทย ทั้งนี้เราเข้าใจเอาว่าอากาศหนาวเป็นเกณฑ์ ทำให้มันเจริญโตมาก และโดยเฉพาะน้ำอุจจาระทั้งคนและหมู ส่วนอุจจาระควายนั้น เขาเอาไปตากแห้งไว้ สำหรับเอาไปยาภาชนะไม้ไผ่ที่สานไว้จะยาด้วยขี้ควายแล้วปนอะไรอีกเราก็ไม่รู้ แต่บางทีถ้าเหลือมากๆเขาก็เอามาใส่ในนี้เหมือนกัน ฉะนั้นไอ้เรื่องปุ๋ยนี้ไม่ต้องซื้อไม่ต้องหาน้ำเอาอุจจาระหมู อุจจาระคนแค่นี้ก็เพียงพอ แต่จำไม่ได้ว่า 3 วันหรือ 7

วันครั้งหนึ่ง ที่เขานำไปให้ปู่แก่ผักที่ปลูกไว้ ถ้าหากให้กระชั้นไป ผักมันจะตายบางทีก็แห้งไปเลย ให้บ่อยนักไม่ได้เขาบอกว่า อูจจาระมันเค็ม บ่อยมันเค็มเขาเรียกบ่อยไม่เรียกอูจจาระ นอนกลางคืนก็เหมือนกัน ตอนกลางคืนเราอนเขาจะต้องมี"เหยี้ยเหยี้ย" ไว้ปัสสาวะตอนกลางคืน เมื่อเราปัสสาวะตอนกลางคืนรุ่งเช้าขึ้นมา ผู้ใหญ่เขาจะมาเก็บเตรียมเขาไว้ หลายๆเจ้าแล้วก็จะไปเทใส่ในสวนนั้น เพื่อเป็นปุ๋ยต่อไป เขาบอกปัสสาวะนี้เป็นปุ๋ยดียิ่งกว่า อูจจาระเสียอีก การเก็บเกี่ยวเขาจะถอนทั้งต้นมาเลย รวมทั้งตัวไฉ่หรือผักที่มาดองเค็มและไช้เทาหรือผักกาดหัว ถอนทั้งต้นทั้งใบมันมาหมดเลย มาตากให้แห้งหลายวัน แล้วจึงจะไปคลุกเคลาเกลือ และยัดใส่ไหเพื่อเอาไว้กินต่อไป ส่วนหัวผักกาดนั้นเขาก็ตากแดด รุสีกวาจะตากนานจนกระทั่งมันเหี่ยวมาก ๆ แล้วจึงไปคลุกเกลือ ถ้าคลุกเกลือก่อนมันจะเหี่ยวยากตองตากหลายวัน แล้วก็ยัดใส่ไห เหมือนกัน เอาไว้กินเป็นอาหารประจำวันกินกับข้าวต้มเป็นกับข้าวหลักคนจีน เก็บเกี่ยวผลผลิตแต่ละครั้ง พวกเราเด็ก ๆ รุสีกวาสนุก สนานดี หลายๆคนวิ่งไล่จับกันบางอะไรบาง ผู้ใหญ่ก็ดู เราก็อดเล่นไม่ได้ เพราะเด็ก ๆ มันอยู่นิ่งไม่ได้ มันจะต้องซุกซนไปเรื่อยๆอย่างนี้ เห็นผลผลิตแล้วรุสีกวาใจมีชีวิตชีวา ส่วนการทำนาชาวนั้นรุสีกวา ต้นชาวมันไม่ค่อยยาวเหมือนกับเมืองไทยเรา ที่บางมูลนากรุสีกวา มันยาวมาก ต้นมันสูงแต่ที่เมืองจีนต้นประมาณ 60-70 เซนติเมตร เท่านั้นเอง เมื่อข้าวแก่ได้ที่แล้วเขาก็หิ้วถังไปเก็บเกี่ยวกัน เด็กๆ เราไม่ได้ทำอะไร ผู้ใหญ่ก็ไปเอาเคียวเกี่ยว เกี่ยวๆๆๆ ที่เกี่ยวก็เกี่ยวไป ที่ฟาดก็ฟาดไป ส่วนเด็ก ๆ ก็คอยกวาดข้าวที่ฟาดหรือที่หก ตกหล่น รุสีกวามีชีวิตชีวาเหลือเกินเก็บเกี่ยวแต่ละครั้ง ไม่ว่าจะเก็บเกี่ยวผักหรือเก็บเกี่ยวข้าวอย่างนี้ การเก็บเกี่ยวนี้รุสีกวาหน้าที่ เป็นของผู้ใหญ่ทั้งหมด สำหรับเด็กนั้นก็คอยให้ผู้ใหญ่ใช้เท่านั้นเอง เมื่อยังไม่ได้ใช้เราก็กินกันไปไล่จับกันบ้าง จับจิ้งหรีดบ้างจับเอาหมูนามาตีกันบ้าง ไปเรื่อยๆจนกว่าผู้ใหญ่เรียกใช้ ถึงจะรีบไปให้

ฟางข้าวไปทางไหนก็ไปตามแต่ผู้ใหญ่จะใช้ การนวดข้าวของเมือง
จีนนั้น เขาไม่ได้เอาควายมาฆ่าเหมือนของเมืองไทยเราแต่ที่เมือง
จีนนั้น เกี้ยวมาแล้วก็ฟาดเลย ฟาดไปที่ถึงไม้ ถึงไม้เขาจะมีไม้เป็น
รูปทรงอยู่แล้ว ฟาดลงไปให้เมล็ดข้าวมันตกลงไปในถัง ส่วนฟาง
ข้าวก็ใช้ให้พวกเด็ก ๆ มาเก็บออก ที่มันฟาดออกไม่หมดก็ต้องมา
ช่วยกันเก็บออก เก็บเกี่ยวข้าวแต่ละครั้งรู้สึกว่ามันไม่มากเลยประมาณ
สัก 3-4 หาบเท่านั้นทั้งหมด ใช้คนหาบบาง บรรทุกหลังควายบ้าง
ส่วนเด็ก ๆ นี้จะขี่ควายไม่ได้จะต้องเดินไป สำหรับเราการเก็บเกี่ยว
ขณะนั้นเรานั่งบนคอควายเฒ่าไปเลย ตอนหลังเรานั่งชะจนเคยเลย
ซึ่งผู้ใหญ่ไปด้วย แม่นจะเจอะควายคู่อริที่เคยขวิดกันมา พวกเด็ก ๆ
ฝ่ายตรงข้ามก็ไม่กล้าที่จะบังคับควายให้เขามาขวิดกัน เพราะ
ฉะนั้นเรานั่งบนคอควายก็รู้สึกว่ามันปลอดภัยดี นาของอาแปะเรา
มี 2 แปลง กะดูแล้วรู้สึกวาประมาณสักงานเดียวหรือไม่ถึงงาน
อะไรอย่างนี้ เราก็กะไม่ถูกขณะนั้นมันเล็ก ๆ ฉะนั้นเก็บเกี่ยวข้าวก็
ได้ประมาณ 4-5 หาบเท่านั้น ขนวันเดียวหมดในวันนั้นเลย ทั้งฟาด
ข้าวให้ร่วงลงมาร่วงใส่ถังและเอาใส่หาบใส่รั้วเป็นกระบุงสูง ๆ ข้าว
ของเมืองจีนเขาฝัดที่ฟาดออกมารู้สึกว่าจะฟาดไม่หมด เพราะมีขัง
ข้าวออกมาด้วย เขาก็ใส่รั้วไว้อย่างนั้น รั้วใช้ไม้ไผ่สานคล้าย ๆ
กระบุง แต่วาทรงสูงปากกลม เหมือนกระบุงกันเป็นสี่เหลี่ยม สูง
เป็น 2 เท่าของกระบุงเรา ตั้งแต่เราไปเมืองจีนจำได้ว่าเราเก็บผล
ผลิตของข้าว ครั้งหรือสองครั้งเป็นอย่างมากเท่านั้นเอง เพราะเรา
ไป 6-7 เดือนขนาดนี้ ขณะทำนา เขาก็สูบน้ำในคลองเขานา จำได้
ว่าน้ำในคลองไม่เคยแห้งเลยตลอดทั้งปี น้อยลงไปหน่อยหรือเพิ่ม
มากจนกระทั่งเต็มคลอง ฉะนั้นตอนจะเกี่ยวข้าวนี้เขาจะปล่อยให้
น้ำแห้งไม่สูบน้ำเข้าไปอีก หรือไม่อย่างนั้นก็ขุดคันนาให้น้ำลงคลอง
ไปให้แห้ง เมื่อเก็บเกี่ยวเสร็จแล้ว เขาก็ตากไว้ 5-6 วันจนกระทั่งดิน
มันแห้งพอเริ่มแห้งแล้ว เขาก็ตากเขาไว้ เขาบอกว่าเป็นการฆ่าเชื้อ
ฆ่าพวกหนอน อะไรพวกนี้ให้มันตายไป ก็เริ่มลงมือสูบน้ำเข้าใหม่

การสูบน้ำเขาเป็นรางยาวๆ เพราะว่าล้าคล่องมันลึกลงมาก ถ้าหากว่า
 น้ำมากหน่อยเขาก็ทอดให้รางกินน้ำให้ทอดยาวออกไปหน่อย ถ้าว
 วน้ำมันลึกลงเขาก็ตั้งหน้อย ที่เมืองไทยเราเขาใช้มือผันรางซึ่งมัน
 หน้อยมาก นี่เขาใช้คนขึ้นไปเดินบนโซดไม้ให้รางมันไปเรื่อย ๆ ถ้าว
 เดินผู้ใหญ่คนเดียวก็ต้องใช้กำลังมากหน้อยและมันเดินช้า
 ฉะนั้นจะต้องผู้ใหญเดิน 2 คนแต่ถ้าผู้ใหญเดินคนเดียว เด็กต้องเขา
 ไปช่วยด้วย 2 คนและจะมีทางที่เดินเป็นตะปุ่ม ๆ ให้หมุนรางเหมือน
 เราถีบจักรยานอย่างนั้น การถีบน้ำเขาน้ำใหม่ ๆ เราสู้กว่าสนุกเป็น
 ที่สุดเลยไม่มีอะไรที่จะสนุกเท่ากับเดินบนโซดไม้ที่ที่เขาทำเหมือน
 เป็นจักรยาน แต่เป็นซี่ ๆ ทุหลาย ๆ ซี่และรางมันจะหมุนไปช้า ๆ
 เหมือนกับเราก้าวเดินไปแล้ว ขางบนเขาจะมีราวให้จับโหน สำหรับ
 เด็กแล้วสุดเอี่ยมเลยอย่างเราตัวเล็ก ๆ อย่างนี้ แต่สำหรับผู้ใหญ่แล้ว
 อยู่แค่นอกหรือสูงกว่านอกนิดหน้อยเท่านั้นเอง เขาจะเอารัก
 แร่พาดลงไปบนหน้อยอย่างนี้เป็นต้น สำหรับรางที่เมืองไทยเราถ้ายาว
 หน้อยเขาจะใช้เครื่องยนต์ปั่น แต่ที่เมืองจีนไม่มีเครื่องยนต์ใช้แต่
 แรงคนเท่านั้นเอง นี่เป็นขณะที่สมัยเราเด็ก ๆ แต่สมัยนี้จะมีเครื่อง
 ยนต์หรือเปล่าไม่รู้ละ เมื่อเกี่ยวข้าวแล้วพาดลงถึงไปใส่รั้วแล้ว ก็
 ต้องเอาไปตากแดดอีก 2-3 แดด ตากจนกระทั่งขาวแห้งสนิทจึงเอา
 ใส่รั้วแล้วก็เก็บไว้ในบ้าน เพื่อจะได้นำมากินกันต่อไป การกินก็
 เหมือนกับกินในเมืองไทยอย่างนั้น ไม่ได้ผัดกันเลยคือจะต้องนำไป
 สีสี่ ที่ไม่เขาทำด้วยไม้ไผ่ และปูนเหมือนกับพื้นบ้านเรานั้น เมื่อไม่
 เสร็จแล้วก็จะนำไปผัดเอาขาวกลองออกมา ส่วนขาวเปลือกก็จะ
 กลับไปไม่ไหม ขาวกลองก็เอาครกกระเดื่องตำอีกที ขอนี้เมืองจีน
 กับเมืองไทยไม่ได้ผัดกันเลยແມ່แต่หน้อยจนกว่าจะขาวเรื่อย ๆ เขาไม่
 ให้ขาวมากนัก ขาวมากก็เปลือง ส่วนรำก็ต้องนำมาผัดให้รำออก
 รำนั้นก็นำไปเลี้ยงหมูเลี้ยงไก่อีกที การทำสวนทำนาและการเก็บ
 เกี่ยวผลิตผลที่เราประสบมา ยายจ่าแม่จ่าอาเตี้ยจ่าซึ่งที่ลูกไม่เคย
 ลำบากในเมืองไทยก็ได้มาประสบแล้วลำบากแล้ว ณ ที่แห่งนี้

ตอน “ชะตาชีวิตของการอยากเรียนหนังสือ”

เมื่อเราออกไปเลี้ยงควายเฒ่ากับบอ้าเจ็งจำเป็นจะต้องเดินผ่านหน้าโรงเรียนทุกวัน โรงเรียนเขาเป็นกำแพงล้อมรอบมีประตูจัดไว้อย่างสวยงามเลย แต่เป็นโรงเรียนที่เป็นตึกชั้นเดียว ตัวโรงเรียนกว้างขวางมาก แต่สิ่งที่น่าสนุกที่สุดตอนเขาไป บังเอิญบางวันเขาหยุดเรียนกลางวัน เด็ก ๆ ออกมาวิ่งเล่นเจี้ยวจ้าว บางคนก็เล่นเป่ากิว บางคนก็เล่นกระโดดเชือก บางคนก็เล่นวิ่งไล่จับกันเจี้ยวจ้าว น่าสนุกดีเหลือเกิน แต่ว่าครูหรือซินแสนั้นเรายังไม่เคยเห็นแมนแต่ครั้งเดียวเลย โรงเรียนหลังใหญ่พอดูในขณะนั้นซึ่งเป็นชนบทเล็กๆของเมืองจีนเป็นของบ้านอ้าเตี้ยเรา ส่วนบริเวณสนามนั้นรู้สึกกว้างขวางมาก แต่เขาไม่ได้เป็นสนามหญ้า เมืองไทยเราจะ เป็นสนามหญ้าเลนบอลเลนอะไรกันนี่ เป็นสนามที่โบกปูนทั้งหมดทั้งโรงเรียน และหน้าประตูจะมีมังกรแบบ ศิลปะกรรมของจีนคล้ายกับเมืองไทยที่เป็นศาลเจ้าหรืออะไรพวกเนี่ยะ แต่ไม่เหมือนกันทีเดียว เพราะเป็นสถานที่เรียน เพราะวาประเพณีทรงเจ้าเข้าผีหรือศาลเจ้านี้ผีดกกันอยู่มากเหมือนกันแต่ขณะนั้นเรายังเล็กเราไม่ได้สังเกตหรือมีความรู้เกี่ยวกับสถาปัตยกรรมจีนแต่โบราณมา เราจึงรู้สึกว่า มันจะคล้ายคลึงกันแต่เราก็ผีดกกันบ้าง จัดสี่สนไว้อย่างสวยงามเลยที่เดียวแต่ว่ามันน่าอภิมย น่าจะเข้าไปในบริเวณนั้น แต่ว่าวาสนาเราไม่มีเลย เราจึงได้แต่มองดูแต่ข้างนอกเท่านั้น แมแต่อย่างก้าวเราก็ไม่กล้าเข้าไป เพื่อนรุ่นราวคราวเดียวกับเราจะเล็กกว่าบางโตกว่าบางเห็นเราไปกะลิมกะเหลี่ยอยู่ ก็ออกมาพูดว่าไม่อยากจะเรียนบ้างหรือไง พุดเป็นภาษาจีนเราก็ไม่ตอบ อ้ออิงเจ็กี่บเรียกให้เราไป ๆ ๆ เพราะวาถูกสายตาเด็ก ๆ พวกนั้นแลแล้วแกรู้สึกละอาย แต่เราสีไม่ใช้นี้กละอายแต่ว่าสนา เราดูเด็ก ๆ วิ่งเล่นกันอย่างสนุกสนานเต็มไปดด้วยชีวิตชีวาอย่างไรเพียงสักปานนั้น ทำให้เรารู้สึกอิจฉาริษยาเสียเหลือเกิน ทำไมถึงมีวาสนาดีแต่เราอ้าเตี้ยเราไม่ได้อนึ่งขงชอบ

เราเลย นำเรามาปล่อยเกาะอยู่ที่นั่นแต่ลำพังคนเดียว มีญาติก็เหมือนไม่มี เพราะไม่มีใครส่งเสริมเราให้ได้รับการเล่าเรียนเลย เราคิดขึ้นมาว่าตาก็ซึ่มเบา ไม่อยากอดเอื้อนไม่อยากจากไป ยังอยากดูโรงเรียนอยู่นานๆ แต่อย่างเจ็ก็พยายามเร่งให้เรา ไปถึงขนาดมาจุดเรา เราก็ไม่ยอมไปแกก็ต้องใช้วิธีเขกหัว เขกหัว แล้วเราทนเจ็บไม่ได้ก็จำเป็นจำใจจะต้องไปเพื่อไปเลี้ยงควาย ครั้นตอนขากลับได้ยินเสียงอ่านหนังสือกันแล้วรู้สึกว่าเป็นเสียงสวรรค์เสียนี้กระไร เต็มไปด้วยความน่ายกิริมย์เต็มไปด้วยความน่ารักน่าได้ยิน น่าได้ฟัง ในขณะนั้นเสียงอ่านหนังสือความรู้สึกเราประหนึ่งคล้ายกับเพลงสวรรค์ชั้นฟ้าก็เปรียบปาน ซึ่งบรรเลงเพลงผ่านแก้วหู แต่ทำให้เราเคลิบเคลิ้มเต็มไปด้วยความอัศจรรย์ยา อยากเข้าไปสู่การเรียนของโรงเรียนนี้บ้าง แต่ไออนิจจาวาสนาเรามันไม่ถึงเลย เราเพียงแต่นั่งเคลิบเคลิ้มเพลิดเพลินไปกับเสียงเรียนเสียงอ่านหนังสือของเพื่อนๆ ซึ่งคล้ายประหนึ่งยิ่งกว่าเสียงดนตรีสวรรค์ก็มีปาน เราเคลิบเคลิ้มเร่าตื้นต่ำ ประหนึ่งว่าเรากำลังอยู่ในสรวงสวรรค์ชั้นฟ้าก็มีปาน เราเคลิบเคลิ้มเราหลงใหลซ่างเป็นเสียงสวรรค์เสียนี้กระไรเลย ไออนิจจอนิจจาเร่าตื้นต่ำอยู่ได้นานเท่านานตอนเย็นนี้อาเจ้องก็คงจะมีอารมณ์เคลิ้มคล้ายกับเราเหมือนกัน แต่ว่าตัวเองก็ไม่มีวาสนาเหมือนกัน เพราะว่าเมืองจีนเขาถือว่าผู้หญิงเรียนไปก็เท่านั้นให้เรียนเฉพาะผู้ชายเท่านั้น ผู้หญิงเมื่อแต่งงานไปแล้วก็แทบจะไม่กลับบ้านอีกเลย พ่อแม่พี่น้องไม่ได้ฟังพาอาศัยเลย ไปก็ไปสร้างความเจริญให้สามีไปกตัญญูกตเวทิต่อพ่อแม่ของสามี และเลี้ยงลูกเลี้ยงเตาทำความเจริญปรนนิบัติผัวเพราะเป็นประเพณีนิยมตั้งแต่ครั้งโบราณกาล เพราะฉะนั้นพ่อแม่จึงไม่มีกะจิตกะใจจะให้เรียนเพราะเรียนไปก็เท่านั้นพ่อแม่มิได้ฟังพาอาศัยเลย เพราะถือว่าเป็นข้าของครอบครัวอันอะไรปานนั้น เราตื้นต่ำต่อเสียงเล่าเรียนเขียนต่อเสียงของเพื่อนๆ เราและเสียงของคุณครูซึ่งก็ดังมาพอจะให้ได้ยินได้ สวานควายนั่นก็ยืนเบ็งอยู่หน้าโรงเรียนนั่นเอง มันเชื่อใจไม่ไป

ไหนและเป็นกิจวัตรที่เราทำ เราจะต้องมานั่งอย่างนี้ ตอนขากลับ เราจะอยู่ได้นานหน่อย เพราะว่าเด็กๆ เพื่อนๆ เราที่เป็นนักเรียนไม่ได้มาดูเรา อาเจ็งก็มีไต่เขินดั่งที่เหมือนกับตอนขาไป แกเขินที่เหล่าเพื่อนๆ นักเรียนได้มาชักชวนให้ไปเขารียนเหมือนเขาเหล่านั้นบ้าง ดั่งนั้นขากลับจากเลี้ยงควาย เราจึงอยู่ได้นานเท่านั้น แต่ว่าตุ่วันรอนๆ จะไต่เวลาอาบน้ำแล้ว พออาเจ็งไต่สัดขึ้นมากก็รีบเร่งเราให้เรากลับบ้านเพื่อจะได้ไปทำกิจวัตรอย่างอื่นต่อไป ส่วนควายนั้นมันเร่งเราไม่ได้ ไต่ไม่ได้ก็ร้อง ซึ่งก็เสมือนเป็นการเตือนเราเหมือนกัน เราจึงตื่นจากภวังค์ที่ไต่เคลิบเคลิ้มตี๋มต่ำไปกับการเรียนหนังสือ ซึ่งชีวิตเราเห็นจะไม่ได้มีโอกาสอย่างนี้เป็นแน่แท้ เราเศร้าใจในความอาภัพของเราในขณะนั้นเป็นที่สุดเลย โอ้ยายจา แม่จา อาเตี้ยจา ทำไมมาปล่อยให้เราอยู่อย่างอ้างว้าง มีญาติมิตรก็เสมือนไม่มี ใครคนที่จะอินังขงชอบต่อเรา มีอาชีพที่พอจะมีน้ำใจอยู่บ้างแต่ก็ไม่มีสิทธิมีเสียงที่จะจัดการหรือทำอะไรให้เราได้เลย เราตื่นภวังค์มาแล้ว เราก็จำใจจำจากตองตามตอยๆ จูงควายตามอาเจ็งไป และในที่สุดเราก็นั่งคอยควายกลับไปที่บ้านที่เมืองจันตามกิจวัตรประจำวัน เพื่อเตรียมตัวไปอาบน้ำ ดั่งที่เคยปฏิบัติมาทุกวันๆ ตองทำกิจกรรมให้เสร็จเรียบร้อยชะกอน ถึงจะไปอาบน้ำได้

ตอน “ความรักระหว่างคนกับควายเฒ่า”

บุพเพสันนิวาส คำนี้หมายความว่าความวุ่นวายที่เคยสะสมมาแต่ชาติปางก่อน คำนี้จะมีจริงหรือไม่ขณะนั้นเราไม่ทราบแต่เมื่อได้มาเมืองจีนและได้รับมอบหน้าที่ให้มาเลี้ยงควายเฒ่าตัวนี้แล้วก็ให้ถูกชะตาเสียเหลือเกิน เรารักมันมันก็รักเรา เราจะใช้มันทำอะไรซึ่งมันสมองมันก็มีอยู่นิดหน่อย แต่คล้ายๆมันก็รู้ภาษาคนอะไรก็ปานนั้น รวมทั้งมันรู้ตัวชั่ววูบกาลอันควรไม่ควรด้วยมันสมองน้อยๆของมันเป็นตัวนี้ ทำให้เรารู้สึกถูกชะตากับมันมีจิตใจรักมันและมันก็มีจิตใจตอบต่อเรา เพราะฉะนั้นเมื่อเรามีเวลาว่าง เราจะต้องถอนหญ้าเกี่ยวหญ้าอะไร ตัดไม้ตัดมือใส่ในถุงไปเสมอเพื่อเป็นอาหารแก่มัน ควายเป็นสัตว์ที่ไม่ต้องการอะไรนอกจากอาหารหญ้าอ่อนเพื่อบรรเทาความหิวและเลี้ยงชีวิตมันเท่านั้น ส่วนยุงนั้นรู้สึกว่าเป็นเมืองจีนแทบจะไม่มีเลย เพราะเหตุว่าตามชนบทของเมืองจีนนั้นรู้สึกว่าจะไม่มีท่อระบายน้ำเสียหรืออาจจะก็มีนิดๆหน่อยๆ ไม่มีน้ำขังพอที่จะเป็นที่เพาะยุงได้เลยและยิ่งกว่านั้นรอบๆเฮียลิ้เรายังมีตุ่มไปด้วยล้าคลองซึ่งสันนิษฐานว่าจะใช้แรงคนขุด เพื่อใช้เป็นน้ำลอมรอบเฮียลิ้ ยิ่งกว่านั้นอาจจะเป็นที่ตำซึ่งนานานๆจะเห็นมันเหือดแห้งขอคลองสักทีหนึ่ง ปกติแล้วมันจะไม่ขอคลองเลยมีน้ำให้ใช้ตลอดเวลาเพราะน้ำฝนหรือจะเป็นด้วยน้ำเขาสูบจากแม่น้ำซึ่งเขาเป็นคลองขุดซึ่งเขาแข่งเรือมังกรกัน เราไปเมืองจีนจำได้ว่าได้ไปดูเขาแข่งเรือมังกรกัน 2-3 ครั้งราวๆนี้แหละ เมื่อไม่นานมานี้มียุง ควายเฒ่าก็ไม่เดือดร้อนเรื่องยุงก็ไม่จำเป็นจะจุดยากันยุงให้มันหรือสูมไฟอะไรให้มัน ถึงว่าจะสูมเมืองจีนก็ไม่มีเชื้อไฟพอที่จะสูมเหมือนชนบทในเมืองไทยเราเป็นแน่แท้ ความสัมพันธ์ระหว่างเรากับควายเฒ่าวันก็ยิ่งจำเริญมากขึ้น จนกระทั่งถึงขนาดวาร์กกันปานจะกลืนกินขนาดนั้นเป็นต้น เพราะเราจะกอดมัน มันก็จะหัวตุนเราอย่างนั้นเป็นต้น ได้กล่าวแล้วว่าควายเราตอนขากลับ ข้าไปรู้สึกว่าจะไม่ได้พบควายหนุ่มที่

เป็นคู่อริของควายเฒ่าเราเลย แต่หากกลับมักจะพบกันที่ทางสามแพร่งหรือสี่แพร่งอะไรเราก็จำไม่ค่อยได้ เพราะเป็นทางรวมจะต้องมาเหยียดเราเหมือนกัน และการพบกันทุก ๆ ครั้งมันก็จะรีเข่าหากันส่วนมาก ควายหนุ่มก็จะทำและวิ่งเข่าหาควายแก่ทันทีเลย ควายแก่แมนจะไม่ใช่คนก่อนแต่ก็ตั้งท่ารับเต็มที่ เมื่อเห็นควายหนุ่มรีเข่ามาไม่ยอมแพ้ว ควายเฒ่าเราแมนจะแก๊งขนาดแล้วแต่ก็ใจสู้เหลือเกิน ทั้ง ๆ ที่การขวิดกันแต่ละครั้งควายเฒ่าเราก็จะได้รับแผลโดยเสมอมาทุกครั้ง เพราะเขาของควายหนุ่มมันแหลมคมเสียเหลือเกิน เขาของควายเฒ่าเราไม่คมเลย มันทุบและกว้างสวนของมันนั้นแคบแต่ว่าแหลมคม แมนกระนั้นควายเฒ่าเราก็สู้เสียยิบตาไม่เคยถอยแม้แต่ก้าวเดียว อย่างนี้เป็นความกล้าหาญแต่ดั้งเดิมของมัน หรือจะกล่าวนัยหนึ่งว่าเป็นนักสู้ที่ยังยงตัวหนึ่งปานนั้น ทั้ง ๆ ที่แก่แล้วก็จริงอยู่ เมื่อความสัมพันธ์ระหว่างเรากับควายเฒ่าเจริญงอกงามมากขึ้น และตัวเรานิดเดียวเราก็ชอบไปนั่งอยู่ระหว่างเขาบนคอ สวนขานนั้นก็พาดบนเขามัน ดินก็คุดถึงคางมัน ซึ่งมันก็ไม่ไ้ตรงก็เกียดเราเลย มันเต็มใจให้เรานั่งไปตลอดทั้ง ๆ ที่มันจะกินหญ้ากินอะไรเราก็จะนั่ง แต่ว่าตอนกินหญ้ามันจะไม่สะดวกหนอยเราก็จะไปเล่นขณะที่มันกินหญ้ามันน้อยครั้งที่เราจะไปนั่งระหว่างเขาควายมัน แต่ถ้าวาทั้งขาไปและหากลับเรากลับนิยมชมชอบนั่งระหว่างเขามันและมันก็เป็นควายที่รู้ทางตัวหนึ่ง เราจะบอกให้มันเลี้ยวขวาเลี้ยวซ้ายหรืออะไร มันก็สามารถไปได้ประหนึ่งว่ามันรู้จักภาษาคน แต่ก็พูดกับเราไม่ได้ ร้องได้คำเดียวว่าแง ๆ ๆ แล้วก็ทำท่าทำทางใหญ่ถึงความต้องการของมัน เราก็พยายามตีความหมายและปฏิบัติให้ได้อย่างนี้เป็นต้น อยู่มาวันหนึ่งมีอยู่ครั้งหนึ่งขาเดินทางกลับ เกือบ ๆ จะถึงทางสามแพร่งหรือสี่แพร่ง เรานั่งเพลินไปไม่ได้ป็นไปนั่งหลังมันเหมือนทุกวันที่เคยมา บังเอิญวันนั้นประจวบเหมาะพบควายหนุ่มเปลี่ยวตัวคู่อริของมันพอดี มันก็รีเข่ามาแต่แทนที่ควายเฒ่าของเราจะตั้งเขารับ เปลาเลยมันรู้อยู่ว่าเราซึ่งเป็น

คนที่มันรักที่สุดคนหนึ่งจะเป็นอันตราย มันก็วิ่งลงถนนไปเลย แม้นกระนั้นก็ไม่วายที่สี่ข้างและสะพานมันถูกควายหนุ่มตัวนั้นขวิดจนเลือดไหลซิบ ๆ อารามที่เราตกตะลึงในขณะนั้น เมื่อโตสติพอดีควายเผ่ามันส่งให้เราลงทางปากมัน เราก็รีบกระโดดแผลงไป ไอควายเผ่าก็รับหันกลับตัวมา พร้อมกับไล่ตามไอควายหนุ่มคู่อริจะไปขวิดข้างหลังมันมันก็เอี้ยวตัว กลับมาขวิดกันเป็นการใหญ่เลย วันนั้น ขวิดกันมากกว่าทุกครั้ง เพราะกว่าที่เจ้าของมันจะมาดึงออกแล้ว เราหรืออาเจี้ยงจะไปดึงควายเผ่าออกก็เป็นเวลานานพอควรเลย เพราะฉะนั้นควายเผ่าของเราจึงเจ็บที่สี่ข้างและสะพานและนัยน์ตาและลำคอเลือดออกอีกเยอะเลยในวันนั้น นับว่าเจ็บมากกว่าทุกครั้งที่ผ่านมา เมื่อกลับไปในวันนั้นแทนที่เราจะหยุดฟังเขาเรียนหนังสือกันที่โรงเรียนดังเช่นทุกวันที่เคยปฏิบัติมา แต่ในวันนั้นเราไม่มีกะจิตกะใจที่จะไปฟังเสียงสวรรค์ซึ่งเราเคยเคลิบเคลิ้มเป็นประจำทุกวัน เรากลับบ้านทันที เมื่อกลับไปถึงเราก็ไปขอยาอาซึซึ้ม แกกก็พยายามหาให้และนำไปใส่ให้ควายเผ่าซึ่งเรารักที่สุดแล้ว มันก็รักเราที่สุดเหมือนกัน นับว่ามันก็มีความกตัญญู และความรักต่อเราไม่น้อยไปกว่าที่เรามีความรักและสงสารมันเหมือนกัน อาอั้งเจ็กนำพุตติกรรมไปเล่าให้ใครต่อใครฟัง ซึ่งทุกคนก็พากันสรรเสริญควายเผ่าตัวนี้ว่า มันมีความกตัญญูต่อเราไม่น้อยไปกว่าที่เราเลี้ยงมันและรักมัน พุตติกรรมอันนี้เล่ากันต่อ ๆ ไป ปากต่อปากจนกระทั่งรู้หมดทั้งหมู่บ้านเลย หลังจากวันนั้นเราก็เพิ่มความรักมันยิ่งขึ้นและหาวิธีการตอบแทนมันโดยพามันไปกินหญ้าที่ทุ่งพุง ซึ่งเป็นที่ฝังศพสาธารณะไม่มีใครเป็นเจ้าของ ในเมื่อไม่มีใครเป็นเจ้าของหญ้าก็เลยขึ้นรักเต็มหมดและยิ่งกว่านี้เขาลือกันว่าผีตุ่ ที่นั่นผีตุ่มากเลยก็เลยไม่มีใครกล้าไป เราจำได้ว่าอาอั้งเจฟพาเราไปครั้งหนึ่งแล้ว บังเอิญเราไปเหยียบโลงยุบลงไป ส่วนควายนั้นมันเหยียบอยู่เรื่อย ๆ เพราะโลงศพที่ฝังไว้ เขาฝังกันตื้น ๆ เราเหยียบปรูลงไปจนกระทั่งขาถลอก อาเจี้ยงก็บอกวาผี ๆ ๆ ๆ เราก็เกิดความกลัวขึ้นมารีบกระโดด

ขึ้นหลังควายพร้อมกันไปให้มันกลับ เพราะหุ้ยมันนำกินเหลือเกิน มันคงกินจนติดใจ เพราะที่เมืองจีนทุกๆแห่งหาหุ้ยไม่ได้มากมาย เห็นะ มีแต่เต็มอยู่นิด ๆ หน่อย ๆ คอย ๆ เก็บเล็กผสมน้อยกินไปเท่านั้นเอง เราจึงตีมันเพื่อให้มันจากไปให้ได้ มันก็ไม่ยอมไป มันติดใจในรสหุ้ยอ่อน เราก็ตีมันหลายๆครั้ง ทำให้รู้สึกเห็นใจ มันทนไม่ได้มันก็ผละจากไปและไปตามทางที่เราเคยพามันมานั้น ควายเฒ่าตัวนี้มันแสนรู้จริงๆ ทางไปทางมาเราไม่ต้องบังคับมันเลย มันจำทางได้ดี ก็ไปกินทุกวัน ๆ ไปทางไหนมาทางไหนความจำของมันแม่นยำแถมแฉะแล้วก็ยังดี เพื่อเป็นการตอบแทนควายเฒ่าตัวนี้เราก็พยายามอ่อนนวยนาดอ้อเง้ให้พาเราไปให้ได้ ออ้อเง้ก็บอกว่าผีมันดูนะไม่ยอมไป เราก็อ่อนนวยแล้วอ่อนนวยอีก แกก้เขกหัวเรา อ่อนนวยหนัก ๆ เขารำคาญแกก้เขกหัว หลายวันเข้าแกอดรันทนไม่ได้แกก้พาไป ไปถึงควายเฒ่าก็ดีใจเหลือเกิน ทั้งควายเฒ่าควายรุ่นกระตังที่ออ้อเง้เป็นคนเลี้ยงกินกันเป็นการใหญ่ เราก้ไม่ยอมลงจากหลังควายเลย ออ้อเง้ก้ไม่ยอมลง ให้มันกินอยู่พักใหญ่ ๆ จนกระทั่งมันเกือบจะอึแล้วเราก้บอกว่า เฮ้ยให้กลับซึ่งคำพูดนี้พูดเป็นภาษาจีน ขณะนั้นพูดอยู่บ่อย ๆ แต่ขณะนี้จำไม่ได้แล้ว ไม่ทราบว่าคุณควายอย่างไร สำหรับในครั้งนี้มันกินพอแล้ว มันจึงไม่ขัดขืนต่อเรา บอกให้กลับมันก็นำหน้ากลับเลย ส่วนไอ้ควายเด็กตัวนั้นยังไม่ยอมกลับ ออ้อเง้เจตองบังคับแล้วบังคับอีก หลังจากนั้นออ้อเง้ก้พาเราไปทุกวันเพราะไม่เปลืองเวลาที่ให้ควายกิน

ตอน “ถูกสอนให้แย่งเอาซึ่ง ๆ หน้า”

เมื่อเราอยู่เมืองจันทบุรีมาถึง ญาติของควายก็อุตมสมบุญ ข้าราชการมดีจึงไม่ต้องไปเลี้ยงควาย เพราะตัดหญ้าให้ควายกินอยู่ในคอกได้ เราจึงว่างจากการเลี้ยงควายเป็นบางวัน และถูกใช้ให้ไปเลี้ยงควายและเกี่ยวหญ้าเอาสตอกไว้เป็นบางวัน จึงว่างและพอวิ่งเล่นได้เป็นบางวันแล้วแต่อาแป๊ะและอาอ้อมจะใช้เรา เมื่อฝนมาพี่ชายเราสมคบกันกับเพื่อน 2-3 คนซึ่งไปรู้เบาะแสว่ามีลำไยปลูกไว้ริมหน้าและกำลังแก่เต็มที่ พอที่จะไปขโมยกันมากินกันได้ตามวิสัยของหนุ่ม ๆ ผู้คึกคะนอง เราก็ถูกบงการให้ไปด้วยเพราะเราทำหน้าที่ได้อึดติกว่าพวกเขาทุกคน หน้าฝนมีเรือที่จะพายไปได้ตามลำคลองต่าง ๆ เพราะน้ำเกือบเต็มฝั่งลำคลอง เพราะไม่ใช่แม่น้ำ ส่วนแม่น้ำที่อาเตี้ยเราพูดถึงนั้นเต็มฝั่งอยู่ตลอดเวลาเป็นความจริง แต่เป็นแม่น้ำที่นิ่งไม่ไหลเหมือนกับแม่น้ำในเมืองไทยเรา เขาเรียกว่า “เคย” แปลว่าแม่น้ำ เราเข้าใจว่า “เคย” หรือแม่น้ำนั้นความจริงไม่ใช่แม่น้ำแต่เป็นคลองขุด ซึ่งเขาขุดขึ้นติดตอไปถึงแม่น้ำจริง ๆ ซึ่งมีเขื่อนและมีคันคลองของแม่น้ำซึ่งสูงมาก และมีเขื่อนบังคับให้น้ำไหลเข้ามาในคลองขุดที่ขุดเข้าไว้ เขื่อนกันริ้วแม่น้ำกันเป็นคันดินทั้งหมดแต่กว้างมาก ที่บ้านเราเขาไปหมู่บ้านก็อุมเยีย เราก็ไม่เคยไปถึงและการแข่งเรือก็แข่งกันปีละหลายครั้งเหมือนดังคำบอกเล่าของอาเตี้ยเราไม่ผิด มีคนมาดูการแข่งอย่างล้นหลามเหมือนกัน และการแข่งของแต่ละคณะที่มาแข่งนั้นแต่งตัวประกวดประชันกันอย่างราเริงเสมอ แต่เป็นเรือมังกรที่ลำไม่ยาวเหมือนการแข่งเรือที่เมืองไทยเรา เพราะเรือมังกรนั้นแม่นจะสลักอย่างสวยงาม แต่ก็ลำสั้นไม่เกิน 20 คน เราจำได้ว่าประมาณสัก 11-13 คนขนาดนี้ ไม่เหมือนเมืองไทยซึ่งลำละหลายสิบคนเพราะเรือยาวและนั่งเรียงสอง แต่ที่นั่นเรียงหนึ่งเท่านั้น นั่งเรียงหนึ่ง 14 คนก็รู้สึกว่ามันยาวพอดูที่เราไปเมืองจันทตลอดระยะเวลา 7-8 เดือนเราก็จำไม่ได้ จำได้ว่า

แข่งเรือถึง 3 ครั้งไปแล้ว แต่ในที่นี่จะไม่ขอพูดถึงการแข่งขันเรือซึ่งจะโตกลงมาถึงตอนหลังๆต่อไป ตอนนี่กล่าวเฉพาะที่ถูกสอนให้เป็นขโมยซึ่ง ๆ หนาซึ่งเริ่มแต่พี่ชายเราสองคนคบกับเพื่อนอีก 2-3 คน รวมเป็น 4-5 คนและมีเราพ่วงบิดท้ายเป็นเด็กไปด้วยคนหนึ่ง พายเรือไปเที่ยวกันและจอดอยู่ฝั่งริมคลองของต้นลำไยที่ใกล้ริมน้ำซึ่งดุกมาก มีกานและลูกลำไยห้อยโหรงเหรงลงมาเกือบจะถึงน้ำและบางสวนก็ถูกน้ำอยู่ด้วย เป็นเวลาที่ลำไยลูกโตมากแล้ว เมื่อเรือจอดและบังเอิญฝนตกจุก ๆ ใหญ่โตเลย พวกเราก็จอดเรือและสมคบกันว่าจะดำน้ำไปฝั่งตรงข้ามพร้อมกับหักลำไยมาใส่เรือ ผู้ที่ลงไปชิมลางก่อนก็คือเราเพราะเป็นเด็กกว่าเขาและเฉพาะ การดำน้ำเราดำได้อึดนานกว่าเขา ซึ่งตอนหลัง ๆ เรามาเมืองไทยแล้วได้ทดลองดูสามารถกลั้นหายใจได้เป็นเวลา 1 นาทีเศษๆ ในขณะที่อยู่เมืองจีนอาจจะดำไม่ได้ถึง 1 นาที แต่มาเมืองไทยแล้วเราชอบดำน้ำแข่งกันใครจะอึดกว่ากันอย่างนี้เป็นต้น จึงทำให้สามารถกลั้นหายใจได้นานถึงขนาด 1 นาที เมื่อเราได้ดำน้ำไปหักลำไยชิมลางก่อนกลับมา นั่นไม่เป็นที่พอใจของพวกพี่ๆเลย เพราะเราตัวเล็กเราหักลำไยได้มาไม่มาก ได้มาเพียงนิดๆหน่อยๆเพราะเราหักไม่เป็น พวกพี่ๆไม่โหมมาก ไซ้ให้ดำไปใหญ่พร้อมกับสอนวิธีหักลำไยให้ว่าจะต้องเอาที่มีลูกมากๆแล้วหักแต่ก้านๆต้นๆเลย ไม่ใช่เอาเฉพาะปลายๆมาไม่มีกิ่งไม่มีลูกอย่างนี้ เราไปสักสองสามครั้งก็บังเอิญฝนตกอย่างหามรุ่งหามค่ำเลย ตกอย่างแรงเลย สาเหตุนี้เป็นเหตุให้พวกพี่ๆทั้งหมดเฮโลกันไปหักลำไยด้วยตัวเองโดยไม่ต้องดำน้ำหักได้แล้วก็ขนกลับมาใส่เรือ รู้สึกว่าได้เกือบครึ่งลำเรือ พอตีฝนหยุดตกพวกพี่ๆก็เลยพากันพายเรือกลับมาแทนที่จะกลับไปบ้านของแต่ละคน ไม่มีใครกลับเลย พากันขนลำไยขึ้นไปกินบนหลังเตียง ซึ่งเรากลับจนไม่สามารถที่จะปีนขึ้นไปได้ ดังนั้นเราจึงกินลำไยเฉพาะอยู่ในเรือเท่านั้นเอง เมื่อพวกพี่ๆขนขึ้นไปบนหลังเตียงแล้วเราก็ไม่มีส่วนเลยแมนแต่น้อย ต่อจากนั้นอีกประมาณสัก 10 วัน พวกพี่ๆก็

เกิดได้ใจได้นัดแนะกันใหม่ เพื่อไปขโมยลำไยสำหรับมาเลี้ยงกินกันอีก และก็พอดีมีเราพวงท้ายไปด้วยเสมอ เหตุผลก็คือเราดำน้ำได้นานกว่าเขาเท่านี้ ไปครั้งที่สองฝนไม่ตกจึงพายเลยเห็นอูขึ้นไปก่อน ต่อเมื่อเห็นว่าฝนกำลังตกหรือเกือบตกแล้ว จึงรีบพายเรือย้อนกลับมาอีกเมื่อถึงที่นั่นฝนก็กำลังตก พวกพี่ๆคราวนี้ไม่ต้องให้เราไปซิมกลางกอนแล้ว พวกพี่ๆว่ายน้ำไปเลยไปขนมาได้เที่ยวหนึ่งพอเที่ยวสองถูกเจ้าของเขาไล่ตะเพิดมา พร้อมกับเสียงประทัดดังโป้งป้างๆ จุดมาทึ่งๆที่ฝนกำลังตกอย่างนั้น ซึ่งพวกพี่ๆกลัวจนหน้าซีดหน้าเขียวไปตามๆกัน เฉพาะเที่ยวนี้ได้ลำไยมานิดเดียว ฉะนั้นเมื่อซากกลับมา เราจึงไม่มีหุ่นสวนแมนแต่นอย ทั้งนี้เป็นเหตุด้วยไปครั้งแรกนั้นเจ้าของเขาสำรวจคงจะเห็นว่าลำไยหายไปเยอะเขาจึงระวังตัวอยู่ตลอดมา และสาเหตุนี้เองเป็นเหตุให้ทางผู้ใหญ่ทางเฮียสี่อื่นใดฟ้องมายังเฮียสี่เราหรือหมู่บ้านเรา ซึ่งผู้ใหญ่บ้านได้มาไตสวนกันยุ่งหมดเลย ซึ่งขณะนั้นเราก็ไม่รู้รู้แต่ว่าเขามาเอาพวกพี่ๆไปสอบสวน สวนตัวเรานั่นเพียงแต่รับรูเท่านั้น สวนพี่ๆถูกเฮียซิงผู้ใหญ่บ้านตำหนิ นำไปว่ากล่าวตักเตือนจนทุกคนกลัวหงอไปหมด ต่อมาถึงหน้าเกี่ยวข้าวพวกเราก็กักกันไปเกี่ยวข้าวซึ่งเราเองเราเกี่ยวไม่เป็นก็ได้ติดตามไปเท่านั้นเอง เพียงแต่เขาไซ้ขนฟางไปไว้ที่โน่นไปไว้ที่นี่ที่เขาเกี่ยวเสร็จแล้ว เขาฝัดข้าวเขาตีข้าวหลังจากเขาฟาดข้าวฟาดจนเม็ดข้าวตกลงไปในถังหมดแล้ว ฟางข้าวที่เขาจะทิ้ง พวกเด็ก ๆเราก็ก็นไปขนมารวมกอง พร้อมกับถูกไซ้ให้เก็บรวงข้าวที่ยังฟาดไม่หมดออกจากฟางข้าว พวกเด็ก ๆเราก็ก็นสนุกไม่ไซ้เล่นเหมือนกัน เรากับน้องเราหยงบัก หยงกอลูกของอาแปะรวมทั้งอาอั้ง อาเง็กด้วยสนุกกันเป็นการใหญ่เลยเพราะว่าถูกไซ้ให้ไปเก็บข้าวและขนฟาง รู้สึกว่าตอนเด็ก ๆทำอะไรก็มีชีวิตชีวาไปเสียหมดอะไรก็สนุกไปเสียหมด ทั้งๆที่ความจริงเราทุกข์ทรมานหางพ้อหางแม แต่เสร็จแล้วเราก็ก็นมีความสุขอยู่ในตัวตามประสาเด็ก ๆ วันนั้นทั้งวันพวกเด็ก ๆทั้งหมดเล่นกันอย่างมีความสุขที่สุดเลย เพราะ

ได้ออกกำลังขงฟางกลับมาแล้วก็มากองแล้วก็มาผูกผู้ใหญ่เขาจะเป็นคนมาผูกให้เป็นเพื่อนใหญ่ๆ พวกเราสนุกอยู่จนกระทั่งเวลาเย็นมากความจริงทำจนค่านะ หิวข้าวมากแต่ว่าพี่ชายเราสองสามคนก็พยายามพาเราไป เพื่อใช้ให้เราไปลักฟางข้าวของคนอื่นซึ่งน่าห่วงไปอีกมาก ไปถึงไม่มีคนอยู่ พี่ชายเราก็ก็นำฟางข้าวมาสักฟ่อนสองฟ่อนใส่หลังควายมา เพื่อนำมาสมทบกับฟางอันเก่า พอไปเที่ยวสองบังเอิญเจ้าของเขามาเห็นเข้าพี่ชายเราโดนแล้วก็ไม่กล้า เอาแต่บงการเราอย่างเฉียบขาด ให้เราไปเอามาให้ได้ เราจึงไม่รู้จะทำอย่างไรเลยเราก็ก็นำไปเอามาซึ่งๆหน้านั้น ผู้ใหญ่เขาแกล้มแล้วเขาเห็นเราเป็นเด็กๆแล้วก็เอาไม้ไผ่เยาะ สวนพี่ชายนั้นเอาเพื่อนใหญ่ๆเลย เราก็ก็นำหอบเล็กๆเท่านั้นเอง เมื่อเห็นเจ้าของใจดีพี่ชายเราก็ก็นำไปเอามาอีกๆ เราก็ก็นำไปเอามาอีกสองหรือสามครั้ง เจ้าของเขาก็บอกพอๆเดียวอ้าวจะไม่มีพื่อหุงข้าวหรือกพุดแล้วอ้าว ด้วยความมีใจดีและใจกรุณา แต่เรานั้นซัดคิดขึ้นมาแล้วรู้สึกละอายใจเหลือเกิน ที่เกิดมาแล้วจะต้องมาลักเขากินขโมยเขากินนาอนาถใจอย่างเหลือเกิน เมื่อกลับมาถึงนาเราแล้วก็เป็นเวลาขมขมแล้วพอดี อาแปะเราก็ก็นำให้กลับบ้านได้ โดยเอาข้าวใส่ในเลื้อนซึ่งทำด้วยไม้ไผ่เช่นเดียวกับที่เมืองไทยเราเหมือนกัน แต่ทว่าเลื้อนของเมืองจีนนั้นเป็นเลื้อนที่ไม่ว่าง แต่เป็นเลื้อนที่แคบๆยาวๆพอที่จะใส่ข้าวหรือกระบุงสูงๆของเมืองจีน ซึ่งโตและสูงกว่าของเมืองไทยเรามากประมาณสัก 3-4 เท่า ส่วนเลื้อนนั้นทำด้วยไม้ไผ่เหมือนกับของเมืองไทยเราเหมือนกัน แต่ทว่ามีลวดประกรอบอยู่ตรงกลางทั้งสองข้างอยู่ทั้งสองลวด ลอนนั้นทำด้วยไม้จริงและประกรอบด้วยไม้จริงและมีเหล็กอยู่กลาง ส่วนลอนนั้นเพียงแต่ทำให้เบาแรงเลื้อน คือหมายถึงว่าหนทางของเมืองจีนเขาบางแห่งก็เป็นปูนซีเมนต์ก็ทำให้เลื้อนไม่ต้องสึกเพราะเดินด้วยล้อ ส่วนเมื่ออยู่กลางนาลอกก็ไม่จมลงไปมากนักจมไปนิดหน่อยเท่านั้น เพราะว่ามีไม้ไผ่ขวางอยู่กันไม่ให้ลจจมลงไป

มากอย่างนี้เป็นต้น ฉะนั้นเลื่อนของเมืองจีนจึงดีกว่าเลื่อนของเมืองไทยก็ตรงนี้นิดหน่อย สำหรับเลื่อนของเมืองจีนนั้นดีตลอดเพราะไม่ต้องการให้เมื่อเดินทางผ่านหมู่บ้านซึ่งเต็มไปด้วยปูนซีเมนต์หยาบๆ เท่านั้น เลื่อนไม้ไผ่จะดีไม่สึกมากนัก ไม่อย่างนั้นเลื่อนไม้ไผ่จะต้องเปลี่ยนบ่อยๆ สักเที่ยวสองเที่ยวก็ต้องเปลี่ยน อย่างนี้จึงดีกว่าเมืองไทยอันนี้ แต่จะว่าเลื่อนเมืองไทยจะว่าไม่ดีก็ไม่ใช่ เพราะเมืองไทยที่จะผ่านหมู่บ้านที่เป็นปูนไม่มีเลยผ่านแต่ทุ่งนาและดินทั้งนั้น ครั้นจะขึ้นถนนก็เป็นถนนราดยางอย่างขณะนี้ จึงไม่มีความจำเป็นแต่เดี๋ยวนี้ รู้สึกว่าเลื่อนจะใช้ได้หน่อยแล้ว เขาใช้สำหรับจากทุ่งนามาถึงแนวถนนเท่านั้น เมื่อถึงแนวถนนก็ใช้บรรทุกรถอีแต่นดีกว่าที่จะต้องใช้เลื่อน ควายก็ไม่ให้ใช้ไถนาแล้วใช้รถไถกัน รถอีแต่นไถได้เฉพาะไถแปรและไถพรวนเท่านั้น ส่วนไถตะนั้นใช้รถใหญ่เป็นต้น เมื่อขากลับบ้านนั้นเราได้นั่งขึ้นหลังควายเฒ่าตัวที่เราเลี้ยง พร้อมกับน้องเราหยังบัก หยังก้อสวนผู้ใหญ่นั้นเขาใช้เดินเอาอย่างนี้เป็นต้น เมื่อถึงบ้านแล้วผู้ใหญ่อีกเที่ยวหนึ่ง สวนเรานั้นหิวมากมากคอยรับประทานอาหารและไม่ต้องไปอีกในวันนั้น

ตอน“เรามีชีวิตชีวาและสบายใจที่สุด”

ตั้งแต่เราอยู่เมืองจีนเป็นต้นมา วันที่เรามีชีวิตชีวาที่สุด สบายใจที่สุดก็คือหน้าฝนซึ่งเป็นหน้าน้ำหลาก ดินที่ลาดต่ำจะมีน้ำท่วมไปทั้งหมดดูเว้งว่างไปหมดเหมือนกับหน้าน้ำของเมืองบางมูนลาก เช่นเดียวกัน ฝนตกลงมา 3 วัน 3 คืน น้ำในนา ก็จะล้นจนกระทั่งล้น มาสู่ที่ลาดต่ำทั้งหมด กุ้ง หอย ปู ปลา ก็จะพากันออกมาเรียงรายน้ำ ฝน ส่วนปลาก็จะกระโดดสูงอันเป็นธรรมชาติของปลา ส่วนปูก็จะออกมาเรียงรายน้ำ ฝน เราก็จะถูกพี่ชายเราชวนกันไปพร้อมกับน้องเราหยงบัก หยงกอดวย ไปดักปลากัน ลงลอบลงไซเสร็จแล้วก็จะพากันแจวเรือไปดักที่หัวถนน ด้วยสาเหตุที่ได้ก็ตามแต่ถนน ตอนนั้นขาดเป็นช่วง ๆ ซึ่งเราจำได้ว่าไปแล้วบางทีไปได้ ฮวงแฉะ หมายถึงคนที่มาจากเมืองไทย เขาก็จะจ้างเราพาไปส่งที่บ้านเขา แล้วแต่อยู่ห่างไกลแค่ไหน พี่ชายเราก็จะนำไป ได้รับฮวงแฉะแต่ละคนจะมีสัมภาระมากมาย เพราะจะต้องนำมาแจกพี่น้องในหมู่บ้านเดียวกัน รวมทั้งเด็ก ๆ เช่นเราเป็นต้น ซึ่งในการไปรับฮวงแฉะนั้นไม่แน่ บางวันก็มีตั้งสองสามราย บางวันก็ไม่มีสักรายเลย หน้าฝนซุก ๆ ประมาณสักเดือนหรือครึ่งเดือน เราก็จำไม่ได้แน่ เราจะออกกันทุกวัน ส่วนควายนั้นพี่ชายเราใช้ฟางเลี้ยง ซึ่งที่เราไปเนี่ยะ ถ้าหากไปเจอหญ้าที่ไหนที่มันยาว ๆ หน่อย เราก็จะตัดหญ้าใส่ถุงมา เพื่อฝากควายที่รักของเราตัวเดียว แต่ความจริงมันไม่ได้ฝากตัวเดียวมันต้องให้ลูกควายตัวนั้นกินด้วย พี่ชายเราสองคนคือหยง ออกกับหยงคุณบางวันก็ได้แบ่งกันคนละเหรียญบางวันก็ไม่ได้เลย ไม่แน่ไม่นอน เราไปเที่ยวไปดักที่หัวถนนแล้วก็กลับมาดูลอบที่ดักแล้วก็กลับไปหัวถนนไปสักครึ่งถนนไปสักครึ่งทาง ถ้ามีฮวงแฉะมาจะเห็นคนยืนสัก 5-6 คนที่หัวถนน เราก็จะรีบพายเรือไปทันที แต่ไปแล้วบางทีก็ไม่ทันเจ้าอื่นที่เขาฉวยโอกาสมารับฮวงแฉะ

เหมือนกับเราเช่นเดียวกันเขาซึ่งไปซะก่อน เราก็อด บางรายไม่ใช่
 ฮวงเซะไปที่อื่นมาไม่มีอะไรเลย อย่างนี้พี่ชายเราไปส่งให้ฟรีแล้ว
 แต่เขาให้ บางทีเขาก็ให้ 5 ลู 10 ลู 20 ลู แล้วแต่เขาจะให้ ไม่
 รีบไม่ร้อนอะไรจะเอาขนมให้ ถ้าเอาขนมให้เราก็มีส่วนในการได้กิน
 ด้วย พี่ชายเราไม่เหมือนอาแป๊ะอาอ้อมเรา พี่ชายเราอารีอารอบ
 เสมอ เพราะฉะนั้นจึงชอบบันทึกความดีไว้ขณะที่นี้ด้วย ในระหว่างฝน
 ตกนี้ ถ้าบางวันฝนไม่ตกเราก็ต้องแยกไปเลี้ยงควาย บางวันฝนตก
 เราก็ไปกับพี่ชายเรา ส่วนพี่ชายเรานี้ถ้าไม่มีธุระอย่างอื่นเขาก็จะ
 ไปดักกอบดักปลาพร้อมกับเอาข้าวต้มหม้อใหญ่ไป ปลูกผักตามมาได้
 ก็มาตมกินกันแล้วก็นำไปฝากบ้านบางถ้าไม่เหลือก็แล้วไป บางวัน
 ดักปลาได้ไม่ได้ เราซึ่งเป็นหัวหน้าจะต้องลงไปมหยอยมาตม
 พร้อมกับใส่เกลือดินหอยจะได้กินกันกับข้าวต้ม บางวันก็ต้มเสร็จ
 ก็เอาเข็มแกะหอยออกมาเพื่อใส่ในข้าวต้ม ทำเป็นข้าวต้มหอย
 อย่างนี้เป็นต้น เป็นความสบายใจที่สุดของเราเลยในช่วงเวลาครึ่ง
 เดือนหรือเดือนหนึ่งเราก็จำไม่ได้ฝนชุกๆ ถ้าฝนไม่ชุกเราก็ต้องไป
 เลี้ยงควายและขากลับจากการเลี้ยงควายก็ไม่วายที่จะไปนั่งชมเขา
 เรียนหนังสือกัน เรียนหนังสือรู้สึกว่ามันเป็นภาพที่น่าอภิรมย์เสีย
 ทีเดียว เราตีมตำต่อการเรียนรู้สึกว่ามันเป็นชีวิตจิตใจของเรา
 ไม่ปานที่เห็นเขาเรียนหนังสือกัน ส่วนมากจะไม่เห็นตัวเด็กนักเรียน
 แต่จะได้ยินเฉพาะเสียงที่เขาอ่านตามครหรือบางคนก็อ่าน
 โดดๆ ซึ่งเสียงฟังบางที่ก็ได้ศัพท์ บางที่ก็ฟังไม่ได้ศัพท์ เห็นจะเป็น
 ด้วยความตีมตำในการเรียน และเราชวนขวายเป็นที่สุดในชีวิตที่จะ
 เรียนนี้เอง เมื่อกลับมาเมืองไทยแล้วได้เรียนหนังสือขึ้น เราจึงเรียน
 ได้ดีกว่าเขาทั้งหมดคือได้ลำดับชั้นไปเรื่อยๆ บางชั้นก็เรียนเพียง 2
 เดือน บางชั้นก็เรียน 3-4 เดือน แล้วแต่คุณครูที่จะพยายามให้เรา
 ลัดชั้นไป เมื่อวิชาเราแข็งแกร่งกว่าเพื่อนร่วมชั้นทั้งหมดทั้งๆที่ลัดมาแล้ว
 อย่างนี้เป็นต้น เราเขาเรียนเอาตอนอายุ 14 ปีแล้วเพราะโรงเรียน
 เพิ่งตั้งเมื่อเราอายุ 14 ปี ป.1 เราก็ไม่ได้เรียน คุณครูบอกว่าเราอายุ

มากแล้ว เข้าเรียนก็ตอนป.2 เลย แต่ป.2-ป.6 และ ม.1-ม.6 เราใช้เวลาในการเรียนแค่ 2 ปีกว่าๆ เราก็สำเร็จชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย น่าจะเป็นด้วยเราขาดความอบอุ่นโยยหาแต่การเรียนเมื่อครั้งอยู่เมืองจีน เห็นจะเป็นเหตุนี้ จึงทำให้เราเรียนได้เร็วเรียนได้ดี และเอาใจใส่อย่างจริงจังในตอนปลายมือ คือเมื่ออายุ 14-16 ปี เมื่อเราสำเร็จชั้นมัธยมแล้ว เราก็ตั้งมาตรฐานกับเพื่อน 2 คน คืออาสาเสียฮ้อกับอาสาเสียหังรวม 3 คนว่าไปไหนไปด้วยกัน คือจุดหมายปลายทางจะออกไปเรียนวิชานิติศาสตร์ที่มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์และการเมือง ขณะนั้นทางไทยเปรียบเทียบกับเราซึ่งสำเร็จวิชา ม.6 จีนเทียบให้เราเรียนไทยก็ได้ ม.6 เช่นเดียวกัน แต่ธรรมศาสตร์และการเมืองขณะนั้นรับนักเรียนตั้งแต่ ม.8 เป็นต้นไป ฉะนั้นเราจำเป็นต้องออกมากวดวิชาเพื่อสอบเทียบ ม.8 ในตอนปลายปี โดยไปเช่าห้องอยู่ที่โรงแรม 6 ชั้น ซึ่งตั้งอยู่ถนนเยาวราชตรอกโรงหนังหน้าแซ่ ซึ่งขณะนี้เปลี่ยนเป็นโรงหนังเท็กซัสและเปลี่ยนเป็นสุกี้เท็กซัสในที่สุด เราสองคนกับเสียฮ้อเช่าอยู่ที่ชั้น 6 ของโรงแรม 6 ชั้น เพราะเป็นชั้นที่ราคาถูกที่สุด และส่วนมากเขาเช่าให้แก่มุหึงหากินสมัยก่อนเขาเรียกมุหึงหังสำเพ็ง ค่าเช่าห้องเดือนละ 6 สลึง

เรามีชีวิตชีวาและมีความสุขสบายใจมากที่สุดในขณะนั้น ก็คือช่วงระหว่าง 1 เดือนซึ่งเราจำไม่ได้แล้ว เรากับพี่ชายสองคนกับน้องอีกสองคนของเรากินในเรืออยู่ในเรือกระทิงตึกต้นจึงจะได้กลับไปนอนบ้านอย่างนี้เป็นกิจวัตรตราบไตที่ฝนยังตกอยู่ ถ้าฝนไม่ตกเราก็จะถูกใช้ให้ไปเลี้ยงควายซึ่งเป็นกิจวัตรเหมือนกัน เมื่อฝนตั้งเค้ามาเราก็จะเบี่ยงไม่ยอมไปเลี้ยงควาย ซึ่งอาแป๊ะอาอ้อมจะบังคับอย่างไรเราก็ต้องไม่ยอมไป ซึ่งจะต้องถูกเขกหัว 2-3 ครั้งเราก็ยินยอมเพราะไปกับพี่ชายเรามันมีความสุขและมีชีวิตชีวาที่สุดที่จะออกไปจับปูจับปลาและไปรับฮวงแซ่กัน ซึ่งการพายเรือในขณะนั้นเราพายไม่เป็น คงได้จากพี่ชายเราทั้งสองคือหยงคุงหยงฮ้อสองคน

เท่านั้นที่เป็นหัวเรี่ยวหัวแรงในการถ่อพาย สำหรับเราก็จะถูกใช้
สารพัดแล้วแต่เขาจะเรียกใช้ ชีวิตที่สุขสบายของเราในที่นี้เมื่อไป
เมืองจีนก็มีช่วงนี้ช่วงเดียวเท่านั้น ต่อไปจะไม่ได้รับอย่างนี้อีกแล้ว
จึงขอบันทึกไว้เตือนความจำ

ตอน “ความสุขสูงสุดที่ เจื้อยโง่ไป บ้านอาโกว”

ที่เมืองจีนอยู่มาวันหนึ่งเรากำลังเตรียมควายเผือกที่จะออกไปเลี้ยงที่ทุ่งนาตามปกติที่เคยปฏิบัติมา อาแป๊ะอาอ้อมก็กลับมาบอกเราว่าหยงจิวเอ๋ยลื้อไม่ต้องไปวันนี้ให้ลื้อพักผ่อน เราก็ตามว่า อาแป๊ะอาอ้อมมีธุระอะไรหรือนั่นดูซีไครมา เราเหลียวไปเห็นผู้หญิงแก ๆ หนาเหี่ยวและใจดียืนอยู่แกก็เรียกเราว่าอาซุงเอ๋ย เราก็ตาม อาแป๊ะอาอ้อมว่าใครกันเราไม่รู้จัก อาโกวก็บอกว่า เรียกอาโกวซืออาโกว อาโกวเป็นน้องของอาเตี้ยลื้อรูไหม เราก็รับรู้แต่แทนที่แกจะยื่นเฉย ๆ แกกลับมาโอบกอดเรา เราก็ตอยหนีเพราะไม่คุ้นเคยกับแกเลย แต่ดูๆ แล้วท่าทางแกใจดีเหลือเกินคล้าย ๆ มีจิตปฏิพัทธ์เราอยู่ในใจฉันได้ก็ฉันนั้น ความเกรงกลัวของเราก็น้อยลง ในที่สุดเราก็ยอมให้แกกอด แกกอดเราแล้วก็บอกว่าเห็นหน้าลื้อแล้วก็คิดถึงอาเตี้ยลื้อเหลือเกิน เคยอยู่ด้วยกันมานานตั้งแต่อาเตี้ยลื้อไปเมืองไทยแล้วกลับมาพบหน้ากันที่หรือสองที่เท่านั้นตลอดระยะเวลาอันนานนี้ แกพูดพร้อมกับควักขนมให้เรากิน เราก็รู้สึกว่แกมีน้ำใจต่อเราและรู้สึกในความอารีอารอบและความรักของแกที่มีต่อเราซึ่งขณะนั้นเราไม่รู้สึกรักแกเลย แต่เสร็จแล้วความอารีอารอบของแกความกรุณาปรานีมีน้ำใจของแกทำให้เรารู้สึกว่ารู้จักกับแก 10 ปีก็ไม่ปาน แกเอาใจเราอย่างดีที่สุดเลย มีความกรุณาปรานีต่อเราและรักเราเหมือนคล้าย ๆ กับเราจะเป็นลูกเป็นหลานของแก แต่ความจริงเราก็เป็นหลานของแกจริง ๆ แต่ขณะนั้นเราไม่รู้สึกว่าจะเป็นหลานแกต่อเมื่อเห็นกริยาท่าทีของแกเราก็เลยให้ความสนิทสนมด้วย เมื่อแกปฏิสันถารกับเราคุยกับเราถึงบ้านแก ซึ่งมีทั้งแพะทั้งควายทั้งวัว และมีสวนผลไม้เยอะแยะ คุยให้ฟังถึงว่าพี่ชายเราซึ่งเป็นลูกของแกกำลังหยุดท่อมพอดี้(ตั้งเกี๊ยะแปลว่าหยุดท่อม) คุยถึงบ้านแกมาก ๆ เขามากจนเราตายใจ แกเลยชักชวนว่าจะพาเราไปรู้จักบ้านแกบาง เราก็รู้สึกว่าเออของอาเตี้ยเราทำไม่ดีกับเรายิ่งกว่าอาแป๊ะ

อาอ้อมเราหลายสิบเท่าหลายร้อยเท่าเหลือเกิน แต่อาอ้อมเราไม่มีน้ำ
 ใจไม่มีความอารีอารอบ หรือน้ำใจที่แสดงออกถึงความกรุณาปรานี
 ต่อเราเลย คงแสดงออกถึงความเคร่งขรึมหนาแน่นผิวมวดตลอด
 ไม่เหมือนอาโกวเราซึ่งยิ้มแย้มแจ่มใสตลอดเวลา แสดงถึงผู้มีอันจะ
 กินและผู้มีความเบิกบานใจอยู่ตลอด คุยถึงบ้านแกให้ฟังต่าง
 หน่าๆถึงลูกแก ลูกเหลือน้อยคนเดียวมีผู้หญิงหลายคนก็แกไปหมด
 แลแล้ว แกแปลว่าออกเรือนไปแล้ว นานๆถึงจะกลับมาหาพ่อแม่สัก
 ครั้งหนึ่ง ส่วนอาเตี้ยเราซึ่งเป็นสามีของอาโกวเราคล้ายๆว่าเสีย
 ชีวิตไปแล้วหรือว่าไปหากินยังสถานที่อื่นเราก็จำไม่ได้ ที่บ้านจึงมี
 แม่สามีและตัวแกและลูกชายอีกคนเท่านั้น ซึ่งลูกชายแกคนนี้ก็
 หยุดเทอมพอดีแกจึงมีโอกาสที่จะมีเยี่ยมเราได้ ความจริงแกรว่า
 เรามาเมืองจีนตั้งนานแล้วก็ตั้งใจจะมาเยี่ยม แต่วาภาระมีมากยัง
 มาไม่ได้จนกระทั่งลูกชายแกหยุดเทอมแกจึงให้ลูกชายอยู่กับอามาแก
 แกปลื้มตัวมาและในคืนนั้นก็นอนกับเราด้วยคืนหนึ่ง พรอมนำไป
 ขออนุญาตอาแป๊ะอาอ้อมเพื่อจะพาเราไปเที่ยวบ้านแกสักสี่ห้าคืน
 แรกๆอาแป๊ะอาอ้อมเราสั่งเด็ดขาดไม่ยอมให้ไป แกก็พยายามอ่อน
 วอน อ่อนวอนหนักๆเขาแกก็ให้เราไปอ่อนวอนอาแป๊ะอาอ้อม เพื่อ
 จะได้ไปอยู่กับอาโกวสักสี่ห้าคืน เราจึงไปหาอาแป๊ะอาอ้อมและขอ
 อนุญาตไปอยู่กับอาโกวสักสี่ห้าคืน ซึ่งหนาแกก็บุดบึ้งบอญไม่รับ
 พรอมนำกับเขหัวเราสัก 2-3 ครั้ง พออาโกวเห็นเขาก็รีบรี่ไปต่อว่า
 แหมไม่ไหวไปก็ไม่ไหวไปสิ ทำไม่ต้องเขหัวตีอาหยงจิวทำไม เราก็
 หัวเราะบอกไม่เป็นไรอาแป๊ะเขาเขหัวอ้วทุกทีๆเป็นอาจิมเป็น
 นิจสินเสียแล้ว อ้วเจ็บเหมือนกันแต่เคยเสียแล้ว อาโกวแกก็หนา
 บอญไม่รับ พรอมนำตำหนิอาแป๊ะอาอ้อมเราว่าไม่สมควรเลย อา
 เฮียแกก็ไม่ยอมจะให้ความรักความสงสารลูกแก อาเฮียอาซ้อทำ
 อย่างนี้ก็ไม่ถูก เขาละให้ไปก็จะเอาไป ไม่ให้ไปก็จะเอาไป อ้วจะต้อง
 เอาไปสักสี่ห้าวัน อาโกวเราพูดน่าเสียดายอย่างเฉียบขาดเลย พรอมนำ
 กับขอโทษอาแป๊ะ อ้วจำเป็นต้องเอาหลานไปรู้จักกับลูกอ้วซึ่งหยุด

เทอมมาอยู่บ้านพอดี ไม่อย่างนั้นพี่น้องฆ่ากันตายก็ไม่รู้เป็นพี่น้อง
 กัน อาโกวพูดแบบเฉียบขาดแบบผู้มีอำนาจทางการเงิน หรือผู้มี
 บุญบารมีอะไรๆแบบนั้น จะเป็นด้วยเหตุผลกลใดก็ไม่ทราบ อาแปะ
 กับอาอ้อมก็เลยยอมอนุญาตให้เราไปกับอาโกวเราจนได้ เราเห็นใน
 ความกรุณาปรานีของอาโกวเราแล้ว เราก็ตื่นเต้นอยากให้อิงพรุ่งนี้
 เสียไว้วางใจจะได้ไปกับอาโกวเรา คตินั้นอาโกวก็เลยนอนกับเรา
 บนเตียงซึ่งปกติเรานอนกับอาม่า เมื่ออาม่าเสียแล้วเราก็ก็นอน
 อยู่คนเดียว นานๆถึงจะมีพี่น้องมานอนร่วมด้วยสักคืนหนึ่ง ซึ่ง
 เตียงนั้นกว้างมาก คินวันนั้นเราก็ก็นอนด้วยความกระหิมียิมยอง
 ตามเคยของเด็กที่มีความหวังความสุข ความสุขที่จะได้รับ ซึ่ง
 การได้ไปกับอาโกวรู้สึกจะเป็นความหวังอันสูงส่งของเราเสียนี้กระไร
 ชะนุ่่นั้นแน่นอนจะไปใดเพียงแค่นี้ก็คิน เราก็ก็นอนกระหิมียิมยองเสีย
 แล้วตามประสาเด็ก ๆ ซึ่งอยากอะไรแล้วเราก็ก็นอนไปให้ได้ มันจะ
 เป็นอะไรเราก็ก็นอนนิ่งถึงแล้ว เช้าวันรุ่งขึ้นเราก็ก็นอนแต่โกโห่ ไม่กล้า
 ปลุกอาโกวเรารู้สึกอายอยู่คนเดียว อาโกวคลำถูกเราเขารู้ว่าเราก็ก็นอน
 บอกเราว่าพายังไม่ทันสว่างเลยตื่นขึ้นมาทำไม เราตอบว่าเราอยาก
 ไปเจ๊อโยไปเลยทำให้นอนไม่หลับ อาโกวว่านอนเร็ว ๆ เอะฟ้าแจจ
 เมื่อไหร่อาโกวก็จะเรียกเอง เรามอยหลับไปอีกครึ่งหนึ่งลืมนอนมา
 ก็ไม่เห็นอาโกวแล้ว สว่างแจจโล่งเลยสอบถามได้ว่าอาโกวนานๆที่
 มาเยี่ยมบ้านเกิดเมืองนอนสักครั้งหนึ่งจึงได้พยายามไปสังสรรค์
 เยี่ยมคนนั้นเยี่ยมคนนี้ ตามเหล่าแก่บรรดาคนที่คุ้นเคยสมัยเป็น
 เด็กจนกระทั่งโตขึ้นมา หาอาโกวไม่เจอะเต็มไปด้วยความกระวน
 กระวาย อารามที่อยากไปเที่ยวบ้านอาโกวตามประสาเด็ก กระทั่ง
 ได้เวลากินอาหารเสร็จแล้วเราก็ก็นอนกระวนกระวาย เพราะอา
 โกวยังไม่กลับมา ตอนสายๆอาโกวจึงกลับมาพร้อมกับบอกว่า
 หยงจิวเอ๋ยไปกับเหอะ บอกว่าเราไม่มีอะไร ไม่ต้องเก็บอะไร ก็ไป
 ได้เลย มีแต่เพียงเสื้อผ้าชุดเดียวเท่านั้น ห่อแล้วก็ไปกับอาโกวได้
 ทันที ในวันนั้นกว่าจะออกเดินทางได้ก็สายเอาไปอยู่เลย อาโกวมัว

แต่ไปเยี่ยมคนนั้นเยี่ยมคนนี้ ครั้งนี้จำได้คลับคล้ายคลับคลาว่าอา
 โกวได้เอารองเท้าฟางซึ่งทำด้วยฟางมาผูกติดเท้าเราด้วย เพื่อให้
 เท้าเราเดินไปโดยไม่ต้องรอนเท้า ถนนหนทางในเมืองจีนนั้นเขา
 เอาปูนเป็นแผ่นๆรองเป็นระยะๆห่างกันพอที่จะก้าวได้ ฉะนั้นถ้า
 เดินไปบนปูนจะรอนมาก คลับคล้ายคลับคลาว่าขามาที่กวาจะถึง
 เสียสี่ของเรานั้น เราจำได้ว่าเราวิ่งบางกระโดดบ้าง จนกระทั่ง
 เหนื่อยแ่ อาเตียก็เลยให้เราขี่คอ ขี่คอไปพักหนึ่งอาเตียก็ทนไม่
 ไหว เพราะอาเตียขณะนั้นอายุตั้ง 50 แล้วเราเพียง 9 ขวบ แก
 40 กว่าถึงจะมีเรา ครั้งนั้นเมื่อขามาเมืองจีนครั้งแรก
 เราวิ่งบางกระโดดบ้าง ต่อเมื่อตอนเย็นๆจึงเดินได้สบายเพราะแดด
 อ่อน คราวนี้เรามากับอาโกวรู้สึกว่าจะไม่ต้องกระโดด ให้อ้วกงต้องวิ่ง
 บางตามประสาเด็กซุกซนวิ่งที่กระโดดก็ แต่จำได้ว่าในครั้งนั้นไม่ได้
 วิ่งกระโดด เพราะความรอนของปูนซีเมนต์ที่เท้าเลย

ตอน "แข่งเรือมังกร ไช้เล็งจู้"

หลังจากเราได้กลับจากเจ็ยไปบ้านอาโกวเรามีความสุขประมาณสัก 10 วันแล้วกลับมาถึงเฮียสี่เราเมื่ออาโกวมาส่ง อาแป๊ะก็บัญชาให้เราเข้าสู่งานทันที สิ่งที่เราลืมไม่ได้เมื่อมาถึงก็คือจะต้องไปเยี่ยมควายเฒ่าซึ่งเรารักมันมากและมันก็รักเรา เราจะเข้าไปกอดและหาหญ้าหาฟางมาให้มันกินอย่างนี้เป็นต้น มันก็จะเอาหัวดันเราแสดงความรักใคร่พร้อม กับหลับตาให้เรา กอดแสดงให้รู้ว่ามันก็คิดถึงเราเหมือนกัน ซึ่งมันไม่สามารถพูดได้นอกจากมันจะแสดงกิริยาอาการให้เราเข้าใจมันเท่านั้นเอง พออาโกวมาส่งเราแล้ว อาโกวแกก็ไปเยี่ยมเพื่อนเยี่ยมคนที่รู้จักชอบพอมานาน กาลก่อนตามที่เคยมา แต่เที่ยวนี้มีเวลาไม่มากนัก เพราะกว่าจะมาส่งเราก็ตายไปแล้ว แกก็ต้องเดินทางกลับในวันนั้นไม่ยอมค้างคืน แกจึงไปเยี่ยมเฉพะบ้านที่อยู่ไกล ๆ กันเท่านั้น ไปเยี่ยมสักประเดี๋ยวแกก็กลับ เมื่ออาโกวกลับไปแล้ว อาแป๊ะอาอ้อมได้เรียกเราไปว่ากล่าวว่ไปอย่างสุขสบายดีแล้วนะ ไม่ต้องห่วงงานทางนี้เลย อาเจ๋องก็บอกว่านี่ลื้อปลอยให้อัวเลี้ยงควาย 2 ตัวอยู่คนเดียว ช่างไม่คิดถึงบ้างหรือเนี่ย อาแป๊ะอาอ้อมก็พลอยผสมโรงพลอยว่ไป ทำไห้เรายิ้มไม่ออกเลย ที่อาการที่ไม่ว่ไปบ้านอาโกวมีความสุขอย่างไร ก็คอแข็งไปหมดพูดไม่ได้เลย หนาก็เจื่อนและจอยไปถนัดและคิดถึงว่เรานี่ช่างเป็นคนที่น่าอาภัพเสียเหลือเกิน กำลังมีความสุขกลับมาก็มาถูกตอว่ มีหน้าซ้ำอาแป๊ะยังบอกว่ที่หลังใครมาชวนถ้ายังกลาไปอีก กลับมาจะเชกหัวเสียไห้แยเลย เราก็ไม่รู้จะพูดยังงี้ก็ต้องตามใจแก ในวันนั้นนอกจากเราจะไปดูควายแล้ว อย่างอื่นเราก็ไม่ได้ทำอะไรอีกจนกระทั่งรุ่งเช้า อาแป๊ะก็มาปลุกแต่เช้าว่กิจวัตรประจำวันของลื้อนะ ลื้อจะต้องนำบุงก็นำไปพายไปเลี้ยงหมู หมูทั้งหมดมี 3-4 ตัวแล้วแต่ว่มันจะไปกินที่ไหน เราต้องคอยไล่ตอนให้มันรวม ๆ กันอยู่อันเป็นกิจวัตร ถ้าหมูขี้เมื่อไหร่ก็จะต้องไชไปพาย

เขี่ยเข้าบุงก็เก็บไว้ เมื่อกลับไปแล้วจะได้เอาไปใส่ในส้วม หมายความว่าเขาสูกิจวัตรประจำวันของเราอย่างเก่า ดังที่ได้กล่าวมาแล้วในบทก่อนๆแล้ว ตอนกลางวันหลังจากกลับมาทานข้าวหรือไม่ได้ทานข้าวตอนนี้ก็จำไม่ได้เพียง 2 มื้อหรือ 3 มื้อก็จำไม่ค่อยได้แล้ว ก็ต้องออกไปเลี้ยงควายพร้อมกับเอาเชือกและเคียวไปเพื่อจะเกี่ยวหญ้าไว้ให้ควายกินตามธรรมดาที่เราเคยปฏิบัติมา ไปกับอาเจ็ง 2 คน เจอกันแล้วเขาก็บอกว่าล้อคราวนี้ล้อจะต้องดูแลให้อู่มั่ง ปล่อยให้ให้อู่วสบายมั่ง เราก็บอกว่าอาเจ็งโอ้ลูกควายอู่มั่งคับมันไม่ได้นะ มันแก่จะตายเดี๋ยวมันก็ชีวิตอู้อแยแล้ว เขาก็บอกว่าไม่รู้ล้อจะต้องดูแลให้อู่วสบายบ้าง เราก็เถียงไม่ขึ้นจำเป็นจำใจจะต้องไปดูแลให้ คือหมายความว่าต้องเลี้ยง 2 ตัวทดแทนเท่าที่แก่เลี้ยงให้เราตอนเราไปกับอาโกว ทั้งขาไปและขากลับตามกิจวัตรธรรมดา เราก็แวะโรงเรียนสักหน่อย ขากลับแวะนานหน่อย ซึ่งอาเจ็งก็ต้องมาเร่งเราเราให้เรากลับให้จ้งได้เราก็ต้อ เวลาอื่นแกว่าเราเราไม่เคยต้อเลย แต่กับการที่มาดูเขาเรียนหนังสือตอนขากลับนี้ เราพยายามต้ออยู่ตลอด เพราะเหตุที่เราตีมด้าแห่งรศการเรียนหนังสือเสียเหลือเกิน พร้อมกับสงสารตัวเองที่อัปโซควาสนาไม่มีวาสนาได้เรียน บางครั้งถึงกับสะอื้นน้อยๆด้วยความสงสารตัวเอง อาเจ็งก็พยายามเร่งให้เรากลับให้ได้ เมื่อกลับมาถึงแกก็ฟ้องอาแปะอย่างเคย เราก็ถูกเรียกไปเชกหัวแล้วว่นำหนอย่างมึงมันไม่มีวาสนาได้เรียนหรือแล้วเราก็หนาจอยกลับมาและนำควายไปผูกตามเคยและกอดมันก่อนจากเป็นนิกิจวัตรของเรา ซึ่งมันรักเราเราก็รักมัน

ต่อมาอีกที่วันก็จำไม่ได้ ได้ยินพวกผู้ใหญ่เขาคุยกันว่าจะถึงเวลาแข่งเรือมังกรแล้ว เราได้ยินเราก็หึ่งทันทีพร้อมกับชักถามว่าเมื่อไหร่ เรออยากดูเขาแข่งเรือกันเพราะว่ามันสนุกเราก็ไม่ต้องไปเลี้ยงควายเป็นความสุขของเราชนิดหนึ่ง ซึ่งนอกเหนือจากกิจวัตรประจำวัน ครั้นได้เวลาพวกเราเด็กๆพากันตื่นแต่เช้า รีบเอาหมู

ไปเลี้ยงแต่เช้าเลย แล้วมันจะกินอ้อมไม่อ้อมพวกเราเด็ก ๆ ไม่คำนึงถึงแล้ว เมื่อเกือบ ๆ จะได้เวลาที่เขาจะแข่งกัน เราก็รีบไล่หมกลับบ้านพร้อมกับเอาซีที่มันซีไปใส่ในสวมเป็นกิจวัตรเราตอนหนึ่ง แต่สิ่งที่เราลืมไม่ได้ก็คือจะต้องไปหาควายเฒ่าของเราพร้อมกับไปเอาหญ้าที่เราเก็บเกี่ยวมาไว้เพื่อเอาไปให้มันกิน ชื่อนี้เรารักมัน เราก็กินไม่ได้ เราจึงมาชวนพวกพี่สาวไป“ซื้อตั้ง” ซึ่งเป็นสมบัติสวนรวมของเฮียลีเรา ซึ่งตั้งอยู่ที่ “เจียเคย”(หัวน้ำ, หัวคลอง) ได้กล่าวแล้วว่า คลองหรือแม่น้ำ ความจริงไม่ใช่แม่น้ำเหมือนบ้านอาโกวเราที่ได้เคยไปมา ที่นั่นเป็นแม่น้ำจริงๆ เพราะน้ำไหลอยู่ตลอดเวลา แต่ที่ “เจียเคย” มันไม่ใช่แม่น้ำ คล้ายๆ เป็นคลองซึ่งเขาสูบน้ำมาจากแม่น้ำเข้ามาในคลอง เพื่อหล่อเลี้ยงให้น้ำมันเต็มอยู่ตลอดเวลาเท่านั้นเอง เมื่อชาวนาชาตุน้ำเขาจะได้สูบน้ำจากแม่น้ำ หรือในคลองให้ตามคลองเล็กคลองน้อย คลองซอยเขาไปสูบน้ำอีกทอดหนึ่งข้างจึงเก็บเกี่ยวได้ 2 ครั้ง แต่ไม่มีอาการที่จะขาดน้ำ ขาดอะไรเลย น้ำในแม่น้ำก็คงยังเต็มปรี่อยู่ตลอดเวลา ซึ่งข้อนี้ชลประทานของเมืองจีนเขาทำได้ดี แต่ที่อื่นไม่ทราบรู้สึกว่ามีบางปีที่ได้ข่าวว่าแห้งแล้งเหมือนกัน แต่ที่บ้านเราไม่มีเลย สิ่งที่เป็นอุทกภัยก็คือเขื่อนพังปีไหนน้ำมากมากจนกระทั่งล้นเขื่อน เขื่อนก็พังลงที่ซึ่ง ประมาณ 10 ปีหรือ 20 ปีก็จะมีสักครั้งนี้ได้ยินแต่พวกผู้ใหญ่เขาพูดกันอย่างนี้ ซึ่งขณะนั้นเราก็ไม่รู้ เราไม่ได้ใส่ใจจำ มารู้อาตอนหลังๆ เมื่อโตขึ้นมาแล้ว เมื่อเราเอาหมูเขาเลาและไม่ลืมไปให้หญ้าควายเฒ่าของเราแล้ว เราก็ไปชวนคนนั้นคนนี้พากันไป “เจียเคย” ที่ที่เขาจะแข่งเรือกัน ไปถึงก็เห็นคนเยอะแยะหมดเลย สวนเรื่อนั้นก็มีจอดอยู่ไม่กี่ลำ ตอนแข่งจริง ๆ รู้สึกว่าจะมีแข่งกัน 10 กว่า 20 ลำเท่านั้นเอง การแข่งเรือนี้ไม่ใช่แข่งแต่เฉพาะเฮียลีเรา แต่เฮียลีที่ไกลเคียงกัน จะพากันหัดฝึพายและนำมาแข่งกับเฮียลีเรา คือเป็นการแข่งขันกันระหว่างหมู่บ้านต่อหมู่บ้าน เพราะฉะนั้นคนที่เจียเคยจึงเต็มไปด้วยหมดจนไม่รู้มาจากหมู่บ้านไหนต่อหมู่บ้านไหน เด็ก ๆ เราก็พากันวิ่งเล่น

เกี่ยวก๊วไปเลย เด็กที่มาจากเฮียสี่อื่นเยอะแยะมากหน้าหลายตา
 จนไม่รู้ใครเป็นใคร พวกเราที่ไปกันเราก็กินเฉพาะส่วนเรา ที่เขามา
 เขาก็กินเฉพาะส่วนเขา แต่ก็อดกระทบกระทั่งกันไม่ได้ จึงเกิดการ
 ทะเลาะวิวาทกันขึ้นมา เราเด็กเล็กไม่กล้าไปทะเลาะกับเขากลับ
 เด็กใหญ่และกลัวเจ็บตัว แต่ว่าเด็กใหญ่ที่เฮียสี่เรา เขาชอบไป
 ทะเลาะกันแสดงอาการเป็นเจาถิ่น ซึ่งขณะนั้นเรื่องความหึงผยอง
 ในศักดิ์ศรีลูกผู้ชายเรา ไม่รู้ว่ามีเหือดหายไปหมดเลย เราถูกข่ม
 เสียจนศักดิ์ศรีของความเป็นลูกผู้ชายที่เคยมีเมื่ออยู่บางมูลนาก
 และเคยต่อยกับเขา มาเขียนหว่ากันใครทำไม่ได้ต้องรักษาศักดิ์ศรี
 ของความเป็นลูกผู้ชาย แต่เราเมื่อไปเมืองจีนแล้ว เราไม่มีศักดิ์ศรี
 อันนี้อยู่เลย หัวใจเราถดถอยจนไม่มีอะไรเหลือหรือ เรามีแต่หน้านี้
 คิวฆมวดมีแต่ความซอกซำระกำใจเท่านั้นเอง หน้าตาเป็นที่พึ่งของ
 เรายอดตลอดมา เราไม่กล้าสู้รบปรบมือใคร เพราะฉะนั้นเมื่อเขาเกิด
 เรื่องขึ้น เราก็กินพยายามไปเสียให้ไกลหนีไป พร้อมกับพาเพื่อนๆเรา
 เด็กๆเล็กๆด้วยกันไปเล่นกันตามประสา ไม่ไปทะเลาะ กับเขาแม่
 แตน้อย ศักดิ์ศรีแห่งความเป็นลูกผู้ชาย ศักดิ์ศรีแห่งความหึง
 ผยองว่าเรานี้ก็คือหนึ่งในสยามเหมือนกัน ซึ่งมีอยู่ที่เมืองไทย ไม่มี
 เลยแมนแต่นิดเดียว เรากลายเป็นคนเจ้าทุกข์เป็นคนวานอนสอน
 ง่าย ใครจะว่าอะไรเราก็กินเอาแต่นิ่งเงียบไม่กล้าเถียง เราจะได้อยู่กับ
 อาเจ้ที่ไปอยู่ที่โรงเรียน ให้เรากลับเราไม่ยอมกลับ เราคืออยู่แค
 เนี่ยะ แมนแตจะเขกหัวเรา เราก็กินยอมเจ็บ โอ้หนอ! ชีวิตของเรา
 ช่างตกต่ำถึงเพียงนี้ คิดแล้วให้เศร้าใจเหลือเกิน การแข่งในวันนั้น
 เป็นที่สนุกสนานฮือฮาเป็นอันมาก เราก็กินมีความสนุกสนานเพราะ
 เราไม่รู้ว่าเป็นเรือใครต่อเรือใคร เราเชียร์ทุกลำที่มันชนะ มันชนะ
 เราก็กินใจไปกับเขาด้วย ซึ่งเด็กๆเล็กๆอย่างเราไม่มีความรู้สึกอันนี้
 เลย กำลังใจเราตกต่ำที่สุดแล้ว เฮียสี่เราจะแพชนะเราไม่ได้สนเลย
 เมื่อใกล้ค่ำขุมขมัวลง การแข่งก็สิ้นสุดปรากฏผลในวันนั้นว่า
 เฮียสี่เราแพอย่างหลุดลุ่ยเลย ไม่มีชนะแมนแตเทียวเดียว พี่ชายเรา

มารับเรากลับบ้าน มาถึงก็บินมาตลอดทางหน้าเครียดพร้อมกับ
ผรุสวาทว่าพยายามจะเป็นคนกับเขาด้วยแรงสัณห์ก็ไม่มี ยังจะมา
แข่งกับเขาก็คงทำอะไรอีกเยอะแยะหมดเต็มไปด้วยอารมณ์
เพราะว่าเฮียลีเราแพ้อาอย่างหลดลุ่มหมด จึงหน้านี้วักขมวด
ทุกๆคนจนเราพวกเด็กๆซึ่งเมื่อได้ฟังแล้วรู้สึกไม่สบายใจเหมือนกัน
ความสนุกสนานเฮฮาที่เราได้อยู่แต่เดิมาก็รู้สึกว่าจะหายไปเสีย
กว่าครึ่งเสียแล้ว เมื่อมาได้ยินพี่ชายเราและเด็กหนุ่มๆในเฮียลีเรา
ด่ากันออกขรมไปหมด ในวันนั้นกลับมาถึงบ้านแล้วทุกคนก็รู้สึกไม่
ค่อยสบายใจ อาแป๊ะอาซี้ซิมแมจะไม่ได้ไป ได้ข่าวว่าเฮียลีเราแพ
อย่างหมดรูปก็รู้สึกไม่ค่อยสบายใจ เด็กหนุ่มๆสาวๆก็ด่ากันให้ขรม
ไปหมด ซ่อมก็ไม่ซ่อมมากแล้วยังไปแข่งกับเขาก็กให้เสีย รวม
ความแล้วในวันนั้นการแข่งเรือที่เด็กๆรอคอยกันมานาน ทั้งๆที่ได้
รับความสุขสนุกสนานในวันแข่ง แต่เมื่อกลับมาบ้านแล้ว ก็ต่างคน
ต่างหน้านี้วักขมวดไปหมด หมดความสุข หมดความสนุกเลย จึง
เป็นอันว่าวันนั้นเราแพ้อาอย่างหมดรูป ขอบันทีก็ไว้เตือนความจำ

ตอน “ความสนุกเพลิดเพลินที่อำเภอยะยี่”

จะเป็นวัน เดือน ปีใด เราก็คงจะจำได้ขณะที่เราเพลิดเพลินอยู่กับการเล่นควายเฒ่า และเล่นตามประสาเด็ก ๆ ของเราอย่างเพลิดเพลินนั้น พี่ชายเรามาบอกว่าให้กลับบ้านเดี๋ยวนี้พร้อมกับรับอาสาจะเลี้ยงควายเฒ่าแทนเรา โดยให้อาเจียงเป็นคนเลี้ยงควายเฒ่าของเราแทน เราก็ให้สงสัยเป็นกำลังอยากรู้ว่าที่บ้านมีเรื่องอะไรเกิดขึ้น เพราะปกติไม่เคยมีใครเห็นความสำคัญของเราถึงขนาดที่จะต้องมาตามกลับบ้านกลางคืนอย่างนั้น เราจึงถามพี่ชายเสียหยงอ้อว่ามีอะไร เขาก็บอกว่ามีฮวงแฉะมา แปลว่าคนที่มาจากเมืองไทย ใจเราก็อึดแน่นขึ้นมาสงสัยว่าจะเป็นอาเตี้ยของเรามารับกลับบ้านเมืองไทย แต่เป็นไปไม่ได้อาเตี้ยมาพี่ชายเราต้องบอกว่าอาเตี้ยมาให้รับไปหาอาเตี้ยเรา จะได้ดีใจแต่ไม่ใช่หรือจะเป็นตัวอาเตี้ยให้คนมารับเรากลับเมืองไทย เราก็อึดแน่นใจมากเป็นกองที่จะได้กลับบ้านเมืองไทยเพื่อจะไปพบกับยายจ่า แม่จ่า ซึ่งรักเรามากที่สุดที่เมืองไทยของเรา พยายามถามเท่าไรพี่ชายเราก็ไม่ยอมบอกและแกล้งบอกแกล้งไม่รู้จักเป็นใครก็ไม่รู้ เราเดินกลับพลางใจหนึ่งก็แอบยินดี อีกใจหนึ่งก็แอบสงสัยเป็นกำลังว่าจะมีเรื่องอะไรหูนอมาจากเมืองไทย หรือคุณแม่คุณยายเราคิดถึงเราไม่ได้ จึงให้คนมารับไป ก็เป็นไปไม่ได้เพราะคุณแม่คุณยายเราพูดภาษาจีนได้นิดหน่อยเท่านั้น และไม่รู้ว่าเมืองจีนของอาเตี้ยเราอยู่ที่ไหน เพราะแกล้งไม่ได้ใส่ใจจดจำ ไม่ได้รู้เราถามอาเตี้ยหรือเราแม่แต่นิดเดียวเลย ระหว่างทางเดินกลับจิตใจเราไม่เป็นปกติใจก็ไม่ค่อยดีให้หวังและคิดไปต่างๆนาๆ พี่ชายเราเดินเร็วเราก็พยายามเร่งรีบฝีเท้าให้ทันให้ได้ เพราะใจรอนอยากจะทำไม่ว่ามีใครมาจากเมืองไทยหรือใจครั้นถึงบ้านแล้วก็ได้พบอาแป๊ะอาอ้อมรอเราอยู่ พร้อมกับเร่งให้เราไปพบกับคนคนหนึ่งที่มาจากเมืองไทยที่เรียกว่าฮวงแฉะ ซึ่งกำลังแจกของกันอยู่ในห้องนอนที่เราอนอนอยู่ อารามที่อยากรู้เรื่อง

เร็ว ๆ ก็ถามอาแป๊ะว่าเขามาทำไมเกี่ยวกับอ้ออย่างไร อาแป๊ะคำขรม
 เลยบอกวาเห็นหนากี้รูเองไม่ต้องมาถาม เรากี้หันามอย จำเป็นจำ
 ใจต้องเดินตามแกไป ครั้นไปถึงเห็นอานึ่งแกกำลังจัดแจกของให้
 แกพวกเด็ก ๆ อยู่ เรากี้จำอานึ่งไม่ได้ เพราะตั้งแต่แต่งงานกับพี่สาว
 เรา เราเป็นคนรอน้ำเจ้าบาวและไต่เงินคาร์คหน้าเป็นจำนวนเงิน 2
 เหรียญบาท เราดีใจเหลือเกินในชีวิตไม่เคยไต่เงินมากมายอย่างนี้
 พยายามเก็บไว้อย่างดียิ่ง แต่ว่ากลัวจะหายก็ต้งนำกลับไปฝาก
 ยายเราเข้าไว้ ในชีวิตนอย ๆ ของเราไต่เงิน 2 เหรียญบาทเท่านั้น
 เป็นสมบัติอันล้ำค่าที่สุดสำหรับชีวิตเราเลยทีเดียว แต่เรากี้ลืมไป
 แลวและพบหนากานึ่งของเราเพียงไม่กี่ครั้งเลย เราอยู่คนละบาน
 กัน อานึ่งของเรากี้ไม่เคยที่จะสนใจในตัวเราเลยพบหนากแก แก
 เรียกบาง ไม่ไต่สนใจเรียกไปตามธรรมเนียมมันเอง ความรู้สึกเรา
 กี้รู้สึกวากานึ่งไม่ค่อยสนใจในตัวเราเท่าไหรเลย และเรากี้เล่นตาม
 ภาษาเด็กของเรา ไม่ได้ให้ความสนใจกับอานึ่งของเราอีกต่อไป
 เช่นเดียวกันด้วยเหตุนี้จึงจำหน้าคาตาแกไม่ได้ เมื่อเห็นรามากา
 นึ่งกี้เรียกเราวากาหยงจิวเออย ๆ มาหาอานึ่งนอย นีนนมเยอะแยะ
 เลย เรากี้ดีใจที่จะไต่กินขนมจึงไต่ปราดเข้าไปหาแก แกส่งขนมให้กี้
 กินอยางตายอดตายอยาก เพราะเหตุวากอยู่เมืองจินนั้นเราอดอยาก
 เสียเหลือเกิน กินขนมพลาบก็มองดูหนากแกแต่กี้จำไม่ได้ แกกี้บอก
 อานึ่งไถเล่าจำไม่ได้เทรอ อานึ่งที่แต่งงานกับพี่สาว เรานีก้ออกวาก
 เป็นคนที่ให้เงินเรา 2 บาท เรากี้ถึงกับน้ำตาไหลลลอบ่าทันที
 เหมือนกับเทวดามาโปรดเราจึงถามแกวากาเตียให้มารับอ้อกลับไป
 ไซ้ใหม่ เราถามย้าแลวย้าอีกแกกี้ยิ้มแลวตอบวาก ออ!อยากกลับไป
 เมืองไทยแยะแลวซี ยายกับแม่ลื้อสั่งแลวสั่งอีกให้มาเยี่ยมลื้อมา
 ดูลื้อวาทกข์สุขเป็นยังงิ อ้อกี้เลยตองมาเยี่ยมลื้อ ความจริงอาเตีย
 ไม่ได้ให้มารับกลับไปเลย แต่แม่ลื้อกับยายลื้อให้มาดูให้ไต่ วาทกข์
 สุขเป็นอยางไร อ้อมาเทียวนีเพื่อมาเยี่ยมแม่ เยี่ยมนอง ๆ กันทั้งหมด
 ที่บ้านอ้อ อ้อกี้เลยคิดวากจะมารับลื้อไปเทียวบานอ้อ ให้รู้จักกับนอง ๆ

ของอัวและอาเจีลืออีกคนด้วย เราก็ผิดหวังอย่างแรงแทบจะร้องไห้โฮเสี้อออกมาให้ได้เชียว แต่ก็พยายามระงับไว้ เราเป็นลูกผู้ชายหน้าตาจะต้องไม่ออกจากนอกเบา แหมจะพยายามปลอบใจตัวเองก็แล้ว เข้มแข็งก็แล้ว ก็ยังไม่วายหน้าตาออกมาคlobber อาเน็งเห็นอาการเรา ก็รู้สึกสงสารอย่างจับใจ แต่ว่าคนจีนก็คงเป็นคนจีนอยู่นั่นเอง อาเน็งเราเป็นคนจีนก็หวังว่าจะให้ลูกเตามาสืบเผ่าพันธุ์อยู่เมืองจีน ยังรักเมืองจีนอยู่เรื่อย แยกก็พยายามทำใจแข่งพูดกับเราอย่างดี ๆ ว่าอาต้อเอ๋ย ล้อออย่าเสีใจไปเลยเตี้ยล้ออยากไหมาเรียนหนังสือที่นี้ก็เรียนเถอะ จะกลับไปเมืองไทยยายกับแม่ล้อก็สบายดี ไม่มีอะไร ไว้ให้ล้อเรียนหนังสือสำเร็จเสีเมื่อไหร่จึงคอยกลับไปเมืองไทย อาเน็งจะพาล้อไปเที่ยวบ้านอาเน็งไปให้สนุกเลย แล้วไปรู้จักอาเจเมืองจีนของล้ออีกคนหนึ่งไปรู้จักกับอามาและน้อง ๆ ของอาเน็ง จะพาล้อเที่ยวอย่างสนุกที่สุดเลย อาเน็งแยกก็พยายามพูดถึงความสนุกที่บ้านของแกว่ามีต๋นอ้งไส มีสวน มีลำคลอง เวลานี้แซ่ใสกำลังออกลูกเลย พยายามอยากคิดถึงเมืองไทยมากนักละให้เรียนสำเร็จเมื่อไหร่ก็จะไต่กลับไป พยายามพูดปลอบใจเราต่าง ๆ นานาอาเน็งเราได้ชื่อว่าเป็นผู้มีการศึกษามากเมื่ออยู่บางมูลนากนี่เป็นผู้ที่ชาวบางมูลนากนับถือมากเหลือเกินในภูมิรัฐของแก ในความใฝ่ฝันของแก พูดจาอย่างนี้เป็นหลักฐาน พูดค่อย ๆ พูดเติมไปดวยหลักการของความรูหนังสือ ซึ่งคนจีนในเมืองไทยสวนมาการศึกษาต่ำนี้ การศึกษาแกสูงมาก เพราะฉะนั้นคนในบางมูลนากจึงนิยมและนับถือแกมากในภูมิบัญญัติของแก ฉะนั้นแกจึงมีวาทะศิลป์ที่จะกล่อมให้เราเคลิบเคลิ้มไปได้จนกระทั่งเราตั้งใจตามคำพูดของแก เพื่อจะไปเที่ยวบ้านแกตามที่แกชักชวน พร้อมกับแกก็ชักชวนให้เราว่าแกจะไปขออนุญาตอาแปะเรา เพื่อจะขอเราไปเที่ยวบ้านแก เราจะต้องรับปากรับคำว่าจะอยากไปเที่ยวบ้านอาเน็ง มิฉะนั้นประเดี๋ยวจะไม่ได้ไปด้วยวาทะศิลป์อันแสนคมของแก แยกก็พูดเกลี้ยกล่อมให้อาแปะเรายินยอมให้ไป ทั้งๆที่เราเพิ่งกลับมาจากบ้านอาโกวเรา

เมื่อไม่นานมานี้ ซึ่งอาแป๊ะเราเสียแรงงานไปเนื่องจากเรามากแต่ว่า ก็ทนในวาทะศิลป์ของอาหนึ่งเราไม่ได้ ก็ยินยอมให้เราไปแต่ก็ไม่วาย กำชับว่าอย่าให้หลายวันนัก อาหนึ่งเราก็บอกไม่หลายวันหรือก่อน อ้าวจะกลับเมืองไทย อ้าวต้องนำมาส่งล่อจนได้ ด้วยเหตุนี้เราจึงไปเที่ยวบ้านอาหนึ่งอย่างราบรื่นในวันนั้นเอง สำหรับอาโกวเรามากก็มานอนค้างกับเราคืนหนึ่ง เขาจึงเดินทางกลับไปแต่อาหนึ่งเรามาที่ มาถึงตอนบ่ายก็พาเรากลับไป จำได้ว่าเดินทางก็เหมือนๆกันทุกๆ แห่งที่เราเคยไปมา คือมีปูนหล่อเป็นก้อนๆ ทั้งช่วงเป็นระยะๆ ให้พอ ก้าวเดินได้ อาหนึ่งไต่เตريمรองเทามาให้เราใส่ไปโดยไม่ต้องรอน เท้าอีกต่อไป การเดินทางก็ผ่านไปหลายหมู่บ้านแล้วก็ถึงบ้านอาหนึ่ง อาหนึ่งบอกว่าวันนี้มันเย็นมากแล้ว ไม่อย่างนั้นจะพาไปเที่ยวตลาด ไร่ตอนซากลับจะแวะมาซักหน่อย ถ้ามเราเคยมาหรือเปล่า เราก็บอกว่าไม่เคยมา แต่อาแป๊ะเคยมาเรื่อยๆ แต่ตัวเราไม่เคยมา เมื่อถึงสามแยกหรือสี่แยก แกก็ต้องบอกว่าทางนั้นไปไหนทางนี้ไปไหน ซึ่งมีน้มนมากมายจนเราจำไม่ได้ บ้านอาหนึ่งเป็น 3-4 หลังติดต่อกันเลย ซึ่งอาหนึ่งไต่พาเราไปหาแม่แกซึ่งเราต้องเรียกว่าอาม่าคือต้องเคารพ ผู้ใหญ่ก่อน แล้วจึงพามาหาอาเจเมืองจีนของเรา เมียหลวงเป็นเมีย เมืองจีน พี่สาวเราเป็นเมียเมืองไทย แต่อาเจเมืองจีนเป็นเมียดั้งเดิม ซึ่งรู้สึกว่แกเป็นคนที่มีนิสัยอ่อนโยนและบริสุทธิ์ที่สุด ไปถึงแล้วรู้สึกว่แกจะต้อนรับเราด้วยความเต็มใจเลย ความเป็นกันเองและให้ความรักเราตั้งแต่เห็นหน้า ด้วยความบริสุทธิ์ใจก่อความอบอุ่นให้ แกเราในขณะนั้นเป็นอย่างยิ่ง คินนั้นเราไม่ได้วิสาสะกับใครมากนัก นอกจากคนในบ้านเท่านั้นเอง ในบ้านนั้นมีอาหนึ่งเราเป็นคนโตชื่อ ซุงฮะ คนรองชื่อซุงเฮียง คนที่สี่ชื่อซุงหวย คนที่ห้าชื่อซุงกก คนที่ หกชื่อซุงเตง ซุงเฮียงกับซุงหวยอยู่เมืองไทย ส่วนซุงกกกับซุงเตง อยู่เมืองจีน เราเดินทางมาไกลเลยกลับไปแต่หัวค่ำด้วยความอ่อนเพลียตื่นเช้าขึ้นมา อาหนึ่งไต่ให้ซุงเตงซึ่งเป็นน้องคนเล็กพาเราไปเที่ยวในที่ต่างๆ ถ้าห่างจากบ้านไปหน่อยจะต้องพายเรือไป แล้วก็

จะมีสวนของหมู่บ้านมีผลไม้เต็มไปหมด แต่จำไม่ได้ว่ามีอะไรบ้าง
เท่าที่ จำได้คือมีแซ่ใส ซึ่งอาเจ็กซุงเตงได้พาเราไปจับนกกัน ไปหา
รังนกกันวิ่งเล่นกันในสวน สวนมีต้นไม้ต้นไม้โตๆสูงท่วมหัวทั้งนั้นเลย
ในวันนั้นไม่ได้คิดอะไรเพราะเอาข้าวไปกิน วันต่อมากินข้าวแล้วอา
เจ็กซุงเตงพาเราปีนต้นไม้ขึ้นไปเก็บแซ่ใส(ลูกพลับดิบ ๆ)ต่างกับที่เรา
เขาใจ คือเราเขาใจว่าแซ่ใสเมื่อดิบ ๆกินกรอบ เมื่อสุก ๆ แล้วจะเป็น
อั่งใสกินนุ่มเหมือนกับมะม่วงเรา แซ่ใสก็คือลูกพลับที่เมืองไทยเรา
มี แต่ลูกพลับที่ตากแห้งซึ่งเคยกินกับน้ำเตาหุ แซ่ใสเมื่อเต็ดมาแล้ว
เราก็ดลองไปคำผาดมากคือกินไม่ได้ แก้ก็บอกว่าเต็ดมาแล้วต้องไป
แช่น้ำสัก 3-4 คืน จึงได้พากันเต็ดสัก 2-3 ลูกแล้วทำเครื่องหมาย
เขา ไ่วแซ่วไวน้ำ ไวกล่าวไ่วว่าเราพายเรือไปกิน ไปแล้วก็ตกปลา
บาง อะไรวางซึ่งปลาในเมืองจีนนั้นหายากเหลือเกินตกแล้วตกอีก
จะ ดิดเบ็ดสักชนิดหนึ่งก็รู้สึกยากเราไปตั้ง 2-3 วันไม่ได้ปลาสักตัว
เลย เราก็นำไปทำแซ่ใสทั้ง 3 ลูกไปฝังไ่ว แล้วจึงทำเครื่องหมายไ่ว
บนต้นไม้ ทำเครื่องหมายไ่วที่ริมดินริมหริ่งซึ่งมันห่างกันแค่เมตร
เดียว น้ำกับหริ่งห่างกันไม่ถึงเมตรดี เราก็กินกันไปยิงนก ซึ่งนกก็
หายิงได้ ยากเหลือเกินนาน ๆ จะเจอะสักตัวหนึ่ง แม่นกระนั้นก็ดี เรา
ก็ซุกซนไปอย่างมีชีวิตชีวาเที่ยวไปเรื่อย ๆ อาเจ็กซุงเตงเอาข้าวไป
กินด้วย ไปถึงกลางวันก็เลยมากินข้าวกัน แล้วก็เที่ยวต่อจนกระทั่ง
เย็นถึงจะกลับบ้านทำอย่างนี้ทุกวัน พอวันที่ 2 ที่ 3 เราก็อดรนทน
ไม่ได้ จัดแจงบอกอาเจ็กซุงเตงว่าลองงมมาดูซิว่าแซ่ใสมันจะสุกกิน
ได้ หรือยัง อาเจ็กซุงเตงก็เห็นด้วย แต่บอกว่ามันยังไม่สุกนะยังกิน
ไม่ได้ต้องแช่น้ำไว้สัก 5 วันหรือ 6 วัน เราแค่ 3 วันแค่นี้จัดแจงเอามา
กินก็พอกินได้ แต่มันยังมีรสฝาดอยู่อีกหน่อยจึงกินได้ครึ่งลูกแล้วก็
เอาฝังไ่วอย่างเก่าอีก วันที่ 3 นี้อาเจ็กซุงเตงได้พาเราไปหากะจับที่
กลางน้ำก็เห็นมีแต่ดอกกระจับฝักเล็กๆอยู่บนน้ำส่วนที่เอามากินได้
แกบอกว่าจะต้องงมเข้าไปเราก้ไปตักกัน ด้วยความสุขสนุกและซุก
ซนตามประสาเด็ก ๆ เขาผูกให้เป็นแพใหญ่เลยและข้าง ๆ แพก็มี

ดอกบัวหลวงอยู่อีก ไปก็ไม่กล้าเด็ดของเขา แต่กระจับเนี่ยซีไม่รู้
 ของใคร จะเอามาเยอะก็เกรงใจเจ้าของเขา แต่กระจับก็ต้องงม
 เพราะอยู่ใต้น้ำ อาเจ็ทงเตงจึ่งมขึ้นมามีแต่ผักเขียว ๆ ยังไม่ดำ
 แกบอควาเอาไปก็ใช้ไม่ได้ต้องทิ้งไว้ใต้น้ำ วันที่ 5 ไปเที่ยวกัน หลัง
 จากเที่ยวเสร็จท่องก็รู้สึกหิว จึงบอกอาเจ็ทงเตง ไปงมแซ่ใส่ที่ฝังไว้
 อีก 2 ลูกครึ่ง เอาขึ้นมาดูซีเป็นไง กึ่งมเอาครึ่งลูกขึ้นมาทอนรู้สึกวา
 หวานอรอยดีจั้งเลย ทังหวานทังกรอบกินหมดแล้ว จึงได้กัดกินลูก
 ที่สองอีก กินกันอย่างเอร็ดอรอยเลย แต่ก็ไม่วายเหลือกลับไปบ้าน
 สักลูกหนึ่ง กลับบ้านไปเราคุยโขมงโงงเจงเลยวาแซ่ใสอันนี้อรอย
 เหลือเกิน เกิดมาไม่เคยกิน อาเจ็เมืองจिनเราก็บอกวา จะกินเอามา
 อ้วจะปอกให้ จัดแจงเอาไปปอกเอามา เราก็เอาไปให้อามาลองกิน
 ดู อูมาชมเราเลยวามีน้ำใจดี เราก็รู้สึกภาคภูมิใจใจในคำชมของ
 อามา วันที่ 6 เจ็ทงเตงก็พาเราไปเก็บแซ่ใสอีก เรารู้สึกตั้งใจเหลือ
 เกินวามันอรอยดี ไปคราวนี้เด็ดเอาเสีย 5-6 ลูกเลย เอาฝังไว้ในน้ำ
 แดกแล้วเขาจะรู้ว่าฝังไว้ตรงไหนก็ย้ายที่ใหม่ แลวกัทำเครื่องหมาย
 เขาไว้อีก ทำเครื่องหมายพอรูกัน 2 คน แต่อนิจจั้งอนิจจั้งไว้
 คราวนี้ เราไม่ได้อยู่กินแล้วเพราะวันที่ 7 อาหนึ่งก็พาเรามาส่งแต่ใน
 วันที่ 6 นั้นเองอาเจ็ทงเตงก็ไต่พาเราไปงมกระจับอีก คราวนี้
 กระจับที่เคยเขียว ๆ อยู่หนึ่งมขึ้นมาคราวนี้ดำเลย ก็พยายามงมกัน
 อีก ไอ้ที่เขียว ๆ ก็ทิ้งไว้อย่างเกา ไอ้ที่ดำ ๆ ก็จัดแจงเอากลับมาบ้าน
 อาเจ็เมืองจिनเรากัจัดแจงเอามาต้มกินกันอย่างเอร็ดอรอย แต่เรากั
 ยังไม่ลืมนำไปให้อามาแม่ของอาหนึ่งเรากิน แกกัชมเราเป็นการใหญ่
 วามีน้ำใจดีใจดี ซึ่งเรากัภาคภูมิใจใจในคำชมของแกเป็นอย่างมาก
 ครันวันที่ 7 อาหนึ่งเราจะกลับเมืองไทย จึงให้เราดั้นแต่เช้ามีด
 เพื่อให้เราไปเที่ยวเตียมเกี้ยเท้าสักพักหนึ่ง ตลาดศุนย์รวมของ
 รานค้าทังหมดซึ่งใหญ่โตมโหฬารเราไปก็ตะลึงมาก เราตั้งใจมาก
 เลยแต่วาเที่ยวไदनิดหนอยเท่านั้นเอง อาหนึ่งก็พาเราออกมาเพื่อจะ
 ไตมาส่งเราที่บ้าน แกจะได้มีเวลาไปชั่วเถาอีก ไปนอนค้างชั่วเถา

คืนหนึ่ง เพื่อจะซื้อตั๋วเรือแล้วก็กลับเมืองไทยตามทางของแก
สำหรับเราก็ไปเลี้ยงหมู เลี้ยงไก่และเลี้ยงควายเฒ่าของเราต่อไป
ตามกิจวัตรประจำ

หมายเหตุ คุณพ่อประติษฐ์เดินทางไปเมืองจีนเมื่ออายุ 9 ปี
อยู่เมืองจีนได้เกือบปีก็ล้มป่วยเป็นไข เพ้อและชักอยู่เป็นอาทิตย์
ไม่มีใครช่วยจัดการพาไปหาหมอ มีคนสงขาวไปบอกอางู(อาเตี้ย
คุณพ่อ) อางูก็รีบเดินทางไปดูและรีบนำไปรักษาจนดีขึ้นแล้วจึงพา
กลับเมืองไทยตอนอายุ 10 ปี คุณพ่อจึงได้กลับมาอยู่เมืองไทย
จนถึงปัจจุบันนี้

ธนูชัย ดำรงควานิช